

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน
ในจังหวัดบึงกาฬ

นางภัทรานิษฐ์ พันธุ์พรม

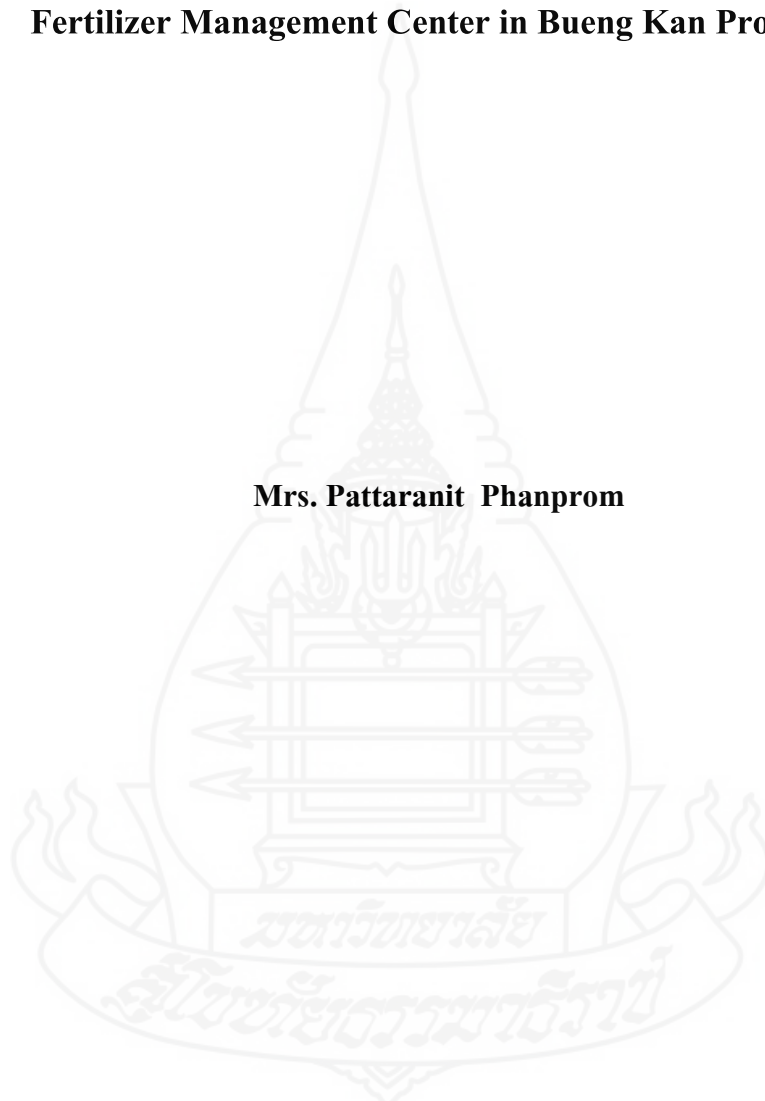

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2562

**Factors Relating to the Success Operation of Community Soil and
Fertilizer Management Center in Bueng Kan Province**

Mrs. Pattaranit Phanprom

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Agriculture in Agricultural Extension and Development

School of Agriculture and Cooperatives

Sukhothai Thammathirat Open University

2019

หัวข้อวิทยานิพนธ์ บัณฑิตที่เกี่วข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการคืนป๋ยชุมชน
ในจังหวัดบึงกาฬ

ชื่อและนามสกุล นางภัทรานิษฐ์ พันธุ์พรม

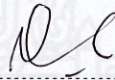
แขนงวิชา ส่งเสริมการเกษตร

สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา 1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นาริรัตน์ สีระสาร
2. รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช ครูฑาเมือง แสนเสริม

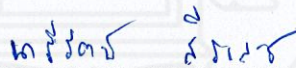
วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2563

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมจิต โยชะคง)

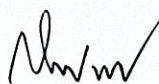
กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นาริรัตน์ สีระสาร)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช ครูฑาเมือง แสนเสริม)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมพร พุทธาพิทักษ์ผล)

ชื่อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน

ในจังหวัดบึงกาฬ

ผู้วิจัย นางภัทรานิษฐ์ พันธุ์พรม รหัสนักศึกษา 2579001898

ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นริรัตน์ สีระสาร (2) รองศาสตราจารย์ ดร.สินีบุษ กระจ่างเมือง แสตนเสริม

ปีการศึกษา 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพด้านสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ (2) การดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (3) ปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (4) ปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน และ (5) ปัญหาและข้อเสนอแนะของสมาชิกศูนย์ต่อการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน

ประชากรที่ศึกษา คือ สมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬจำนวน 160 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรทาร์โรว์ ยามาเน่ ที่ค่าความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้จำนวน 115 ราย ทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยการจับสลาก เครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ

ผลการวิจัย พบว่า (1) เกษตรกรร้อยละ 55.7 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 47.02 ปี ร้อยละ 61.7 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 11.44 ไร่ ร้อยละ 45.8 เป็นสมาชิกกลุ่มลูกข้าราชการเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ร้อยละ 60.0 มีตำแหน่งเป็นสมาชิกในศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน ร้อยละ 58.3 มีวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน เพื่อลดต้นทุนการผลิต รายได้สุทธิในภาคการเกษตร เฉลี่ย 13,115.89 บาทต่อปี รายได้สุทธินอกภาคการเกษตร เฉลี่ย 3,161.25 บาทต่อปี (2) การดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน จังหวัดบึงกาฬ มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด คือ มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การจัดตั้งศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (3) ปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 6 ด้าน ได้แก่ บรรยากาศของกลุ่ม ความสัมพันธ์อันดีของทั้งกลุ่มเป้าหมายของกลุ่ม กิจกรรมกลุ่ม การสร้างและรักษามาตรฐานของกลุ่ม แรงผลักดันของกลุ่ม (4) ปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คือ นโยบายภาครัฐ (5) ปัญหาของสมาชิกต่อการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด โดยมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงานศูนย์ และการมีส่วนร่วมของสมาชิก โดยสมาชิกศูนย์เห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะด้านการบริหารงานศูนย์ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานศูนย์

คำสำคัญ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จ การดำเนินงาน ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน จังหวัดบึงกาฬ

Thesis title: Factors Relating to the Success Operation of Community Soil and Fertilizer Management Center in Bueng Kan Province

Researcher: Miss Pattaranit Phanprom **ID :** 2579001898;

Degree : Master of Agriculture (Agricultural Extension and Development);

Thesis advisors: (1) Dr. Nareerut Seerasarn, Assistant Professor ;

(2) Dr. Sineenuch Khрутmuang Sanserm, Associate Professor ; **Academic year:** 2019

Abstract

The objectives of this research were to study (1) social and economic conditions of members of community soil and fertilizer management center in Bueng Kan province (2) the operation of community soil and fertilizer management center (3) internal factors relating to the success in the operation of community soil and fertilizer management center (4) external factors relating to the success in the operation of community soil and fertilizer management center and (5) problems and suggestions of members of community soil and fertilizer management center in Bueng Kan province.

The population of this study was 160 members of community soil and fertilizer management center. The sample group of 115 people was determined by using Taro Yamane formula with the error value of 0.05 and selected by simple random sampling method by farmers name lottery. Data were collected through conducting interview. Data was analyzed using descriptive statistics such as frequency, percentage, maximum value, minimum value, mean, standard deviation, and ranking.

The results of the research showed that (1) 55.75 of farmers were female with the average age of 47.02 years. 61.7% of farmers completed primary school education level with the average agricultural area of 11.44 Rai. 45.8% of farmers were members of the customer group of bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives and 60% held position as members of community soil and fertilizer management center in Bueng Kan province. 58.3% of farmers who joined community soil and fertilizer management center had the purpose to decrease the cost of production with the net average income of agricultural sector was at 13,115.89 Baht per year and the net average income outside of agricultural sector was at 3,161.25 Baht per year. (2) The operation of community soil and fertilizer management center in Bueng Kan province that was at the highest level was on the consistency with the establishment of community soil and fertilizer management center. (3) The internal factors relating to the success in the operation of community soil and fertilizer management center at the highest level in 6 aspects included group environment, good relationship in the group, group targets, group activities, the establishment and standardization of the group, group driving force. (4) The external factor relating to the success in the operation of community soil and fertilizer management center at the highest level was government policy. (5) Problems and suggestions of members of community soil and fertilizer management center in Bueng Kan province found there in general were at the low level and there were 2 issues at the low level such as center management and member participation. The suggestion while of members of community soil and fertilizer management center in general were at the high level and there was 1 aspect of suggestion that was at the highest level which was the center management.

Keywords: Factor relating to success, Operation, Community soil and fertilizer management center, Bueng Kan Province

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นาริรัตน์ สีระสาร อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และรองศาสตราจารย์ ดร.สินีชู ครุฑเมือง แสนเสริม อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้ให้ความกรุณาให้คำแนะนำและติดตามการทำ วิทยานิพนธ์ครั้งนี้อย่างใกล้ชิดตลอดมา นับตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. สมจิต โยระคง ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ได้ให้ คำแนะนำจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็น อย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณสมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬทุกท่าน ที่เสียสละ เวลาและให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณ เพื่อน นักศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ทุกท่านที่ได้กรุณาให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ และให้กำลังใจตลอดมา

ภัทรานิษฐ์ พันธุ์พรม

เมษายน 2563

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	6
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงาน.....	6
การดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน.....	18
บริบทของจังหวัดบึงกาฬและการดำเนินงานศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน จังหวัดบึงกาฬ	22
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	27
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	34
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	34
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	35
การเก็บรวบรวมข้อมูล	39
การวิเคราะห์ข้อมูล	40

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	44
ตอนที่ 1 ปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน ในจังหวัดบึงกาฬ	44
ตอนที่ 2 การดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนจังหวัดบึงกาฬ.....	48
ตอนที่ 3 ปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน ของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน.....	53
ตอนที่ 4 ปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน ของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน.....	59
ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะของสมาชิกศูนย์ต่อการดำเนินงานของ ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ	64
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	75
สรุปการวิจัย	75
อภิปรายผล	82
ข้อเสนอแนะ	87
บรรณานุกรม	91
ภาคผนวก.....	95
แบบสัมภาษณ์.....	96
คำสัมภาษณ์ที่ความเชื่อมั่นแบบสอบถาม.....	107
ประวัติผู้วิจัย.....	115

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 4.1	ปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัด บึงกาฬ	45
ตารางที่ 4.2	การดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนจังหวัดบึงกาฬ	48
ตารางที่ 4.3	สรุปการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน จังหวัดบึงกาฬ.....	52
ตารางที่ 4.4	ปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดิน ปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ	53
ตารางที่ 4.5	สรุปปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของ ศูนย์ จัดการดินปุ๋ยชุมชน.....	58
ตารางที่ 4.6	ปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการ ดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ	60
ตารางที่ 4.7	สรุปปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ จัดการดินปุ๋ยชุมชน.....	63
ตารางที่ 4.8	ระดับของปัญหาของสมาชิกศูนย์ต่อการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ย ชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ.....	64
ตารางที่ 4.9	สรุปปัญหาของสมาชิกศูนย์ต่อการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน ในจังหวัดบึงกาฬ.....	68
ตารางที่ 4.10	ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัด บึงกาฬ.....	69
ตารางที่ 4.11	สรุปข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัด บึงกาฬ.....	73
ตารางที่ 5.1	สรุปผลการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ.....	78

สารบัญภาพ

		หน้า
ภาพที่ 1.1	กรอบแนวคิดการวิจัย.....	3
ภาพที่ 5.1	ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการ ดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ.....	89

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยมีเนื้อที่ทั้งสิ้น 320.6 ล้านไร่ พื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศใช้ประโยชน์ทางการเกษตร โดยมีพื้นที่การเกษตรคิดเป็นร้อยละ 46.5 ของประเทศ หรือประมาณ 149.2 ล้านไร่ เมื่อจำแนกตามลักษณะการใช้เพื่อทำการเกษตรประเภทต่าง ๆ พบว่ามีการใช้ที่ดินเพื่อการทำนา มากที่สุดถึง 69.9 ล้านไร่ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 46.88 ของเนื้อที่ทางการเกษตรทั้งหมด รองลงมาคือการใช้ที่ดินเพื่อการปลูกไม้ผลและพืชไร่ประเภทละกว่า 30 ล้านไร่ ส่วนเนื้อที่เพื่อการปลูกผักและไม้ดอกมีเนื้อที่เพียง 1.4 ล้านไร่ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2560 น. 170)

ดิน นับว่าเป็นปัจจัยด้านทรัพยากรที่จำเป็นอย่างหนึ่งสำหรับการผลิตทางการเกษตร ซึ่งดินที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกควรมีอินทรีวัตถุ ประมาณร้อยละ 5.0 โดยปริมาตร แต่พื้นที่การเกษตรของประเทศไทย 149.2 ล้านไร่ เป็นดินที่มีอินทรีวัตถุต่ำกว่า ร้อยละ 1.5 ประมาณ 98.7 ล้านไร่ หรือร้อยละ 66.15 ของพื้นที่การเกษตรของประเทศไทยส่งผลให้เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตในส่วนของปุ๋ยเคมี เฉลี่ยสูงถึงร้อยละ 23.0 ของต้นทุนการผลิต อีกทั้งเกษตรกรส่วนใหญ่ยังขาดความรู้เรื่องดินและการใช้ปุ๋ยที่ถูกต้อง กรมส่งเสริมการเกษตร จึงได้มีนโยบายส่งเสริมการใช้ปุ๋ยเคมีอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อลดต้นทุนการผลิต โดยใช้เทคโนโลยีปุ๋ยสั่งตัด และการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน และให้มีกลุ่มเกษตรกรทำหน้าที่บริการชุมชนในการวิเคราะห์ดิน ให้คำแนะนำ และถ่ายทอดเทคโนโลยีการใช้ปุ๋ยสั่งตัดและปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน และบริการด้านปัจจัยการผลิต โดยจัดตั้งเป็นศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน เพื่อเป็นหน่วยปฏิบัติการในพื้นที่โดยมีการบริหารจัดการโดยเกษตรกร เพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนองค์ความรู้การจัดการดินและการใช้ปุ๋ยที่ถูกต้อง และการบริการปัจจัยการผลิต ควบคู่กับการส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตปุ๋ยอินทรีย์ใช้เองเพิ่มขึ้น (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2558 น.1)

จังหวัดบึงกาฬ มีพื้นที่ทั้งหมด 2,691,089 ไร่ เป็นพื้นที่เกษตรกรรม จำนวน 1,666,023 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 53.0 ของพื้นที่ทั้งหมด พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ปลูกยางพารา จำนวน 731,921.8 ไร่ รองลงมาปลูกข้าว จำนวน 670,497 ไร่ พืชไร่ ไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชผัก และอื่นๆ จำนวน 263,604.15 ไร่ แต่จากการทำการเกษตรพบว่า ดินในจังหวัดบึงกาฬมีลักษณะดินตื้นเนื่องจากเป็นลูกธงหรือ

ก่อนกรวด ซึ่งมีพื้นที่กว่า 730,984 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 29.4 ซึ่งเป็นดินที่ไม่เหมาะสมต่อการเพาะปลูก เพราะมีปริมาณชั้นส่วนหยาบปนอยู่ในดินมาก ทำให้มีเนื้อดินน้อย มีธาตุอาหารน้อย ไม่อุ้มน้ำ ชั้นล่างของดินชนิดนี้จะแน่นทึบรากพืชชอนไชไปได้ยาก พืชไม่สามารถเจริญเติบโตได้อย่างปกติ (สำนักงานเกษตรจังหวัดบึงกาฬ, 2560, น.21)

สำนักงานเกษตรจังหวัดบึงกาฬ จึงมีการส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่มเพื่อจัดตั้ง “ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน” เพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนองค์ความรู้การจัดการดินและการใช้ปุ๋ยที่ถูกต้อง และยกระดับความรู้เรื่องดินและปุ๋ยให้กับเกษตรกรและส่งเสริมให้เกษตรกรมีการใช้ปุ๋ยเพื่อลดต้นทุนการผลิตโดยมีบทบาทภารกิจในการให้บริการตรวจวิเคราะห์ดิน โดยจัดตั้งศูนย์ต้นแบบ 3 ศูนย์ในปี 2557 และขยายผลเป็น 8 ศูนย์ในปี 2560 มีสมาชิก 160 ราย จากการดำเนินงานได้มีการจัดระดับศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.) อยู่ในระดับ A จำนวน 2 ศูนย์ อยู่ในระดับ B จำนวน 4 ศูนย์ และระดับ C จำนวน 2 ศูนย์ จากการส่งเสริมการเกษตรที่ผ่านมา พบว่าศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.) ขาดการสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่าง ศดปช. ขาดการประชาสัมพันธ์ผลงานผ่านสื่อต่าง ๆ การดำเนินของคณะกรรมการขาดการจัดทำแผนปฏิบัติงาน การประสานงานกับหน่วยงานภาคีในพื้นที่ยังไม่ต่อเนื่อง

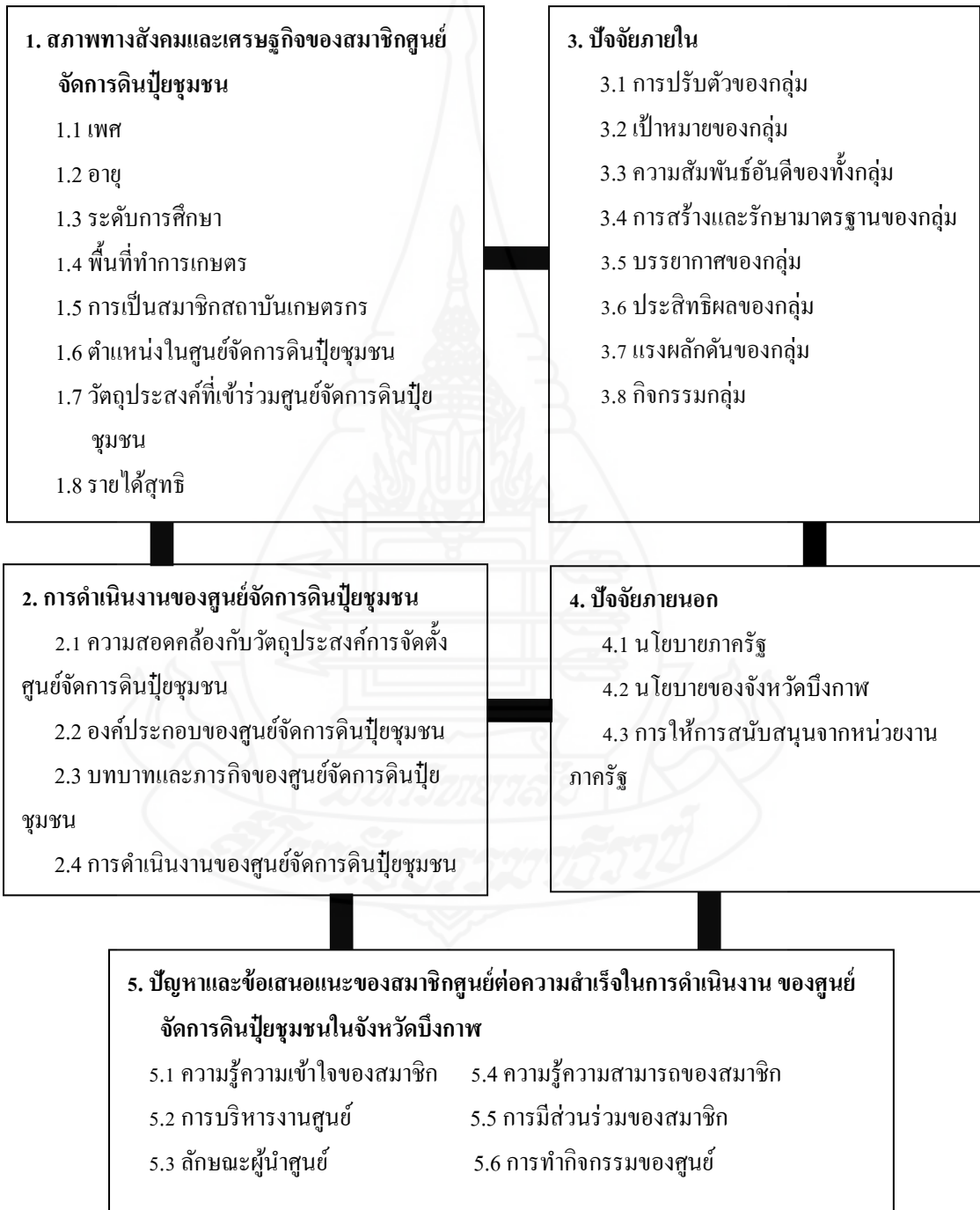
ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ ตลอดจนปัญหาและความต้องการของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนอื่นๆ อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ
2. เพื่อศึกษาการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ
3. เพื่อศึกษาปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ
4. เพื่อศึกษาปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ
5. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของสมาชิกศูนย์ต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ได้ดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ แบ่งขอบเขตออกเป็น ขอบเขตด้านพื้นที่ ขอบเขตด้านเนื้อหา และขอบเขตด้านเวลา ดังนี้

4.1 ขอบเขตเชิงพื้นที่ เป็นการศึกษาศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ

4.2 ขอบเขตเชิงเนื้อหา การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ ใน 4 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน การดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน และปัญหาและข้อเสนอแนะของสมาชิกศูนย์ต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ

4.3 ขอบเขตเชิงเวลา การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากสมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ ในระหว่างเดือนพฤษภาคม – เดือนกรกฎาคม 2562

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน หมายถึง ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬที่อยู่ในอำเภอต่างๆ อำเภอละ 1 ศูนย์ รวมจำนวน 8 ศูนย์

5.2 เกษตรกร หมายถึง สมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬที่อยู่ในอำเภอต่าง ๆ อำเภอละ 1 ศูนย์ รวมจำนวน 8 ศูนย์

5.3 การดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน หมายถึง ความคิดเห็นของสมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน ใน 4 ด้าน ได้แก่ ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การจัดตั้งศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนองค์ประกอบของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนบทบาทและภารกิจของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนและการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน

5.4 ความสำเร็จของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน หมายถึง ความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬในด้านต่าง ๆ ทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ

5.5 ปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน หมายถึง ปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนประกอบด้วย การปรับตัวของกลุ่ม เป้าหมายของกลุ่ม ความสัมพันธ์อันดีของทั้งกลุ่ม การสร้างและรักษามาตรฐานของกลุ่ม บรรยากาศของกลุ่ม ประสิทธิภาพของกลุ่ม แรงผลักดันของกลุ่ม และกิจกรรมกลุ่ม

5.6 ปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน หมายถึง ปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน ได้แก่ นโยบายภาครัฐ นโยบายของจังหวัดบึงกาฬ และการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ

5.7 ปัญหาและข้อเสนอแนะของสมาชิกศูนย์ต่อการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน หมายถึง ปัญหาและข้อเสนอแนะต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจของสมาชิก ความรู้ความสามารถของสมาชิก การบริหารงานศูนย์ การมีส่วนร่วมของสมาชิก ลักษณะผู้นำศูนย์ และการทำกิจกรรมของศูนย์

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 สมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬสามารถนำผลการศึกษเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนกาฬไปใช้เป็นแนวทางพัฒนาการส่งเสริมการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน ให้ประสบความสำเร็จได้

6.2 นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปปรับใช้ในการพัฒนากระบวนการส่งเสริมการเกษตรให้สอดคล้องกับความต้องการของสมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ

6.3 ผลการวิจัยสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานให้หน่วยงานภาคีในพื้นที่ ร่วมกันบูรณาการเพื่อพัฒนาศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง“ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ” ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษา ค้นคว้าวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทั้งเอกสารทางวิชาการ ตำรา บทความ วารสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการทำวิจัยครั้งนี้ โดยมีประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงาน
2. การดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน
3. บริบทของจังหวัดบึงกาฬและการดำเนินงานศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน จังหวัดบึงกาฬ
4. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงาน

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงาน แบ่งออกเป็น 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับความสำเร็จ ปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จของกลุ่มเกษตรกร และปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จของกลุ่มเกษตรกร โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 แนวคิดเกี่ยวกับความสำเร็จ

แนวคิดเกี่ยวกับความสำเร็จ ประกอบด้วยเนื้อหาใน 4 ประเด็น ได้แก่ ความหมายของความสำเร็จ ทฤษฎีเกี่ยวกับความสำเร็จ ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มเกษตรกร โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.1.1 ความหมายของความสำเร็จ

จากการศึกษาความหมายของความสำเร็จ พบว่า มีผู้ให้ความหมายของความสำเร็จไว้ ดังนี้

พวงรัตน์ เกสรแพทย์ และคุณุฎิ โยเหลา (2546, น. 21) กล่าวว่าความสำเร็จ หมายถึง ความสามารถในการบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ด้านการบริหาร ด้วยการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

นิคย์ สัมมาพันธ์ (2548, น. 10) กล่าวว่า ความสำเร็จ หมายถึง ความสามารถขององค์กรที่ตั้งแผนปฏิบัติงานและดำเนินการตามแผนอย่างมีประสิทธิภาพจนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

อานันท์ ชินบุตร (2554, น.3) กล่าวว่า ความสำเร็จ หมายถึง ความสามารถในการวางแผนการปฏิบัติงานการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ให้บรรลุผลตามที่ตั้งไว้

สรุปได้ว่า ความสำเร็จ หมายถึง ความสามารถของกลุ่ม องค์กร ในการวางแผนการปฏิบัติงานการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการบริหารงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

1.1.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับความสำเร็จ

ทฤษฎีเกี่ยวกับความสำเร็จ ได้แก่ ทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของแมคคลีแลนด์ (McClelland) โดย แมคเคลแลนด์ (McClelland, 1961, pp. 100-110) ได้จำแนกแรงจูงใจโดยสรุปจากการทดลองโดยใช้แบบทดสอบการรับรู้ของบุคคล (Thematic Apperception Test (TAT) เพื่อวัดความต้องการของมนุษย์โดยแบบทดสอบ TAT เป็นเทคนิคการนำเสนอภาพต่าง ๆ แล้วให้บุคคลเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับสิ่งที่เขาเห็น จากการศึกษาวิจัยของแมคคลีแลนด์ได้สรุปคุณลักษณะของคนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงมีความต้องการ 3 ประการ ดังนี้ คือ

1) *ความต้องการความสำเร็จ (Needs for Achievement: nAct)* มนุษย์มีความปรารถนาที่จะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้บรรลุความสำเร็จ จะมีลักษณะชอบการแข่งขัน ชอบงานที่ท้าทายและต้องการได้รับข้อมูลป้อนกลับเพื่อประเมินผลงานของตนเองมีความชำนาญในการวางแผน มีความรับผิดชอบสูงและกล้าเผชิญกับความล้มเหลว

2) *ความต้องการความผูกพัน (Needs for Affiliation: nAff)* เป็นความต้องการการยอมรับจากบุคคลอื่น ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ต้องการสัมพันธภาพที่ต่อบุคคลอื่น บุคคลที่ต้องการความผูกพันสูงจะชอบสถานการณ์การร่วมมือมากกว่าสถานการณ์การแข่งขัน โดยพยายามสร้างและรักษาความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น

3) *ความต้องการอำนาจ (Needs for Power: n Power)* เป็นความต้องการอำนาจเพื่อมีอิทธิพลเหนือผู้อื่น ต้องการให้ผู้อื่นยอมรับหรือยกย่อง ต้องการความเป็นผู้นำ ต้องการทำงานให้เหนือกว่าบุคคลอื่น และจะกังวลเรื่องอำนาจมากกว่าการทำงานให้มีประสิทธิภาพ

1.1.3 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ

Gary Neilson (2008 อ้างถึงในภาณุภาคย์ พงศ์อติชาติ, 2551, น.12) กล่าวว่า ปัจจัยพื้นฐานที่มีผลต่อความสำเร็จตามยุทธศาสตร์ขององค์กร มี 4 อย่าง คือ

- 1) ข้อมูลที่สามารถไหลไปมาได้โดยอิสระระหว่างบุคลากรและหน่วยงานย่อยภายในองค์กร
 - 2) บุคลากรเข้าใจแจ่มแจ้งเกี่ยวกับอำนาจตัดสินใจว่าใครมีอำนาจตัดสินใจเด็ดเสร็จเรื่องใดและต้องรับผิดชอบผลการตัดสินใจด้านไหน
 - 3) การกระตุ้นใจบุคลากรให้ทุ่มเททำงานเพื่อความสำเร็จขององค์กร
 - 4) การจัดโครงสร้างการบริหารองค์กรที่เหมาะสมคล้อยกับสถานการณ์
- สุรพันธ์ ฉันทแดนสุวรรณ (2550, น. 120) กล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการบริหารคือ

1. การยอมรับและการสนับสนุนของฝ่ายบริหารอย่างแท้จริง จะช่วยให้มีการนำไปปฏิบัติในทุกระดับทั่วทั้งองค์กร
2. ต้องระบุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายให้ชัดเจนสามารถวัดได้ต้องเข้าใจง่าย ทำง่าย มีเหตุผล อธิบายได้ สามารถบรรลุได้ และต้องกำหนดระยะเวลาที่แน่นอน
3. ต้องมีการปรึกษาหารืออย่างสม่ำเสมอ ตามกำหนดที่วางไว้
4. ต้องมีความเชื่อมั่นในความสามารถของผู้ได้บังคับบัญชาและต้องถ่ายทอดประสบการณ์เพื่อสนับสนุนผู้ได้บังคับบัญชา

1.2 ปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จของกลุ่มเกษตรกร

ฉันทแดนสุวรรณ (2551, น. 10) กล่าวถึง กลุ่มจะดำเนินกิจกรรมไปสู่ความสำเร็จหรือล้มเหลวขึ้นอยู่กับรูปแบบและหลักเกณฑ์ในการรวมกลุ่มและการจัดตั้งกลุ่มขึ้นว่ามีแบบแผนในการจัดตั้งกลุ่มนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะพิจารณาว่ากลุ่มใดมีการพัฒนาและมีองค์ประกอบของกลุ่มครบถ้วนปัจจัยที่บ่งชี้ถึงความสำเร็จของกลุ่มมีดังนี้

1. การปรับตัวของกลุ่ม ได้แก่ ลักษณะความสามารถในการยอมรับแนวคิดและวิธีการใหม่ ๆ ตลอดจนมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบข้อบังคับและเทคนิคในการดำเนินงานของกลุ่มเพื่อให้กลุ่มสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานอยู่เสมอโดยให้สมาชิกมีส่วนร่วมในลักษณะของกลุ่มที่มุ่งสร้างพื้นฐานอำนาจจากการสร้างกลุ่มและโครงสร้างภายในหน่วยงาน

2. เป้าหมายของกลุ่ม ได้แก่ ลักษณะความสามารถของกลุ่มในการกำหนดและพัฒนาเป้าหมายในการดำเนินงานและความสามารถในการสร้างประสิทธิภาพในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายโดยผู้นำจะเป็นผู้ที่มีอิทธิพลและสามารถใช้ศิลปะจูงใจให้ผู้อื่นคิดตาม หรือปฏิบัติตามเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่ม เป็นความสัมพันธ์ของผู้นำและผู้ตามซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

3. ความสัมพันธ์อันดีของทั้งกลุ่ม ได้แก่ ลักษณะความสามารถของกลุ่มในการสร้างความร่วมมือผูกพันพึ่งพาซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกทุกฝ่ายโดยการให้สมาชิกเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ แก้ปัญหาของตนเองเน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแข็งขัน ซึ่งสอดคล้องกับ Andrew & Stiefel (1980 อ้างถึงใน ทานตะวัน อินทร์จันทร์, 2546, น. 19) ได้กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมไว้ 4 ประการ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
2. การมีส่วนร่วมในขั้นปฏิบัติการ
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

4. การสร้างและรักษามาตรฐานของกลุ่ม ได้แก่ ลักษณะความสามารถในการรับสมาชิกและดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอยู่เสมอ

5. บรรยากาศของกลุ่ม ได้แก่ ผู้นำที่มีลักษณะความสามารถของกลุ่มในการสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานมีสิ่งดึงดูดใจให้ทุกคนเกิดความรู้สึกอบอุ่นมีขวัญและกำลังใจดีมีความพร้อมมีการเสียสละและร่วมมือทำงานให้กับกลุ่มได้อย่างเต็มที่อยู่เสมอซึ่งเป็นบุคคลที่มีอำนาจเหนือผู้อื่น สามารถใช้อิทธิพลกำหนดพฤติกรรม และความรู้สึกของคนอื่นเพื่อให้บุคคลอื่น ๆ ทำตามเป้าหมายขององค์กร

6. ประสิทธิภาพของกลุ่ม ได้แก่ ลักษณะความสามารถของกลุ่มในการทำงานให้บรรลุตามเป้าหมายทั้งสามารถสร้างเสริมสมรรถภาพและรักษามาตรฐานของกลุ่มร่วมกันได้อยู่เสมอ

7. แรงผลักดันของกลุ่ม ได้แก่ ลักษณะความสามารถของกลุ่มในสร้างอำนาจในการเร่งเร้าสนับสนุนให้เกิดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอยู่เสมอ ผู้ที่เป็นแรงผลักดันให้กับกลุ่ม คือ ผู้นำ ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่จะทำองค์กรประสบความสำเร็จ ผู้นำเป็นเรื่องเกี่ยวกับความพยายามให้มีอิทธิพลต่อผู้อื่น เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุจุดหมายขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

8. กิจกรรมกลุ่ม ได้แก่ ลักษณะความสามารถของกลุ่มในการจัดและเพิ่มประสิทธิภาพในการประกอบกิจกรรมเป็นวัฏจักรต่อเนื่องได้ทุกระดับทุกขั้นตอนนับตั้งแต่ส่วนย่อยส่วนรวมและระดับหน่วยงานได้อยู่เสมอซึ่งสอดคล้องกับ สุธี ศรสวรรค์ (2538, น. 37 - 38) ได้แบ่งรูปแบบของการมีส่วนร่วมออกเป็น 10 แบบ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมประชุม
2. การมีส่วนร่วมออกเงิน

3. การมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ
4. การมีส่วนร่วมเป็นผู้นำ
5. การมีส่วนร่วมสัมภาษณ์
6. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ชักชวน
7. การมีส่วนร่วมเป็นผู้บริโภค
8. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ประกอบการ
9. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ใช้แรงงาน
10. การมีส่วนร่วมออกวัสดุอุปกรณ์

จากปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มเกษตรกรสามารถนำไปจัดทำแบบสัมภาษณ์ในด้านปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน ได้แก่ การปรับตัวของกลุ่ม เป้าหมายของกลุ่ม ความสัมพันธ์อันดีของทั้งกลุ่ม การสร้างและรักษามาตรฐานของ บรรยากาศของกลุ่ม แรงผลักดันของกลุ่ม และกิจกรรมกลุ่ม

1.3 ปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จของกลุ่มเกษตรกร

ปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย 1) ด้านนโยบายภาครัฐ ได้แก่ นโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ นโยบายของกรมส่งเสริมการเกษตร 2) นโยบายการดำเนินงานของจังหวัดบึงกาฬ และ 3) การให้การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ดังนี้

1.3.1 นโยบายภาครัฐ

1) นโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2560, น. 2) อธิบายว่า ภาคการเกษตรของไทยเป็นตัวขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ เป็นรากฐานของการสร้างความมั่นคงทางอาหารของประเทศและของโลก ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศอยู่ในภาคการผลิตทางการเกษตร เมื่อพิจารณาอัตราการเจริญเติบโตของภาคเกษตรในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 พบว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรขยายตัวเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 3.94 ต่อปี และในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 - 11 อัตราการเติบโตของภาคเกษตร มีแนวโน้มชะลอตัวลงเรื่อยๆ จนกระทั่งในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ภาคการเกษตรขยายตัวเพียงร้อยละ 0.10 ต่อปี เนื่องจากได้รับผลกระทบจากความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศ และภัยธรรมชาติที่ค่อนข้างรุนแรง อย่างไรก็ตามภาคเกษตรยังคงมีบทบาทสำคัญกับการพัฒนาประเทศในหลายมิติ เนื่องจากการส่งออกสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์สามารถสร้างรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศเป็นมูลค่าสูงในแต่ละปี ทั้งนี้ การพัฒนาภาคเกษตรในอนาคตต้องเผชิญกับบริบทการเปลี่ยนแปลงจากความเปราะบางหรือความผันผวนของเศรษฐกิจโลกที่จะส่งผลกระทบต่อภาคการเกษตรของประเทศรวมถึงกฎกติกาการค้าใหม่ของโลก การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาค

ต่างๆของโลก ปัญหาภายในประเทศบางประการที่เป็นข้อจำกัดสำคัญต่อการพัฒนาการเกษตรของประเทศ แนวโน้มการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน รวมถึงการเปลี่ยนแปลงภายในประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม การเมืองและการพัฒนาในระดับภูมิภาคต่าง ๆจำเป็นต้องมีการเตรียมการเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การกำหนดกรอบแนวคิดและทิศทางการพัฒนาของแผนพัฒนาการเกษตร ในช่วงแผนพัฒนาฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ได้เน้นความต่อเนื่องกับแผนที่ผ่านมาโดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาเกษตรกรให้เป็นศูนย์กลางการพัฒนาอย่างสมดุล มีการรวมกลุ่มเป็นสถาบันเกษตรกรในชุมชนต่างๆเพื่อผลักดันให้สามารถดำเนินงานในรูปแบบของธุรกิจเกษตรที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ มาขยายผลและประยุกต์ใช้อย่างต่อเนื่องการพัฒนาการเกษตรในระยะต่อไปถือเป็นก้าวสำคัญของการพัฒนาประเทศจากวิธีการทำเกษตรแบบดั้งเดิมไปสู่การบริหารจัดการการเกษตรแบบสมัยใหม่ โดยอาศัยเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาสนับสนุนการผลิตสินค้าเกษตร ซึ่งถือเป็นการขับเคลื่อนในช่วง 5 ปีแรก (พ.ศ. 2560 – 2564) ของยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560 - 2579) ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) และการพัฒนาประเทศไทยได้้นโยบายไทยแลนด์ 4.0 โดยมีการกำหนดวิสัยทัศน์ คือ “ภาคเกษตรก้าวไกลด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม ตลาดนำการผลิตชีวิตเกษตรกรมีคุณภาพทรัพยากรการเกษตรมีความสมดุลและยั่งยืน”

(1) สถานการณ์ด้านการเกษตร

ก. ที่ดินทางการเกษตร ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมที่จำเป็นต้องใช้ทรัพยากรที่ดินเป็นปัจจัยสำคัญในการผลิต และจากความต้องการใช้ที่ดินเพื่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจทั้งด้านการเกษตร และด้านอื่นๆ ที่มีแนวโน้มสูงขึ้น ขณะที่ทรัพยากรที่ดินมีอยู่อย่างจำกัดส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อลักษณะการถือครองที่ดินที่เปลี่ยนแปลงไปได้แก่การครอบครองที่ดินของนายทุนซึ่งไม่ได้เป็นเกษตรกร การติดจำนองหรือฝากขายกับสถาบันการเงินหรือแหล่งเงินทุน เนื้อที่เช่าผู้อื่นเพื่อทำการเกษตร และการออกเอกสารสิทธิ์ตามกฎหมายของภาครัฐ ซึ่งจัดเป็นพื้นที่ที่ทำฟรี เช่น ส.ป.ก. โฉนดชุมชน ฯลฯ โดยเนื้อที่ที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตรส่วนใหญ่ใช้เพื่อทำนา รองลงมาเป็นเนื้อที่ปลูกพืชไร่ สวนไม้ผล และไม้ยืนต้น

ข. การใช้ปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์ ประเทศไทยมีความต้องการใช้ปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์เพื่อการเพาะปลูกในปริมาณมากในแต่ละปี โดยเมื่อปี 2558 ความต้องการใช้ปุ๋ยเคมีในประเทศอยู่ที่ 6.17 ล้านตัน ใช้สำหรับการเพาะปลูกข้าวในปี 1.70 ล้านตัน ข้าวนาปรัง 0.44 ล้านตัน

ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ 0.31 ล้านตัน มันสำปะหลัง 0.35 ล้านตัน อ้อยโรงงาน 0.53 ล้านตัน ยางพารา 1.54 ล้านตัน ปาล์มน้ำมัน 0.55 ล้านตัน และอื่นๆ 0.75 ล้านตัน ขณะที่ความต้องการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ดิบโตตามกระแสความต้องการบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์โดยความต้องการใช้ปุ๋ยอินทรีย์มีประมาณปีละ 0.58 ล้านตัน เป็นปุ๋ยอินทรีย์ที่ได้มาจากการผลิตภายในประเทศ สำหรับปุ๋ยเคมีประเทศไทยมีการผลิตไม่เพียงพอกับความต้องการใช้จึงจำเป็นต้องนำเข้าปุ๋ยเคมีจากต่างประเทศคิดเป็นมูลค่ามหาศาลในแต่ละปี โดยเมื่อปี 2558 มีมูลค่าการนำเข้าปุ๋ยเคมี 60,557 ล้านบาท เมื่อพิจารณาถึงมูลค่าการนำเข้าปุ๋ยเคมี ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 พบว่ามีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยเมื่อปี 2558 มีมูลค่าการนำเข้าปุ๋ยเคมี 60,557 ล้านบาท ลดลงจากเมื่อปี 2555 ที่มีมูลค่าการนำเข้า 85,135 ล้านบาท หรือลดลงเฉลี่ยร้อยละ 10.73 ต่อปี ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการรณรงค์ให้เกษตรกรทำการเกษตรอินทรีย์และเกษตรกรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น

ค. ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติเกิดจากความเสื่อมโทรมที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และความเสื่อมโทรมที่เกิดจากกิจกรรมของมนุษย์ เช่น การปลูกพืชซ้ำ ๆ ทำให้ดินเสื่อมสภาพ การตัดไม้ทำลายป่าการขยายตัวของเมืองหรืออุตสาหกรรมเข้าไปในพื้นที่ทางการเกษตร การใช้สารเคมีเกษตรที่ไม่เหมาะสมการบริหารจัดการน้ำที่ไม่มีประสิทธิภาพ การใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลือง ไม่มีการอนุรักษ์ และไม่คำนึงถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต รวมถึงการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติเกิดความเสื่อมโทรมและลดลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบต่อสมดุลของระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพนอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศยังส่งผลซ้ำเติมให้ปัญหาความเสื่อมโทรมทรัพยากรธรรมชาติทวีความรุนแรงมากขึ้น

2) ทิศทางการพัฒนาของแผนพัฒนาการเกษตร

ประเทศไทยยังคงเผชิญกับความเสี่ยงจากความเปราะบางหรือความผันผวนของเศรษฐกิจโลกที่จะส่งผลกระทบต่อภาคการเกษตรของประเทศ รวมถึงปัญหาภายในประเทศบางประการที่เป็นข้อจำกัดสำคัญต่อการพัฒนาการเกษตรของประเทศ ทำให้แผนพัฒนาการเกษตรในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ การกำหนดกรอบแนวคิดและทิศทางการพัฒนาของแผนพัฒนาการเกษตร ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) จึงเน้น “เกษตรกร” เป็นศูนย์กลางการพัฒนาอย่างสมดุล มีส่วนร่วมในรูปแบบชุมชน ซึ่งแผนพัฒนาการเกษตรฉบับนี้ ให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มเกษตรกร เพื่อผลักดันให้สามารถดำเนินการในรูปของธุรกิจเกษตรโดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ มาขยายผลและประยุกต์ใช้ต่อเนื่องจากแผนที่ผ่านมา เพื่อให้เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้ อันจะเป็นส่วนหนึ่งที่ผลักดันให้ประเทศไทย

สามารถบรรลุวิสัยทัศน์ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” โดยมีประเด็นสำคัญที่ควรพิจารณาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาและแก้ไขในอนาคต ดังนี้

ก. การปรับตัวของเกษตรกรสู่เกษตรกรมืออาชีพ (Smart Farmer) เกษตรกรจำนวนมากยังมีข้อจำกัดในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านการผลิตเชื่อมโยงไปจนถึงการแปรรูปและการตลาด การขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องการใช้ปัจจัยการผลิตโดยเฉพาะปุ๋ยเคมี สารเคมีการเกษตร ทำให้เกษตรกรใช้ปัจจัยการผลิตดังกล่าวมากเกินไปจนเกิดความจำเป็น นอกจากนี้ทำให้ต้นทุนการผลิตสูงแล้ว ยังก่อให้เกิดการตกค้างของสารพิษในผลผลิตการเกษตร ส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคในระยะยาว อีกทั้งยังทำให้ดินเสื่อมโทรม ความหลากหลายทางชีวภาพลดลง การพัฒนาการเกษตรให้เติบโตได้อย่างยั่งยืน ต้องอาศัย “เกษตรกร” เป็นศูนย์กลางการพัฒนา ดังนั้น การปรับตัวของเกษตรกรจึงเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้เป้าหมายการพัฒนาการเกษตรของประเทศบรรลุผลสำเร็จได้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเกษตรกรเป็น Smart Farmer ที่มีความพร้อมทั้งในแง่องค์ความรู้ด้านการผลิต การตลาด มีการนำเทคโนโลยีภูมิปัญญาท้องถิ่น และวิธีการปฏิบัติที่ดีมาใช้ผสมผสานกับองค์ความรู้สมัยใหม่ที่เหมาะสมในการพัฒนาการเกษตร โดยคำนึงถึงคุณภาพมาตรฐานและปริมาณความต้องการของตลาด รวมถึงความปลอดภัยต่อผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ โดยมีแนวทางการพัฒนาดังนี้

ก) เสริมสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย การทำเกษตรอินทรีย์การปรับปรุงดิน การผลิตพันธุ์ดี การใช้ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยเคมีอย่างถูกต้องตามค่าวิเคราะห์ดิน การป้องกันและกำจัดศัตรูพืชตามหลักวิชาการ การวางแผนการผลิต บริหารจัดการสินค้าเกษตร การบริหารจัดการต้นทุน การทำบัญชีรายจ่าย/บัญชีต้นทุนอาชีพ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรที่สำคัญ การผลิตสินค้าตามมาตรฐานสินค้าเกษตร มีการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาการผลิต รวมถึงเน้นให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านการตลาดแก่เกษตรกรอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาไปสู่ผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรมืออาชีพ (Smart Entrepreneur)

ข) พัฒนาระบบการทางความคิดของเกษตรกรไปสู่เกษตรกรมืออาชีพ เน้นการนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปต่อยอดความคิดในการพัฒนาการผลิตไปสู่การแปรรูปขั้นต้น เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร การปรับปรุงคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ให้เป็นไปตามความต้องการของตลาด

ค) พัฒนาศักยภาพศูนย์ปราชญ์ชาวบ้านเป็นแหล่งเรียนรู้ และขยายฐานองค์ความรู้จากปราชญ์ชาวบ้านไปสู่เกษตรกรและชุมชนเครือข่ายอื่นๆ

ง) *พัฒนาศูนย์เรียนรู้เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ให้เป็นศูนย์กลางบูรณาการข้อมูลทางวิชาการจากภาครัฐ เช่น Agri-Map และเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลชุมชน รวมทั้งพัฒนาศูนย์เครือข่ายและจุดเรียนรู้*

ข. *การเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม* การพัฒนาภาคเกษตรต้องพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติและสภาพภูมิอากาศเป็นหลัก ซึ่งการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วทำให้มีการนำเอาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่มาใช้ประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างสิ้นเปลือง ส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว สะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาประเทศในช่วงที่ผ่านมาขาดความสมดุลและไม่ยั่งยืน ประเด็นดังกล่าวเกิดขึ้นทั่วโลก กระทั่งเมื่อปี 2555 เศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) ถูกกำหนดเป็นวาระหลักที่สำคัญของการประชุมสุดยอดระดับโลก Rio+20 Conference แสดงให้เห็นว่าประชาคมโลกต่างเห็นชอบกับแนวคิดใหม่ในเรื่องการเติบโตสีเขียว (Green Growth) และการพัฒนาแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Development) ซึ่งมีจุดเน้นที่สำคัญ คือ การรักษาอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ เพื่อสร้างความมั่นคงต่อการดำรงชีวิตของประชาชน ในขณะที่เดียวกันการเติบโตดังกล่าวจะต้องเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการเตรียมพร้อมเพื่อการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศ ซึ่งมีแนวโน้มจะรุนแรงมากขึ้นในอนาคตเช่นกัน ดังนั้น การวางมาตรการและแนวทางเพื่อเตรียมความพร้อมรับมือและสนับสนุนการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม จึงมีความสำคัญอย่างมากในการพัฒนาภาคการเกษตรของไทย ซึ่งมีแนวทาง ดังนี้

(ก) *ส่งเสริมการทำเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม* โดยจัดระบบการจัดการของเสียจากฟาร์มเกษตร ระบบการผลิต การแปรรูปสินค้าเกษตรและอาหาร สร้างความตระหนักให้เกษตรกรและผู้ที่เกี่ยวข้องดำเนินกิจกรรมการผลิตด้วยความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม และสังคม สร้างความตระหนักรู้ตามหลักวิชาการในการผลิตที่ไม่ก่อให้เกิดมลภาวะและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสนับสนุนความรู้ด้านวิชาการให้เกษตรกร/กลุ่มเกษตรกร

(2) *ส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยีการทำเกษตรแบบยั่งยืนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม* ให้กับเกษตรกร สถาบันเกษตรกรและผู้ประกอบการธุรกิจเกษตร เช่น การเกษตรคาร์บอนต่ำ การเกษตรสีเขียว และการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practice น. GAP) เป็นต้น

(3) *การสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการลดปริมาณการใช้สารเคมีทางการเกษตร* การส่งเสริมการเกษตรปลอดสารพิษให้แก่เกษตรกร การควบคุมกำกับดูแลการใช้สารเคมีทางการเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งสารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืช พร้อมทั้งเร่งรัดการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ธรรมชาติเพื่อทดแทนสารเคมีทางการเกษตรและให้มีการขยายผลในเชิงพาณิชย์อย่างกว้างขวางให้แก่เกษตรกร

(4) ส่งเสริมการนำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร เช่น แกลบ เปลือกและเมล็ด กลับมาแปรรูปเป็นพลังงานทดแทน/พลังงานชีวภาพเพื่อใช้ในระดับครัวเรือนและชุมชน หรือแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อื่นๆเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ลดปริมาณขยะมูลฝอยและรักษาสิ่งแวดล้อม

(5) ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกร รวมทั้งผู้ประกอบการธุรกิจเกษตร ผลิตหรือประกอบธุรกิจการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยนำหลักการสีเขียว (Green) มาใช้ในโซ่อุปทานตั้งแต่การเลือกใช้วัตถุดิบสีเขียว (Green Material) การจัดซื้อสีเขียว (Green Purchasing) การผลิตสีเขียว (Green Production) การบรรจุภัณฑ์สีเขียว (Green Packing) การตลาดสีเขียว (Green Markets) การสร้างตราสินค้าสีเขียว (Green Branding) และการขนส่งสีเขียว (Green Logistics)

2) นโยบายกรมส่งเสริมการเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตร (2562, น. 22) จัดทำแผนการดำเนินงานภายใต้แผน ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการเกษตร ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2560 – 2564) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนา เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด ดังนี้

(1) ยุทธศาสตร์สร้างความเข้มแข็งของเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร

การพัฒนาคนเป็นนโยบายสำคัญที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) ดังนั้น การสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร ซึ่งเป็นประเด็นยุทธศาสตร์ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ส่งเสริมการเกษตรนี้ จึงมีความสำคัญต่อการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรและการพัฒนาภาคการเกษตรเป็นอย่างยิ่ง ยุทธศาสตร์นี้มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรและเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็น Smart Farmer และ Young Smart Farmer และพัฒนาองค์กรเกษตรกรให้เป็น Smart Group โดยใช้ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าการเกษตร (ศพก.) เป็นกลไกหลักในการพัฒนาคนในภาคการเกษตร เพื่อสามารถให้บริการแก่เกษตรกรได้อย่างทั่วถึงและครอบคลุมในทุกพื้นที่ และจัดระบบการทำงาน ให้เกิดการเชื่อมโยงกับเครือข่าย/ภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล (ศบกด.) ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.) ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและขยายขอบเขตการให้บริการแก่เกษตรกร สนับสนุนการสร้างเครือข่ายเกษตรกรและองค์กรเกษตรกรในทุกระดับ และพัฒนาให้เข้มแข็งมีการดำเนินกิจกรรมที่เชื่อมโยงและเกื้อกูลกันในการประกอบกิจการ และเป็นแกนนำ ในการพัฒนาการเกษตรของชุมชน รวมทั้งเชื่อมโยงการทำงานกับเจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(2) ยุทธศาสตร์การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและลดต้นทุนการผลิต

ส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรตามความเหมาะสมของพื้นที่ โดยใช้หลักการบริหารจัดการเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรสำคัญ (Zoning) และใช้แผนที่การเกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri-Map) ร่วมกับข้อมูลจากแหล่งอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ โดยมุ่งส่งเสริม การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในพื้นที่เหมาะสม และปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมมีการวิเคราะห์ กำหนดทิศทางการพัฒนา และวางแผนการดำเนินงานร่วมกัน โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ตอบสนอง ต่อความต้องการและสอดคล้องกับศักยภาพและสถานการณ์ในแต่ละพื้นที่

(3) ส่งเสริมการใช้ปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพ

การสนับสนุนให้เกษตรกรเข้าถึงปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพในราคาที่เหมาะสม โดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนพัฒนาเกษตรกรให้สามารถผลิต จัดหา และใช้ปัจจัยการผลิตอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะสารชีวภาพ/ชีวภัณฑ์เพื่อทดแทนการใช้สารเคมี การผลิตและใช้ปุ๋ยอินทรีย์ การปรับปรุงบำรุงดิน การบริหารจัดการน้ำในไร่นา และการเกษตรกรรมรูปแบบต่างๆ ที่เหมาะสม เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่เกษตรกรเรื่องการใช้สารเคมี และส่งเสริมให้เกษตรกรปรับพฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชได้อย่างถูกต้องและปลอดภัยสนับสนุนการทำงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศคปช.) และพัฒนาเครือข่ายให้เข้มแข็ง เป็นกลไกหลักในการพัฒนาเกษตรกรให้มีความรู้ความสามารถในเรื่องการจัดการดินและปุ๋ยซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญและเป็นพื้นฐานในการพัฒนาการผลิตทางการเกษตร

1.3.2 นโยบายการพัฒนาจังหวัดบึงกาฬ

1) วิสัยทัศน์

สำนักงานจังหวัดบึงกาฬ (2561, น. 52) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาจังหวัดให้เป็นศูนย์กลางทางพาราของภาคอีสาน สะพานการค้า การท่องเที่ยว บ้านเมืองน่าอยู่สู่ประชาคมอาเซียน

2) พันธกิจจังหวัดบึงกาฬ กำหนดพันธกิจ ดังนี้

1) มุ่งสร้างและปรับปรุงระบบ โครงสร้างบริการพื้นฐานเพื่อการผลิตทางการเกษตรและอุตสาหกรรมให้ทั่วถึงโดยใช้แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์

2) พัฒนาระบบโลจิสติกส์ให้มีประสิทธิภาพ สามารถรองรับการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว

3) อนุรักษ์ ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

4) พัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

5) ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ภัยทางสังคม ทั้งภายในประเทศ และระหว่างประเทศ

6) พัฒนาศักยภาพบุคลากรทุกภาคส่วนให้สามารถรองรับการเข้าสู่ประชาคม อาเซียน

3) จุดเน้นและทิศทางการพัฒนาจังหวัดบึงกาฬ

จังหวัดบึงกาฬ ได้มีจุดเน้นและทิศทางการพัฒนาที่มุ่งพัฒนาให้เป็นเมืองศูนย์กลาง ยางพาราของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดบึงกาฬมีพื้นที่ทำการเกษตรประมาณ 1.6 ล้านไร่ เป็น พื้นที่ปลูกยางพารา 800,000 ไร่ (ทั้งภาคมีพื้นที่ปลูกยางพารา 3.5 ล้านไร่) หรือร้อยละ 50 ของพื้นที่ทำ การเกษตรจำนวนเกษตรกรปลูกยางพารา 52,899 ครัวเรือนร้อยละ 60 จากครัวเรือนทั้งหมด 85,000 ครัวเรือนปัจจุบันเปิดกรี๊ดแล้วประมาณ 400,000 ไร่ ปี 2555 สร้างรายได้ประมาณ 9,607 ล้านบาท ซึ่งจังหวัดจะขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ยางพาราของบึงกาฬไปสู่การเป็นศูนย์กลางยางพาราในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1) ศูนย์กลางการเรียนรู้และวิชาการยางพารา
2) ศูนย์กลางการซื้อขายยางพารา โดยมีปัจจัยสนับสนุนคือมีตลาดกลาง ประมูลยางพารากระจายอยู่ทุกอำเภอจำนวน 97 แห่งและมีโรงงานรับซื้อผลผลิตยางพาราในพื้นที่ จังหวัดบึงกาฬและใกล้เคียง 4 แห่งมูลค่าการลงทุน 1,085 ล้านบาท

3) ศูนย์กลางการผลิตและการแปรรูปยางพารา โดยมีปัจจัยสนับสนุนคือมี พื้นที่ปลูกยางพารา 800,000 ไร่หากเปิดกรี๊ดครบจะมีผลผลิตประมาณ 200,000 ตัน / ปีมีโรงงานแปรรู ปยางพารา 4 โรงกำลังผลิตในการแปรรูปยางพารา 187,000 ตันต่อปียางเคี๊ปป 17,440 ตันปีน้ำยาง เข้มข้น 44,000 ตัน/ปี

4) ศูนย์กลางการส่งออกยางพาราปัจจัยสนับสนุนผลผลิตยางพาราจาก โรงงานทั้ง 4 โรงจะถูกส่งออกไปยังตลาดต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่ทางท่าเรือแหลมฉบังจังหวัด ชลบุรี

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปจัดทำแบบสัมภาษณ์ ในด้านปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการคินปุ๋ยชุมชน จำนวน 8 ประเด็น ได้แก่ การปรับตัวของกลุ่ม เป้าหมายของกลุ่ม ความสัมพันธ์อันดีของทั้งกลุ่ม การสร้างและ รักษามาตรฐานของกลุ่ม บรรยากาศของกลุ่ม แรงผลักดันของกลุ่ม และกิจกรรมกลุ่ม

ปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการ คินปุ๋ยชุมชน สามารถนำมาจัดทำแบบสัมภาษณ์ปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องต่อความสำเร็จในการ ดำเนินงานของศูนย์จัดการคินปุ๋ยชุมชนจำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ 1) ด้านนโยบายภาครัฐ การจัดทำ

แผนของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมส่งเสริมการเกษตร 2) นโยบายการดำเนินงานของจังหวัดบึงกาฬ 3) การให้การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ

2. การดำเนินของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน

ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนที่จัดตั้งขึ้น โดยกรมส่งเสริมการเกษตรเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้และแก้ปัญหาด้านการจัดการดินปุ๋ยให้กับเกษตรกรได้ตรงตามความต้องการและปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ซึ่งมีประเด็น ดังนี้ 1) วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน 2) องค์ประกอบของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน 3) บทบาทและภารกิจของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน 4) แนวทางการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน 5) ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการจัดตั้งศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน และ 6) หลักเกณฑ์การประเมินศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 วัตถุประสงค์การจัดตั้งศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2558, น. 2) ได้ระบุถึงการดำเนินงานศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

2.1.1 เพื่อเป็นเครือข่ายในการสนับสนุนการทำงานของกรมส่งเสริมการเกษตร ด้านดินและปุ๋ยที่บริหารจัดการ โดยเกษตรกร

2.1.2 เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการจัดการดินและการใช้ปุ๋ย ในการเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนการผลิต

2.1.3 เพื่อให้บริการตรวจวิเคราะห์ดิน ให้คำแนะนำในการจัดการดินและการใช้ปุ๋ย เบื้องต้น พร้อมทั้งจัดหาและบริการจำหน่ายปัจจัยการผลิต เพื่อให้เกษตรกรได้ใช้ปุ๋ยตามคำแนะนำ สามารถเพิ่มปริมาณและคุณภาพผลผลิต ลดต้นทุนการผลิต และเพิ่มรายได้ที่ยั่งยืน

2.2 องค์ประกอบของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน มีดังนี้

2.2.1 สถานที่ตั้งศูนย์ ป้ายชื่อศูนย์ วัสดุอุปกรณ์ในการถ่ายทอดความรู้การให้บริการตรวจวิเคราะห์ดิน และการดำเนินกิจกรรมด้านดินและปุ๋ย

2.2.2 แปลงเรียนรู้และจุดสาธิตด้านการจัดการดินและการใช้ปุ๋ย สำหรับการเรียนรู้ และฝึกปฏิบัติให้แก่เกษตรกรและชุมชน

2.2.3 คณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน โดยเกษตรกรสมาชิก ซึ่งเป็นเจ้าของศูนย์บริการดินปุ๋ยชุมชนร่วมคัดเลือกคณะกรรมการบริหาร ศคปช. เพื่อทำหน้าที่บริหารจัดการงานพัฒนาความรู้ด้านดินและปุ๋ย เพื่อการผลิตพืช การจัดหา และบริการจำหน่ายปัจจัยการผลิต และการบริหารเงินทุนหมุนเวียนของ ศคปช. เป็นต้น

2.2.4 **ทีมปฏิบัติการประจำศูนย์โดยแบ่งหน้าที่แต่ละด้าน** เช่น ด้านบริการตรวจวิเคราะห์ดิน และให้คำแนะนำการจัดการดินและการใช้ปุ๋ยเบื้องต้น ด้านประชาสัมพันธ์หลักสูตรการฝึกอบรมและความก้าวหน้าของ ศคปช. ด้านประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งแหล่งทุนและวิชาการ ด้านการบันทึกรวบรวมข้อมูลผลการวิเคราะห์ดิน คำแนะนำการใช้ปุ๋ย ต้นทุนและผลผลิตที่ได้จากการปฏิบัติในไร่นาของเกษตรกรสมาชิก และวิทยากรเกษตรกร (Smart Farmer) ในเทคโนโลยีแต่ละเรื่อง

2.2.5 **เงินทุนหมุนเวียน** คือ เงินทุนที่ได้จากการบริการจำหน่ายปัจจัยการผลิตรวมทั้งที่เก็บคืนจากเกษตรกรสมาชิกตามข้อตกลง ในส่วนของเงินหรือปัจจัยการผลิตที่ได้รับจากทางราชการ หรือเงินที่ระดมทุนจากเกษตรกรสมาชิก และที่ได้มาจากแหล่งอื่น ๆ

2.3 บทบาทและภารกิจของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน มีดังนี้

2.3.1 **ให้บริการตรวจวิเคราะห์ดิน** ด้วยชุดตรวจสอบ N P K และ pH ในดินแบบรวดเร็ว และอาจรวมถึง การบริการตรวจวัดอินทรีย์วัตถุในดินด้วยชุดตรวจสอบอินทรีย์วัตถุในดิน

2.3.2 **ให้บริการวิชาการด้านดินและปุ๋ย** ดังนี้

1) **ให้คำแนะนำการจัดการดินและการใช้ปุ๋ย** ที่ถูกต้อง โดยใช้เทคโนโลยีปุ๋ยสั่งตัด หรือปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินเพื่อลดต้นทุนการผลิต และรวมถึงเทคโนโลยีอื่นที่ในอนาคตจะได้รับการพัฒนาจนเป็นที่ยอมรับและมีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

2) **จัดกระบวนการถ่ายทอดความรู้ด้านดินและปุ๋ย**

3) **จัดทำแปลงเรียนรู้และจุดสาธิต** เพื่อขยายผลการใช้ปุ๋ยเพื่อลดต้นทุนการผลิต

2.3.3 **บริการจัดหาและจำหน่ายปัจจัยการผลิต** คุณภาพดีราคาถูก โดยเฉพาะแม่ปุ๋ย เพื่อให้สมาชิกและชุมชน ได้ใช้ปุ๋ยตามคำแนะนำ

2.4 แนวทางการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน มีดังนี้

2.4.1 **เป็นเครือข่ายสนับสนุนการทำงานของกรมส่งเสริมการเกษตร** มีการเชื่อมโยงเครือข่ายกับศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล (สบกต.) และศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรของกรมส่งเสริมการเกษตร

2.4.2 **จัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชน** โดยกำหนดหลักสูตรและจัดทำแผนการเรียนรู้หลักสูตรต่าง ๆ ด้านดินและปุ๋ยอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.4.3 **สร้างทีมปฏิบัติการประจำศูนย์** ในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการจัดการดินและปุ๋ย

2.4.4 **ให้บริการตรวจวิเคราะห์ดิน** และคำแนะนำการใช้ปุ๋ยและการปรับปรุงบำรุงดินเบื้องต้น

2.4.5 จัดกระบวนการถ่ายทอดความรู้ด้านการจัดการดินและการใช้ปุ๋ย รวมทั้งด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการลดต้นทุนการผลิต

2.4.6 มีฐานข้อมูลสถานที่ตั้ง ศคปช. แปลงของสมาชิก ผลการวิเคราะห์ดินคำแนะนำการใช้ปุ๋ย ต้นทุน และผลผลิตที่ได้จากการปฏิบัติในไร่นาของเกษตรกรสมาชิก เพื่อใช้ประกอบในการจัดทำแผนที่ของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน และเผยแพร่ขยายผลการใช้ปุ๋ยเพื่อลดต้นทุนการผลิต ตลอดจนภาครัฐได้ใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการพัฒนาส่งเสริมการใช้ปุ๋ยเพื่อลดต้นทุนการผลิตต่อไป

2.4.7 จัดทำแปลงเรียนรู้ และจุดสาธิต เพื่อประโยชน์ในการขยายผลการจัดการดินและการใช้ปุ๋ยอย่าง ถูกต้อง เพื่อเพิ่มปริมาณและคุณภาพผลผลิต และลดต้นทุนการผลิต

2.4.8 เชื่อมโยงเครือข่าย ศคปช. ในระดับจังหวัด และระดับประเทศ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้านการจัดการดินและปุ๋ย และเพิ่มขีดความสามารถในการจัดหาแม่ปุ๋ยคุณภาพดีราคาถูก บริการให้สมาชิกและชุมชนอย่างทั่วถึง

2.4.9 เป็นศูนย์กลางรองรับโครงการที่ภาครัฐหน่วยงานต่าง ๆ ที่จะนำโครงการที่เกี่ยวข้องลงไปบูรณาการการทำงาน และงบประมาณร่วมกัน เพื่อให้เกษตรกรสามารถเพิ่มปริมาณและคุณภาพของผลผลิต ลดต้นทุนการผลิต และเพิ่มรายได้อย่างยั่งยืน และส่งต่อหน่วยงานวิชาการ กรณี ศคปช. ไม่สามารถแก้ไขปัญหาหรือให้คำแนะนำแก่เกษตรกรได้

2.4.10 จัดหาแหล่งเงินทุนเพิ่มเติมจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อใช้ในการดำเนินกิจกรรมของ ศคปช. และจัดหาแม่ปุ๋ยคุณภาพดีราคาถูกบริการจำหน่ายให้สมาชิกและชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง

2.4.11 ประชาสัมพันธ์ผลงาน และความก้าวหน้าของ ศคปช. ผ่านสื่อในระดับต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ

จากแนวคิดเกี่ยวกับศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน ผู้วิจัยนำมาเป็นแนวทางในการจัดทำแบบสัมพันธภาพการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน จังหวัดบึงกาฬ จำนวน 4 ประเด็น ได้แก่ 1) ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การจัดตั้งศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน 2) องค์ประกอบของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน 3) บทบาทและภารกิจของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน และ 4) แนวทางการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน

2.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการจัดตั้งศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน มีดังนี้

2.5.1 เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการดิน และการใช้ปุ๋ยที่ถูกต้องมีประสิทธิภาพเพื่อลดต้นทุนการผลิต

2.5.2 เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการใช้ปุ๋ยเคมีได้อย่างน้อยร้อยละ 20

2.5.3 เกษตรกรเป้าหมายและชุมชน ได้ใช้ปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพในราคาที่เหมาะสม

2.5.4 เกิดการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เพื่อร่วมกันพัฒนาการผลิตและความเป็นอยู่ของชุมชน

2.5.5 ทรัพยากรดินได้รับการบำรุงรักษาให้สามารถผลิตพืชผลที่มีคุณภาพได้อย่างยั่งยืน

2.5.6 ลดการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของเกษตรกร

2.6 หลักเกณฑ์การประเมินศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน

2.6.1 สถานที่ตั้งศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนและวัสดุอุปกรณ์

สถานที่ตั้งศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนมีองค์ประกอบตามที่กำหนดจำนวน 5 องค์ประกอบ ดังนี้

- 1) ตั้งอยู่ในแหล่งชุมชนหรือบริเวณที่มีการคมนาคมสะดวก
- 2) มีป้ายแสดงชื่อศูนย์
- 3) มีพื้นที่เพียงพอสำหรับดำเนินกิจกรรม เช่น การตรวจวิเคราะห์ดิน

ฝึกอบรม การฝึกปฏิบัติในการผสมแม่ปุ๋ย

- 4) มีวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับใช้ในการดำเนินกิจกรรมของศูนย์จัดการ

ดินปุ๋ยชุมชน ได้แก่ ชุดตรวจสอบดิน และสื่อความรู้ด้านดินปุ๋ย

- 5) แผนที่ชุดดิน

2.6.2 สมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน

จำนวนสมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนมีจำนวนมากกว่าหรือเท่ากับ 30 ราย

2.6.3 การบริการ

ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนมีการบริการครบตามหัวข้อ ดังนี้

1. บริการตรวจวิเคราะห์ดิน (N-P-K และ pH) ให้แก่สมาชิก
2. มีการให้คำแนะนำการจัดการดินและการใช้ปุ๋ย
3. บริการให้กับเกษตรกรที่ไม่ได้เป็นสมาชิก
4. จำหน่ายแม่ปุ๋ยให้กับสมาชิกเพื่อนำไปใช้ตามคำแนะนำ

2.6.4 การบริหาร/จัดการ

มีมติที่ประชุมแต่งตั้งคณะกรรมการเป็นลายลักษณ์อักษร และกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจนศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนมีการประชุมและการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับสมาชิก มากกว่า 3 ครั้ง มีการบูรณาการกับหน่วยงานราชการ และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 3 หน่วยงานต่อปีเงินทุนหมุนเวียน การระดมทุนจากสมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนและมีการบริหารจัดการให้เกิดผลกำไรให้แก่สมาชิกและศูนย์มีการดำเนินกิจกรรมต่อเนื่อง 3 ปี

2.6.5 แปลงเรียนรู้เพื่อการขยายผล

แปลงเรียนรู้ ต้องมีการดำเนินกิจกรรม ครบทั้ง 4 หัวข้อ ดังนี้

- 1) มีป้ายแสดงรายละเอียดการดำเนินกิจกรรม
- 2) มีการจัดทำแปลงเปรียบเทียบการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินกับการใช้ปุ๋ยตามวิธีเกษตรกร
- 3) สถานที่ตั้งแปลงอยู่ในที่ชุมชนสังเกตเห็นได้ง่าย
- 4) มีการใช้ประโยชน์จากแปลงเรียนรู้ในการขยายผลไปสู่เกษตรกรสมาชิกและเกษตรกรอื่นในชุมชน

3. บริบทของจังหวัดบึงกาฬและการดำเนินงานศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน จังหวัดบึงกาฬ

การดำเนินงานศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนจังหวัดบึงกาฬ ซึ่งมีการดำเนินงานตามนโยบายส่งเสริมของกรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อเกษตรกรสามารถบริหารจัดการด้านดินปุ๋ยได้เอง และเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนการผลิต จึงมีการศึกษาบริบทของจังหวัดบึงกาฬ และการดำเนินงานศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.1 บริบทของจังหวัดบึงกาฬ

สำนักงานจังหวัดบึงกาฬ (2561, น. 1- 4) อธิบายถึง ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดบึงกาฬ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1.1 ประวัติความเป็นมา

จังหวัดบึงกาฬจัดตั้งขึ้นพระราชบัญญัติตั้งจังหวัดบึงกาฬ พ.ศ. 2554 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2554 โดยแยกการปกครองออกจากจังหวัดหนองคายการขอจัดตั้งจังหวัดบึงกาฬเป็นความต้องการของประชาชนในพื้นที่มาตั้งแต่เมื่อปี พ.ศ. 2537 เนื่องจากจังหวัดหนองคายมีระยะทางยาวจากเหนือจรดใต้ ประมาณ 330.6 กิโลเมตร ราษฎรที่อาศัยอยู่บึงโขงหลง

ซึ่งเป็นอำเภอที่ไกลที่สุดต้องเดินทางมาติดต่อราชการระยะทางถึง 238 กิโลเมตร การเดินทางไป – กลับ ทำให้เสียเวลาและสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย ในส่วนการบริหารราชการและการแก้ไขปัญหาด้านชายแดนไม่สะดวกและไม่ทั่วถึงหากจัดตั้งจังหวัดบึงกาฬแล้วจะย่นระยะทางได้ถึง 102 กิโลเมตร ทำให้ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายของราษฎร ทั้งนี้ การบริหารราชการลงไปแก้ไขปัญหาให้แก่ประชาชนในพื้นที่ได้สะดวกและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3.1.2 ด้านกายภาพ

- 1) **ลักษณะที่ตั้ง** จังหวัดบึงกาฬมีที่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร 751 กิโลเมตร
- 2) **เนื้อที่** จังหวัดบึงกาฬ มีพื้นที่รวมทั้งจังหวัด 4,305.746 ตารางกิโลเมตรหรือมีจำนวนเนื้อที่จำนวน 2,690,625 ไร่ เป็นอันดับที่ 52 ของประเทศ และเป็นอันดับที่ 16 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- 3) **อาณาเขตติดต่อ** จังหวัดบึงกาฬมีอาณาเขตติดต่อกับเขตการปกครองกับจังหวัดข้างเคียงและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ดังนี้
 - ทิศเหนือ ติดกับแขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยมีแม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นพรมแดนติดต่อกันเป็นระยะทาง 120 กิโลเมตร
 - ทิศตะวันออก ติดกับอำเภอบ้านแพง จังหวัดนครพนม
 - ทิศใต้ ติดกับอำเภอคำตากล้า อำเภอบ้านม่วง และอำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร
 - ทิศตะวันตก ติดกับอำเภอรัตนวาปี และอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย
- 4) **ลักษณะภูมิประเทศ** ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดบึงกาฬ โดยทั่วไปเป็นที่ราบสูง แยกได้เป็น 3 บริเวณ คือ
 - (1) **พื้นที่เป็นคลื่นลอนลาด** กระจายอยู่ทุกอำเภอเป็นหย่อม ๆ ซึ่งเป็นพื้นที่ทำนาส่วนใหญ่และปลูกพืชไร่พืชสวน และป่าธรรมชาติ
 - (2) **พื้นที่เป็นคลื่นลอนชัน** และเป็นเขาเป็นป่าธรรมชาติ เช่น ป่าไม้เต็งรัง เบนจวนพรรณ พบในเขตอำเภอเมืองบึงกาฬ อำเภอเซกา อำเภอบึงโขงหลง อำเภอศรีวิไล อำเภอหนองค้ำ และอำเภอพรเจริญ
 - (3) **สภาพพื้นที่เป็นภูเขาที่มีความสูงชัน** จากระดับน้ำทะเลตั้งแต่ 200 เมตร เป็นบริเวณเทือกเขาต่าง ๆ ในเขตอำเภอเมืองบึงกาฬ อำเภอหนองค้ำ อำเภอเซกา และอำเภอบึงโขงหลง

5) **ลักษณะภูมิอากาศ** มีลักษณะอากาศจัดอยู่ในจำพวกฝนแถบร้อนและแห้งแล้ง(ชันวาคม- มกราคม) ในฤดูมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ อุณหภูมิจะเริ่มลดในเดือนพฤศจิกายน และต่ำสุดในเดือนช่วงชันวาคมถึงเดือนมกราคม ในช่วงเดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคมเป็นฤดูเปลี่ยนมรสุมเหนือ อุณหภูมิจะสูงขึ้นอย่างรวดเร็วในเดือนมีนาคมและร้อนจัดในเดือนเมษายน ในฤดูมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ (มิถุนายน – กรกฎาคม) อุณหภูมิโดยทั่วไปจะลดลงในเดือนตุลาคมเป็นฤดูเปลี่ยนมรสุมใต้ อุณหภูมิจะเริ่มลดลงจนอากาศหนาวเย็น

6) **ทรัพยากรธรรมชาติ** จังหวัดบึงกาฬ มีสภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบที่ค่อนข้างเป็นลอนคลื่นผสมที่เนินสูงและภูเขาสูงชันใช้ประโยชน์ในการทำนาและปลูกพืชไร่ การเกษตรลักษณะดินเป็นดินปนทรายตลอดชั้นดินทำให้การระบายน้ำได้ดีและการไหลบ่าของน้ำบนผิวดินมีความรวดเร็วสภาพพื้นที่ดังกล่าวจึงไม่เหมาะสมกับการปลูกพืชในฤดูแล้ง และการปลูกข้าวจึงต้องมีการปรับปรุงโดยใช้ระบบชลประทาน และการขุดบ่อน้ำที่ต้องมีกรรมวิธีแบบพิเศษในการรองรับหน้าดินทำให้การเก็บกักน้ำได้ดีเพื่อให้การเพาะปลูกได้ผลผลิตเพิ่มมากขึ้น

3.1.3 ด้านการเมืองการปกครอง

จังหวัดบึงกาฬแบ่งการปกครองออกเป็น 8 อำเภอ 53 ตำบล 615 หมู่บ้าน 18 เทศบาลตำบล 41 องค์การบริหารส่วนตำบล และ 1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด

1.อำเภอเมืองบึงกาฬ	จำนวน 12 ตำบล 131 หมู่บ้าน
2.อำเภอเซกา	จำนวน 9 ตำบล 135 หมู่บ้าน
3.อำเภอโซ่พิสัย	จำนวน 7 ตำบล 95 หมู่บ้าน
4.อำเภอพรเจริญ	จำนวน 7 ตำบล 58 หมู่บ้าน
5.อำเภอปากคาด	จำนวน 6 ตำบล 64 หมู่บ้าน
6. อำเภอบึงโขงหลง	จำนวน 4 ตำบล 56 หมู่บ้าน
7. อำเภอศรีวิไล	จำนวน 5 ตำบล 51 หมู่บ้าน
8. อำเภอนุ่งคล้า	จำนวน 3 ตำบล 25 หมู่บ้าน

3.1.4 ประชากร

จังหวัดบึงกาฬ มีประชากร จำนวน 410,546 คน แบ่งเป็นชาย จำนวน 207,016 คน เป็นหญิง จำนวน 203,530 คน อำเภอเซกาเป็นอำเภอที่มีจำนวนประชากรมากที่สุดและอำเภอปากคาดเป็นอำเภอที่มีความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่มากที่สุด

3.1.5 ด้านทางเศรษฐกิจ

ข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดราคาปี พ.ศ. 2561 มีมูลค่า 30,043 ล้านบาท ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อหัวเท่ากับ 83,803 บาท/คน/ปี สาขาการผลิตที่สำคัญ ได้แก่ สาขา

เกษตรกรรม การล่าสัตว์ และการป่าไม้ สาขาอุตสาหกรรม สาขาก่อสร้าง สาขาบริการด้าน
อสังหาริมทรัพย์ และสาขาการศึกษา สินค้าเกษตรที่สำคัญได้แก่ ยางพาราและข้าว

จังหวัดบึงกาฬ มีพื้นที่เกษตรกรรม จำนวน 1,686,590 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 62.67 ของ
พื้นที่ทั้งหมดและมีพื้นที่ปลูกยางพารามากที่สุดเป็น จำนวน 808,872 ไร่ รองลงมาได้แก่ ข้าว จำนวน
504,000 ไร่ ส่วนพืชไร่ 26,050.63 ไร่ และการเกษตรด้านอื่นๆ มีจำนวนลดหลั่นกันมาตามลำดับ
โดยพืชไร่ที่นิยมปลูกคือมันสำปะหลัง ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจที่สร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร เพราะมี
ผลผลิตต่อไร่สูงและมีราคาน่าพอใจแก่การเพาะปลูก ผลผลิตจะถูกส่งเพื่อจำหน่ายนอกเขตพื้นที่
จังหวัด ส่วนพืชไร่อื่นๆ เกษตรกรจะปลูกแซมตามแปลงพาราที่ยังไม่ได้ขนาดการกรีด ซึ่งสามารถ
สร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรได้ในระหว่างช่วงรอกรีด

3.2 การดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ

สำนักงานเกษตรจังหวัดบึงกาฬ (2562, น. 4) รายงานผลการดำเนินงานของศูนย์
จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ ว่ามีการส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนขึ้นเพื่อ
แก้ปัญหาในการด้านดินและปุ๋ยที่บริหารจัดการ โดยเกษตรกร นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการ
จัดการดินและการใช้ปุ๋ย เพื่อเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนการผลิต สามารถเพิ่มปริมาณและคุณภาพ
ผลผลิต ลดต้นทุนการผลิต และเพิ่มรายได้ได้อย่างยั่งยืน ซึ่งจะอธิบายถึงสภาพทั่วไปของจังหวัดบึงกาฬ
สภาพทางกายภาพ ชีวภาพ และการดำเนินงานศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนจังหวัดบึงกาฬ ซึ่งมี
รายละเอียด ดังนี้

สำนักงานเกษตรจังหวัดบึงกาฬ ดำเนินการส่งเสริมให้มีการจัดตั้งศูนย์จัดการดินปุ๋ย
ชุมชน เพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนองค์ความรู้การจัดการดินและการใช้ปุ๋ยที่ถูกต้อง และยกระดับ
ความรู้เรื่องดินและปุ๋ยให้กับเกษตรกร และส่งเสริมให้เกษตรกรมีการใช้ปุ๋ยเพื่อลดต้นทุนการผลิต
โดยมีบทบาทภารกิจในการให้บริการตรวจวิเคราะห์ดิน โดยจัดตั้งศูนย์ต้นแบบ 3 ศูนย์ในปี 2557
และขยายผลเป็น 8 ศูนย์ ในปี 2561 มีศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน ทั้งหมด 8 ศูนย์ ได้แก่

- ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนวังชมภูอำเภอพรเจริญ
- ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนศรีชมภู อำเภอโซ่พิสัย
- ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนโนนศิลา อำเภอปากคาด
- ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนชมภูพร อำเภอศรีวิไล
- ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนท่าสะอาด อำเภอเซกา
- ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนโพธิ์หมากแข้ง อำเภอบึงโขงหลง
- ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนหนองเดิน อำเภอบุ่งคล้า
- ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนค่านาคี อำเภอเมืองบึงกาฬ

มีสมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน ศูนย์ละ 20 คน รวมทั้งหมด 160 คน และจัดทำคู่มือแผนการบริหารโครงการ/งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 (งบกรมส่งเสริมการเกษตร) ตามยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนและเป็นธรรม แผนงานส่งเสริมประสิทธิภาพการผลิต สร้างมูลค่าภาคการเกษตร และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่เกษตรกรอย่างเป็นระบบ ผลผลิตเกษตรกรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพ กิจกรรมหลักส่งเสริมและให้บริการทางการเกษตร โครงการปุ๋ยเพื่อลดต้นทุนการผลิตการเกษตร ได้กำหนดกิจกรรมในการดำเนินโครงการ ดังนี้

3.2.1 ขับเคลื่อนการดำเนินงานศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน

- 1) จัดทำฐานข้อมูล ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน 8 ศูนย์ งบประมาณ 12,000 บาท

3.2.2 พัฒนาศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศคปช.)

- 1) สนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน(ศคปช.) 8 ศูนย์ งบประมาณ 160,000 บาท
- 2) จัดเวทีสร้างเครือข่ายศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน(ศคปช.) เพื่อลดต้นทุนการผลิตระดับจังหวัด 8 ศูนย์ งบประมาณ 6,400 บาท

3.2.3 ถ่ายทอดเทคโนโลยีการใช้ปุ๋ยเพื่อลดต้นทุนการผลิต

- 1) จัดกระบวนการเรียนรู้ด้านดินปุ๋ยและการใช้ปุ๋ยเพื่อลดต้นทุนการผลิต 8 ศูนย์ งบประมาณ 64,000 บาท
- 2) จัดทำแปลงเรียนรู้การใช้ปุ๋ยเพื่อลดต้นทุนการผลิต (ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี) 8 แปลง งบประมาณ 104,000 บาท
- 3) จัดทำจุดสาธิตการผลิตปุ๋ยอินทรีย์/ไกลบตอซัง 8 จุด งบประมาณ 24,000 บาท

3.2.4 ขยายผลการใช้ปุ๋ยเพื่อลดต้นทุนการผลิต

จัดงานรณรงค์ขยายผลการใช้ปุ๋ยเพื่อลดต้นทุนการผลิต จำนวน 1 ครั้ง งบประมาณ 34,000 บาท

จากการดำเนินงานได้มีการจัดระดับศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศคปช.) อยู่ในระดับ A จำนวน 2 ศูนย์ อยู่ในระดับ B จำนวน 4 ศูนย์ และระดับ C จำนวน 2 ศูนย์ จากการส่งเสริมการเกษตรที่ผ่านมา พบว่า ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศคปช.) ขาดการสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่าง ศคปช. ขาดการประชาสัมพันธ์ผลงานผ่านสื่อต่าง ๆ การดำเนินของคณะกรรมการขาดการจัดทำแผนปฏิบัติงาน การประสานงานกับหน่วยงานภาคีในพื้นที่ยังไม่ต่อเนื่อง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนใน

จังหวัดบึงกาฬ ตลอดจนปัญหาและความต้องการของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬผู้วิจัยได้รวบรวมงานวิจัยต่าง ๆ นำมากำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาโดยมีตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย

4.1 ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน

4.1.1 เพศ

ชาติรี บุญนาค (2544, น. 45) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรจังหวัดนนทบุรี พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย เช่นเดียวกับฉิษยาพันธ์ุ พันธุ์พาณิชย์ (2553, น. 71) ที่ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรอำเภอโพธิ์ทองจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า สมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ซึ่งแตกต่างจากรวีวรรณ ไชยเมืองแสน (2553, น. 28) ที่ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มส่งเสริมปลูกข้าวโพดหมูที่ 4 ตำบลหนองปลิง อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร พบว่าสมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง

4.1.2 อายุ

ชาติรี บุญนาค (2544, น.45) ได้ศึกษาพบว่าสมาชิกกลุ่มเกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 58 ปี นอกจากนี้ ฉิษยาพันธ์ุ พันธุ์พาณิชย์ (2553, น. 71) ได้ศึกษา พบว่าสมาชิกกลุ่มเกษตรกรมีอายุระหว่าง 31-40 ปี ใกล้เคียงกับ รวีวรรณ ไชยเมืองแสน (2553, น. 28) ได้ศึกษาพบว่าสมาชิกกลุ่มส่งเสริมอาชีพ อายุเฉลี่ย 35 – 45 ปี

4.1.3 ระดับการศึกษา

ชาติรี บุญนาค (2544, น.45) ได้ศึกษาพบว่าสมาชิกกลุ่มเกษตรกรมีระดับการศึกษาประถมศึกษาสอดคล้องกับฉิษยาพันธ์ุ พันธุ์พาณิชย์ (2553, น. 71) และรวีวรรณ ไชยเมืองแสน(2553, น. 28) ที่พบว่าสมาชิกกลุ่มมีระดับการศึกษาประถมศึกษา

4.1.4 พื้นที่ทำการเกษตร

จุฬาลักษณ์ ทิวระโทก (2558, น. 770) ศึกษาปัญหาและความต้องการพัฒนาการประกอบอาชีพปลูกผักของเกษตรกร ตำบลบึงบอน อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี พบว่าส่วนใหญ่เป็นเจ้าของที่ดินเองมีที่ดินเฉลี่ย 7.76 ไร่ต่อครัวเรือนใกล้เคียงกับ กังสดาล กนกหงส์, นฤเบศร์

รัตนวัน และปภพ จีรัตน์ (2561, น. 75-84) ศึกษาการยอมรับวิธีการปลูกพืชภายใต้มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสม (GAP) ของเกษตรกร ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงม่อนเงาะ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สภาพการถือครองที่ดินเฉลี่ย 7.70 ไร่

4.1.5 การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร

ชนิดา เกตุแก้วเกลี้ยง (2558, น. 4) ศึกษาความต้องการการส่งเสริมการผลิต มันสำปะหลังของเกษตรกรในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้านาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เช่นเดียวกับบุญถม คำภาค (2558, น.4) ศึกษาการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกรในอำเภอพัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรเกือบครึ่งหนึ่งเป็นสมาชิกของกลุ่มสมาชิกลูกค้านาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และอีกเกือบครึ่งหนึ่งไม่เป็นสมาชิกของกลุ่มต่าง ๆ ส่วนทองคำ พิลากรณ์(2555, น. 4) ศึกษาความต้องการการพัฒนาการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนาของเกษตรกรในอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่าเป็นสมาชิกกองทุนเงินล้านทั้งหมด และส่วนมากเป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส.ด้วย

4.1.6 สถานะในศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน

ณัชชา พันธุ์ พันธุ์พาณิชย์ (2553, น. 71) ศึกษาพบว่าสมาชิกกลุ่มเกษตรกรมีตำแหน่งในกลุ่มมากที่สุดคือ สมาชิกกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 88.40 รองลงมา คือ กรรมการกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 9.10 และน้อยที่สุดผู้ตรวจสอบกิจการกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 1.10 ตามลำดับ

4.1.7 รายได้สุทธิ

รวิวรรณ ไชยเมืองแสน (2553, น. 28) ศึกษาพบว่าสมาชิกกลุ่มส่งเสริมอาชีพเกษตรกรมีรายได้มากกว่า 100,000 บาท/ปี สอดคล้องกับชาติรี บุญนาถ (2544, น. 50) ศึกษาพบว่าสมาชิกกลุ่มเกษตรกรรายได้จากการประกอบอาชีพทั้งหมดเฉลี่ย 103,075 บาท/ปี

4.2 การดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนจังหวัดบึงกาฬ

4.2.1 ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การจัดตั้ง

สิริพร นาคแก้ว (2549, น.54) ได้วิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว โครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าผลจากการทดสอบสมมติฐานพบว่าความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์และหลักการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่ม มีความสัมพันธ์กับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี

4.2.2 องค์ประกอบของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน

รัฐยา กลั่นจู้ย (2557, น. 5) ศึกษาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนใน จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนทุกศูนย์มีองค์ประกอบครบถ้วน ได้แก่ สมาชิกคณะกรรมการ สถานที่ทำกิจกรรม และแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช

4.2.3 บทบาทและภารกิจของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน

รัฐยา กลั่นจู้ย (2557, น. 5) ศึกษาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนใน จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่า คณะกรรมการฯ โดยเฉลี่ยเห็นด้วยในระดับมากทุกประเด็น ถือเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ ให้แก่ เกษตรกรและผู้สนใจมาเรียนรู้วางแผนการ ปฏิบัติงานของศูนย์ฯ กำหนดกิจกรรม งบประมาณ กรอบระยะเวลาการปฏิบัติงาน ให้คำแนะนำ ปรีกษาแก่ เกษตรกรเกี่ยวกับการประกอบ อาชีพเกษตร การตรวจวิเคราะห์สารพิษ ประสาน รายงาน และจัดทำข้อมูลด้านศัตรูพืชและอื่นๆ ที่ เกี่ยวข้อง สนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ฯ ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดหา วิทยากรถ่ายทอดความรู้เสนอ โครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานต่าง ๆ ติดตามผลการดำเนินงานความก้าวหน้าและปัญหาอุปสรรค ประชาสัมพันธ์ความก้าวหน้าของศูนย์ฯ ให้เกษตรกรทราบทางสื่อต่าง ๆ ประชาสัมพันธ์หลักสูตรการถ่ายทอดความรู้ในแต่ละสัปดาห์ให้ เกษตรกรทราบทางสื่อต่าง ๆ และระดมบุคลากรและงบประมาณ ส่วนรจนา เตียวพานิชย์กิจ (2559, น. 597 - 598) ศึกษาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าทอ/เสื้อผ้าในจังหวัดยโสธรพบว่า ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม มีการเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์วางแผนการดำเนินงานกลุ่มโดยการ ประชุมทำแผนร่วมกันระหว่างสมาชิกกับกรรมการมีการถ่ายทอดแผนงานและสร้างความเข้าใจแก่ ผู้เกี่ยวข้อง มีการคัดเลือกคณะกรรมการสับเปลี่ยนหมุนเวียนกันและแบ่งบทบาทหน้าที่การบริหาร อย่างชัดเจนและพัฒนากรรมการและสมาชิกโดยการฝึกอบรม มีการกำหนดหลักเกณฑ์การรับ สมาชิกและมีการบันทึกไว้ชัดเจน มีสวัสดิการให้สมาชิก แต่ยังไม่เป็นระบบ สำหรับการจัดการ ความรู้และข้อมูลข่าวสารนั้น มีการแสวงหาความรู้ใหม่และนำมาปรับใช้พัฒนางานอยู่เสมอ และ ส่วนใหญ่มีการสื่อสารกับสมาชิกอย่างสม่ำเสมอ มีการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานการประเมินผล การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติงานประมาณครึ่งหนึ่งมีการรวมตัวเป็นเครือข่ายด้านการตลาดและด้าน ความรู้

4.2.4 การดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน

รจนา เตียวพานิชย์กิจ (2559, น. 598 - 599) ศึกษาการดำเนินงานของวิสาหกิจ ชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าทอ/เสื้อผ้าในจังหวัดยโสธรพบว่า ด้านการบริหารองค์กร โดยภาพรวมกรรมการ วิสาหกิจชุมชนเห็นด้วยกับการบริหารองค์กรการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินแก่สมาชิกทราบอย่าง สม่ำเสมอ การจัดบันทึกการเงิน/บัญชีทุกครั้งที่มีการรับ-จ่าย การบริหารจัดการทุน ภายใน-ภายนอก

อย่างเป็นระบบ มีการกำหนดเป้าหมายและทิศทางของการดำเนินงานของกลุ่ม สมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางของกลุ่ม การกำหนดโครงสร้างการบริหารงานกลุ่ม การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบตามความเหมาะสม การกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับของกลุ่มการทบทวนผลการดำเนินงานร่วมกันระหว่างคณะกรรมการกับสมาชิก การนำปัญหาในการดำเนินการไปแก้ไขปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ในด้านการจัดการความรู้ ข้อมูลข่าวสาร โดยภาพรวมกรรมการวิสาหกิจชุมชนเห็นด้วยระดับ ปานกลางในประเด็น 1) มีการแสวงหาความรู้ใหม่และนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนากลุ่ม 2) มีการต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยนำเทคโนโลยีมาผสมผสานอย่างกลมกลืนและนำมาใช้ปรับปรุงกลุ่ม 4) มีการรวบรวมถ่ายทอดแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาท้องถิ่น 5) มีการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ 6) มีการสื่อสาร/ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารแก่สมาชิก 7) มีการสื่อสาร/ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารแก่บุคคลภายนอก

4.3 ปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ย

ชุมชน

นุรนัจ มาลีแวกโค (2557, น.105) ศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานได้แก่ ความสามารถในการบริหารจัดการ ด้านภาวะผู้นำและด้านทัศนคติของสมาชิก ส่วนวารสารณ์ ทิพย์สุวรรณ (2556, น. 60-62) ได้วิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเมล็ดพันธุ์ข้าวบ้านสันนา ตำบลแม่คำ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย พบว่าความถี่ความคิดเห็นของคณะกรรมการกลุ่ม สมาชิกกลุ่ม และผู้ให้สัมภาษณ์ ที่เลือกปัจจัยด้านการบริหารจัดการมีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มคิดเป็นร้อยละ 28.37 , 15.63 และ 17.95 ตามลำดับปัจจัยด้านผู้นำมีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มคิดเป็นร้อยละ 57.14 , 50.00 และ 51.28 ตามลำดับปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมมีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มคิดเป็นร้อยละ 14.29 , 12.50 และ 12.82 ตามลำดับ สอดคล้องกับรวีวรรณ ไชยเมืองเลน (2553, น. 41) ศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มคือการบริหารจัดการที่ดี มีการกระจายการทำงาน โดยมอบหมายและการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจน ด้านความเป็นผู้นำของคณะกรรมการ ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มคือการเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่ม และชาติรี บุญนาค (2544, น.57) ได้วิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรจังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่าศึกษาพบว่าความคิดเห็นของสมาชิกต่อการทำงานของผู้นำกลุ่มมีระดับความคิดเห็นค่อนข้างไปทางมาก ส่วนบุษราภรณ์ ต่างใจ (2558, น. 81) ได้วิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มอาชีพชาวเขา ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา จังหวัดน่าน พบว่า ปัจจัยภายในที่มีผลต่อความสำเร็จ มีดังนี้ 1) ด้าน

ความรู้ในวัตถุประสงค์การจัดตั้งและหลักการดำเนินงานของกลุ่ม 2) ด้านลักษณะผู้นำกลุ่ม 3) ด้านการบริหารงานกลุ่ม 4) ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกิจกรรมกลุ่ม ส่วนสุพิชญา โมระโต(2557, น. 93) ได้วิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตอำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อความสำเร็จ คือการมีส่วนร่วมซึ่งอยู่ในระดับมาก

4.4 ปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ย

ชุมชน

นุรนัจ มาลีแวกโด (2557, น.105) ทำการศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงาน ได้แก่ ด้านปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ชายแดน ด้านนโยบายภาครัฐ ส่วนจิรพร มหาอินทร์และคณะ (2554, น.49) การศึกษาเรื่องการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าและเครื่องแต่งกายจังหวัดปทุมธานี พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้กลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนประสบผลสำเร็จ คือ นโยบายของรัฐบาลที่เปิดโอกาสให้มีการสร้างงาน สร้างรายได้แก่คนในชุมชนและความร่วมมือขององค์กรในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติร่วมติดตามประเมินผล รวมทั้งการมีภาวะผู้นำของผู้นำกลุ่มผนวกกับความเข้มแข็งของชุมชนที่เกื้อกูลการขับเคลื่อนกลุ่ม ซึ่งแตกต่างจากนิชยาพานธุ์ พันธุ์พานิชย์ (2553, น. 85) ศึกษาพบว่า สมาชิกกลุ่มเกษตรกรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยทางการดำเนินงานของกลุ่มเรื่องการได้รับสนับสนุนงบประมาณประจำปีจากหน่วยงานราชการอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับสุรีย์พร เหลี่ยมวรารังกูร (2551, น. 86) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดลำปาง พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนด้านเงินทุนและเครื่องมือเครื่องใช้ในกิจกรรมกลุ่มจากหน่วยงาน และเจ้าหน้าที่ของรัฐในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 53.8 และบุษราภรณ์ ต่างใจ (2003) ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มอาชีพชาวเขา ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา จังหวัดน่าน พบว่า ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อความสำเร็จ ได้แก่ 1) ด้านการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ 2) ด้านการได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ภาคเอกชน 3) ด้านการได้รับการสนับสนุนจากผู้นำชุมชน ส่วนชงพล พรหมสาขา ณ สกลนครและอุทิศ สังขรัตน์ (2556, น.52) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลา พบว่า ปัจจัยด้านการเมือง ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยทางด้านสังคม เอื้ออำนวยต่อผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ส่วนปัจจัยทางด้านเทคโนโลยี และปัจจัยทางนิเวศวิทยา เป็นปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงาน

4.5 ปัญหาและข้อเสนอแนะ

ชงพล พรหมสาขา ณ สกลนครและอุทิศ สังขรัตน์ (2556, น. 54) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลา พบว่า ในด้านปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนมีดังนี้ ปัญหาด้านการตลาด ปัญหาด้านบัญชีและการเงิน ปัญหาด้านการผลิต ปัญหาด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ปัญหาด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์และปัญหาต้นทุนการผลิต ซึ่งต่างจากจิรพร มหาอินทร์และคณะ (2554, น. 51) ศึกษาเรื่องการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าและเครื่องแต่งกาย จังหวัดปทุมธานี พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากผู้ประกอบการไม่มีความรู้ความชำนาญในการบริหารจัดการ การผลิตยังคงยึดภูมิปัญญาท้องถิ่นแต่มีการประยุกต์เทคโนโลยีสมัยใหม่บ้าง เพื่อพัฒนารูปแบบและเป็นการเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ภาครัฐขาดการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มไม่มีรูปแบบการบริหารกลุ่มหรือการทำงานกลุ่มเต็มรูปแบบส่งผลให้การสนับสนุนจากภาครัฐมีน้อย นอกจากนี้ผู้นำกลุ่มมักบริหารงานเพียงลำพังเนื่องจากไม่มีความรู้ความชำนาญในการบริหารจัดการส่วนข้อเสนอแนะจากการศึกษาครั้งนี้ สำหรับภาครัฐควรให้การสนับสนุนกิจกรรมการดำเนินงานของกลุ่มผู้ประกอบการอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นด้านเงินทุน ความรู้ในการบริหารจัดการ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การส่งเสริมการตลาด และการประชาสัมพันธ์ ส่วนด้านผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ควรมีการวางแผนการตลาด การจัดทำแผนธุรกิจ และสำรวจความต้องการของลูกค้า ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินงานผลิตสินค้ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีคุณภาพมีมาตรฐานผลิตภัณฑ์ที่สามารถส่งออกจำหน่ายยังตลาดต่างประเทศและสามารถอยู่ได้อย่างยั่งยืน

จากการศึกษาความรู้เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่ได้กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้กำหนดตัวแปรในการศึกษาเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬโดยมีตัวแปรในการศึกษา ดังนี้

4.5.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล ทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกรสถานะในศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนและรายได้สุทธิ

4.5.2 การดำเนินงานของศูนย์ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ องค์ประกอบของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน บทบาทและภารกิจของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน แนวทางการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน

4.5.3 ปัจจัยภายในตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ การปรับตัวของกลุ่ม (Group adaptive) เป้าหมายของกลุ่ม (Group goals) ความสัมพันธ์อันดีของทั้งกลุ่ม (Group cohesiveness) การสร้างและรักษามาตรฐานของกลุ่ม (Group building and maintenance) บรรยากาศของกลุ่ม (Group

climate) ประสิทธิภาพของกลุ่ม (Group effectiveness) แรงผลักดันของกลุ่ม (Group pressure) กิจกรรมกลุ่ม (Group task function)

4.5.4 ปัจจัยภายนอก ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ด้านนโยบายภาครัฐ ยุทธศาสตร์การดำเนินงานของจังหวัดบึงกาฬและการให้การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ

4.5.5 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจของสมาชิกด้านการบริหารงานศูนย์ด้านลักษณะผู้นำศูนย์การมีส่วนร่วมของสมาชิกด้านความรู้ความสามารถของสมาชิกศูนย์ และด้านการทำกิจกรรมของศูนย์

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ” เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) มีวิธีการดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ทำการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ สมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ ใน พ.ศ. 2562 ที่มี 8 อำเภอ ๆ ละ 1 ศูนย์ และมีสมาชิกศูนย์ละ 20 คน รวมจำนวน 160 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากประชากรที่เป็นสมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ ดังนี้

1.2.1 การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของ Taro Yamane (Yamane, Taro 1973 อ้างถึงใน ศิริพงษ์ พุทธิพันธ์ ,2553, น. 203) กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 ดังนี้

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้

แทนค่าในสูตร

$$n = \frac{160}{1+160(0.05)^2}$$
$$= 114.28 \text{ คน}$$

1.2.2 การสุ่มตัวอย่าง เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) ด้วยการจับสลากตามรายชื่อสมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬในแต่ละอำเภอตามสัดส่วน ศูนย์ละ 14 ราย โดยมี 3 ศูนย์ที่มี 15 ราย เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนด ดังรายละเอียดในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนวังชมภู อ.พรเจริญ	20	15
ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนศรีชมภู อ.โซ่พิสัย	20	15
ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนโนนศิลา อ.ปากคาด	20	15
ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนชุมภูพร อ.ศรีวิไล	20	14
ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนท่าสะอาด อ.เซกา	20	14
ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนโพธิ์หมากแข้ง อ.บึงโขงหลง	20	14
ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนหนองเดิ่น อ.บุงคล้า	20	14
ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนนาคำดี อ.เมือง	20	14
รวม	160	115

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ลักษณะของเครื่องมือ

เป็นแบบสัมภาษณ์ ที่ประกอบด้วยลักษณะคำถามแบบปลายปิดและคำถามแบบปลายเปิด โดยกำหนดคำถามให้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ โดยแบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 5 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา พื้นที่ทำการเกษตร การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร ตำแหน่งในศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน วัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนและรายได้สุทธิ

ตอนที่ 2 การดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับ ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การจัดตั้งศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน องค์ประกอบของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน บทบาทและภารกิจของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน และการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนซึ่งกำหนดคะแนนเป็น 5 ระดับ คือ

- 5 หมายถึง มีการดำเนินงานในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีการดำเนินงานในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีการดำเนินงานในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีการดำเนินงานในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีการดำเนินงานในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับการปรับตัวของกลุ่ม เป้าหมายของกลุ่ม ความสัมพันธ์อันดีของทั้งกลุ่ม การสร้างและรักษามาตรฐานของกลุ่ม บรรยากาศของกลุ่ม ประสิทธิภาพของกลุ่ม แรงผลักดันของกลุ่ม กิจกรรมกลุ่ม เป็นคำถามที่มีลักษณะกำหนดคำตอบให้เลือกตามระดับความสำคัญที่มีความเกี่ยวข้องต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน ซึ่งกำหนดคะแนนเป็น 5 ระดับ ของปัจจัย ได้แก่

- 5 หมายถึง มีความเกี่ยวข้องต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความเกี่ยวข้องต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีความเกี่ยวข้องต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความเกี่ยวข้องต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีความเกี่ยวข้องต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 ปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับด้านนโยบายภาครัฐ ยุทธศาสตร์การดำเนินงานของจังหวัดบึงกาฬ และการให้การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐเป็นคำถามที่มีลักษณะกำหนดคำตอบให้เลือกตามระดับความสำคัญที่มีความเกี่ยวข้องต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน ซึ่งกำหนดคะแนนเป็น 5 ระดับ ของปัจจัย ได้แก่

- 5 หมายถึง มีความเกี่ยวข้องต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความเกี่ยวข้องต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีความเกี่ยวข้องต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความเกี่ยวข้องต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีความเกี่ยวข้องต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะของสมาชิกต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจของสมาชิกด้านการบริหารงานศูนย์ด้านลักษณะผู้นำศูนย์การมีส่วนร่วมของสมาชิกด้านความรู้ความสามารถของสมาชิกศูนย์ และด้านการทำกิจกรรมของศูนย์เป็นคำถามที่มีลักษณะกำหนดคำตอบให้เลือกตามระดับความสำคัญของปัญหาและข้อเสนอแนะที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน โดยแบ่งออกเป็น 2 ข้อย่อย คือ

5.1 ปัญหาในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน เป็นคำถามที่มีลักษณะกำหนดคำตอบให้เลือกตามระดับความคิดเห็นซึ่งกำหนดคะแนนเป็น 5 ระดับ คือ

- 5 หมายถึง มีปัญหาในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีปัญหาในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีปัญหาในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีปัญหาในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีปัญหาในระดับน้อยที่สุด

5.2 ข้อเสนอแนะที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน เป็นคำถามที่มีลักษณะกำหนดคำตอบให้เลือกตามระดับความคิดเห็น ซึ่งกำหนดคะแนนเป็น 5 ระดับ คือ

- 5 หมายถึง ระดับความสำคัญมากที่สุด
- 4 หมายถึง ระดับความสำคัญมาก
- 3 หมายถึง ระดับความสำคัญปานกลาง
- 2 หมายถึง ระดับความสำคัญน้อย

1 หมายถึง ระดับความสำคัญน้อยที่สุด

2.2 การสร้างแบบสัมภาษณ์

2.2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน

2.2.2 ศึกษาแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์จากงานวิจัยของผู้ที่ทำงานวิจัยเกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน

2.2.3 จัดทำแบบสัมภาษณ์ให้สอดคล้องกับหัวข้อและวัตถุประสงค์ในการวิจัย

2.2.4 นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างส่งอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจแก้ไขเนื้อหาและการใช้ภาษา ตลอดจนพิจารณาความเหมาะสมโดยทั่วไปของแบบสัมภาษณ์

2.2.5 แก้ไขแบบสัมภาษณ์ให้ถูกต้อง และนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้ง

2.2.6 นำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์มาจัดพิมพ์ และนำไปทดสอบหาความเชื่อถือได้ ก่อนนำมาปรับปรุงเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการวิจัย

2.3 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

2.3.1 การตรวจสอบความถูกต้อง โดยการนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จแล้วทั้งฉบับมาปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องในเนื้อหา แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุง เป็นแบบวัดที่สมบูรณ์ ชัดเจน และถูกต้องตามเนื้อหา

2.3.2 การตรวจสอบความเชื่อถือได้ ได้ทำการตรวจสอบความเชื่อถือได้ (Reliability) ของแบบสัมภาษณ์ โดยนำไปทดสอบกับเกษตรกร ที่มีใช้กลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา จำนวน 30 คน แล้วจึงนำแบบสัมภาษณ์มาพิจารณาแก้ไขปรับปรุงอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้สมบูรณ์และมีความถูกต้องตามเนื้อหาที่ต้องการวัดให้มากที่สุด โดยนำมาหาค่าความน่าเชื่อถือโดยใช้วิธีการหาค่า Cronbach's alpha ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการคำนวณ ได้ค่าเชื่อถือได้ของการวัด พบว่า

การดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน จังหวัดบึงกาฬ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.902

ปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.911

ปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.952

ปัญหาของสมาชิกต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนของสมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.911

ข้อเสนอแนะของสมาชิกต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนของสมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.921 ซึ่ง อารยา องค์เอี่ยม และพงศธราร วิจิตเวช ไพศาล (2561, น. 42) แนะนำว่าโดยทั่วไปแล้วค่าความเชื่อมั่นได้ของแบบสัมภาษณ์ควรมีค่าไม่ต่ำกว่า 0.70 หมายความว่า แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นสำหรับงานวิจัยนี้สามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ ดังรายละเอียดในภาคผนวก ข

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการออกไปสัมภาษณ์สมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ จำนวน 115 ราย เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิจัย ในระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนกรกฎาคม 2562 ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูลของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบปฐมภูมิ (Primary Data) ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ มีขั้นตอนตามแนวทางของเบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2560, น. 80-82) ดังนี้

3.1 **ขั้นเตรียมการสัมภาษณ์** ก่อนออกภาคสนามเพื่อเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้วิจัยต้องเตรียมการในเรื่องต่อไปนี้

3.1.1 **การเตรียมตัวผู้วิจัย** ก่อนออกไปสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้ทำความเข้าใจแบบสัมภาษณ์อีกครั้ง รวมทั้งศึกษาข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ สถานที่ไปเก็บข้อมูล ประสานประสานกลุ่มศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ นัดหมายเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในเรื่องของ วัน เวลา และสถานที่ในการเข้าไปจัดเก็บข้อมูล

3.1.2 **การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้เพื่อการสัมภาษณ์ และการเดินทาง** ผู้วิจัยได้เตรียมดินสอ ปากกา กระดาษช่วยจดบันทึก เครื่องคิดเลข และแบบสัมภาษณ์

3.2 **ขั้นการสัมภาษณ์** ผู้วิจัยได้ออกไปพบสมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ และดำเนินการสัมภาษณ์ โดยมีขั้นตอนดังนี้

3.2.1 **แนะนำตัวผู้สัมภาษณ์** ผู้วิจัยได้แนะนำตัวเองเพื่อให้สมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ รู้จักก่อนที่จะทำการสัมภาษณ์ โดยเริ่มจากแนะนำตนเองว่าเป็นใคร และจะมาทำอะไร เพื่อเป็นการสร้างความไว้วางใจและเป็นกันเอง

3.2.2 **ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย** โดยผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยว่าเป็นอย่างไร เกี่ยวข้องกับสมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ อย่างไร และสมาชิก

ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ มีความสำคัญอย่างไรต่อการให้ข้อมูลครั้งนี้ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้สมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ ให้ข้อมูลที่เป็นจริงและครบถ้วนตามที่ผู้วิจัยต้องการ

3.2.3 อธิบายประโยชน์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้ชี้แจงให้สมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ ทราบว่าการวิจัยเรื่องนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างไร และมีผลกระทบอย่างไรต่อศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือในการให้ข้อมูลทำให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วน

3.2.4 เริ่มดำเนินการสัมภาษณ์ โดยสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล

3.3 ขั้นตอนทีละผลการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ทำการบันทึกผลการสัมภาษณ์โดยมีหลักการปฏิบัติดังนี้

3.3.1 บันทึกผลทันที โดยไม่ทิ้งระยะเวลาไว้นาน เพราะจะทำให้ผู้วิจัยลืมประเด็นที่สำคัญซึ่งอาจส่งผลให้ข้อมูลที่ได้อาจมีความคลาดเคลื่อน

3.3.2 บันทึกตามความเป็นจริง ไม่มีอคติหรือเพิ่มเติมความเห็นของผู้วิจัยเข้าไป เพราะจะทำให้ผลการวิจัยนั้นคลาดเคลื่อนได้

3.4 ขั้นสิ้นสุดของการสัมภาษณ์ เป็นขั้นสุดท้ายของการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยปฏิบัติดังนี้

3.4.1 ทบทวนความถูกต้อง ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลเมื่อสิ้นสุดการสัมภาษณ์

3.4.2 กล่าวขอบคุณ หลังจากสิ้นสุดการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้กล่าวขอบคุณสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่มันสำปะหลัง จังหวัดชัยนาทที่ให้ความร่วมมือโดยการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ และยิ่งความสำเร็จของการได้รับข้อมูลนั้น มีผลทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์มีความภาคภูมิใจในและสบายใจ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาตรวจสอบความถูกต้อง จัดหมวดหมู่และลงรหัสเพื่อประมวลผล และใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 สภาพด้านสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) หาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ สำหรับการสรุปข้อมูลเบื้องต้น

4.2 การดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายระดับความเกี่ยวข้องต่อการดำเนินงานตามเกณฑ์ประเมิน ซึ่งได้จากการแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5-1}{5} = 0.8 \end{aligned}$$

ดังนั้นการแปลความหมายระดับการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬได้ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	4.21 – 5.00	หมายถึง	มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.41 – 4.20	หมายถึง	มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย	2.61 – 3.40	หมายถึง	มีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.81 – 2.60	หมายถึง	มีการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.80	หมายถึง	มีการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.3 ปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายระดับความเกี่ยวข้องต่อความสำเร็จ ตามเกณฑ์ประเมิน ซึ่งได้จากการแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ย โดยกำหนดเกณฑ์ให้คะแนนแบบ Arbitrary Weighing Method (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540) ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5-1}{5} = 0.8 \end{aligned}$$

ดังนั้นการแปลความหมายระดับการมีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬของปัจจัยภายในได้ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	4.21 – 5.00	หมายถึง	มีความเกี่ยวข้องต่อความสำเร็จมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.41 – 4.20	หมายถึง	มีความเกี่ยวข้องต่อความสำเร็จมาก
ค่าเฉลี่ย	2.61 – 3.40	หมายถึง	มีความเกี่ยวข้องต่อความสำเร็จปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.81 – 2.60	หมายถึง	มีความเกี่ยวข้องต่อความสำเร็จน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.80	หมายถึง	มีความเกี่ยวข้องต่อความสำเร็จน้อยที่สุด

4.4 ปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายระดับความเกี่ยวข้องต่อความสำเร็จตามเกณฑ์ประเมิน ซึ่งได้จากการแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ย โดยกำหนดเกณฑ์ให้คะแนนแบบ Arbitrary Weighing Method (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540) ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5-1}{5} = 0.8 \end{aligned}$$

ดังนั้นการแปลความหมายระดับการมีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬของปัจจัยภายนอกได้ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	4.21 – 5.00	หมายถึง	มีความเกี่ยวข้องต่อความสำเร็จมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.41 – 4.20	หมายถึง	มีความเกี่ยวข้องต่อความสำเร็จมาก
ค่าเฉลี่ย	2.61 – 3.40	หมายถึง	มีความเกี่ยวข้องต่อความสำเร็จปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.81 – 2.60	หมายถึง	มีความเกี่ยวข้องต่อความสำเร็จน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.80	หมายถึง	มีความเกี่ยวข้องต่อความสำเร็จน้อยที่สุด

4.5 ปัญหาและข้อเสนอแนะต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนของสมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ มีเกณฑ์การประเมิน โดยกำหนดเกณฑ์ให้คะแนนแบบ Arbitrary Weighing Method (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540) ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5-1}{5} = 0.8 \end{aligned}$$

ดังนั้นการแปลความหมายระดับปัญหาในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ ได้ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	4.21 – 5.00	หมายถึง	มีปัญหาระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.41 – 4.20	หมายถึง	มีปัญหาระดับมาก
ค่าเฉลี่ย	2.61 – 3.40	หมายถึง	มีปัญหาระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.81 – 2.60	หมายถึง	มีปัญหาระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.80	หมายถึง	มีปัญหาระดับน้อยที่สุด

ดังนั้นการแปลความหมายระดับความสำคัญของข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของ
ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ ได้ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	4.24 – 5.00	หมายถึง	มีความสำคัญในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.43 – 4.23	หมายถึง	มีความสำคัญในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย	2.62 – 3.42	หมายถึง	มีความสำคัญในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.81 – 2.61	หมายถึง	มีความสำคัญในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.80	หมายถึง	มีความสำคัญในระดับน้อยที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัย เรื่อง “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ” ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สภาพสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ

ตอนที่ 2 การดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ

ตอนที่ 3 ปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ

ตอนที่ 4 ปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะของสมาชิกต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ

ตอนที่ 1 สภาพสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ

สภาพสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา พื้นที่ทำการเกษตร การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร วัตถุประสงค์ที่เข้าร่วมศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน ตำแหน่งในศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน และรายได้สุทธิ ผลการวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกร ด้วยค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏผลดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 สภาพสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ

n=115		
รายการ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	51	44.3
หญิง	64	55.7
อายุ (ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 40	13	11.3
41 – 45	24	20.9
46 – 50	61	53.0
51-55	10	8.7
มากกว่าหรือเท่ากับ 56	7	6.1
ต่ำสุด = 32 สูงสุด = 65 ค่าเฉลี่ย = 47.02 S.D. = 5.842		
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	71	61.7
มัธยมศึกษา	22	19.1
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า (ปวส.)	17	14.8
ปริญญาตรี	5	4.4
พื้นที่ทำการเกษตร (ไร่)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 6	9	7.7
7-8	11	9.6
9-10	18	15.7
11-12	54	47.0
มากกว่าหรือเท่ากับ 13	23	20.0
ต่ำสุด = 5 สูงสุด = 15 ค่าเฉลี่ย = 11.44 S.D. = 9.406		

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n=115

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กร ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร *		
เป็น	115	100.0
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	12	6.8
กลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส.	81	45.8
สหกรณ์การเกษตร	36	20.3
วิสาหกิจชุมชน	22	12.4
อื่น ๆ (ศูนย์ข้าวชุมชน)	26	14.7
วัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน		
เพื่อถ่ายทอดความรู้และการบริการด้านดินปุ๋ย	22	19.1
เพื่อลดต้นทุนการผลิต	67	58.3
เพื่อให้สามารถใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพ	16	13.9
หรือการใช้ปุ๋ยแบบผสมผสานได้อย่างมีประสิทธิภาพ		
เพื่อเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายกับสมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ย	10	8.7
ชุมชนอื่น		
รายได้สุทธิภาคการเกษตร (บาท)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000	19	16.5
10,001 – 15,000	54	58.3
15,001 – 20,000	29	13.9
มากกว่าหรือเท่ากับ 20,001 ขึ้นไป	13	11.3
ต่ำสุด = 8,000 สูงสุด = 22,500 ค่าเฉลี่ย = 13,115.89 S.D. = 5.922		
รายได้สุทธินอกภาคการเกษตร (บาท)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 3,000	34	29.6
3,001 - 4,000	66	57.4
มากกว่าหรือเท่ากับ 5,001	15	13.0
ต่ำสุด = 2,500 สูงสุด = 6,000 ค่าเฉลี่ย = 3,161.25 S.D. = 993.693		

*ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 4.1 แสดงให้เห็นสภาพสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ สรุปได้ดังนี้

เพศ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 55.7 เป็นเพศหญิง และอีก ร้อยละ 44.3 เป็นเพศชาย

อายุ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 53.0 มีอายุระหว่าง 46-50 ปี รองลงมา ร้อยละ 20.9 มีอายุระหว่าง 41-45 ปี ร้อยละ 11.3 มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 40 ปี ร้อยละ 8.7 มีอายุระหว่าง 51-55 ปี และน้อยที่สุด ร้อยละ 6.1 มีอายุมากกว่าหรือเท่ากับ 56 ปีขึ้นไป ตามลำดับ โดยเกษตรกรมีอายุสูงสุด 65 ปี และอายุน้อยที่สุด 32 ปี อายุเฉลี่ย 47.02 ปี

ระดับการศึกษา พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 61.7 มีการศึกษาระดับประถมศึกษา รองลงมา ร้อยละ 19.1 มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 14.8 มีการศึกษาระดับอนุปริญาหรือเทียบเท่า (ปวส.) ร้อยละ 4.4 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ตามลำดับ

พื้นที่ทำการเกษตร พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 47.0 มีพื้นที่ระหว่าง 11-12 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 20.0 มีพื้นที่มากกว่าหรือเท่ากับ 13 ไร่ ร้อยละ 15.7 มีพื้นที่ระหว่าง 9-10 ไร่ ร้อยละ 7.7 มีพื้นที่น้อยกว่าหรือเท่ากับ 6 ไร่ และน้อยที่สุด ร้อยละ 9.6 มีพื้นที่ทำการเกษตรระหว่าง 7-8 ไร่ ตามลำดับ โดยเกษตรกรมีพื้นที่มากที่สุด 15 ไร่ น้อยที่สุด 5 ไร่ พื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 11.44 ไร่

การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กร ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 100.0 เป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร โดยร้อยละ 45.8 เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร รองลงมา ร้อยละ 20.3 เป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์การเกษตร ร้อยละ 14.7 เป็นสมาชิกกลุ่มศูนย์ข้าวชุมชน ร้อยละ 12.4 เป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และน้อยที่สุด ร้อยละ 6.8 เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ตามลำดับ

ตำแหน่งในศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 60.0 มีตำแหน่งเป็นสมาชิกในศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน รองลงมา ร้อยละ 35.7 เป็นคณะกรรมการในศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน และร้อยละ 4.3 เป็นประธานในศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 58.3 มีวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมเพื่อลดต้นทุนการผลิต รองลงมา ร้อยละ 19.1 วัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมเพื่อถ่ายทอดความรู้และการบริการด้านดินปุ๋ย ร้อยละ 13.9 วัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมเพื่อให้สามารถใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพหรือการใช้ปุ๋ยแบบผสมผสานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และน้อยที่สุด ร้อยละ 8.7 วัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมเพื่อเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายกับสมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนอื่น ตามลำดับ

รายได้สุทธิจากการเกษตร พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 47.0 มีรายได้สุทธิจากการเกษตรระหว่าง 10,001 - 15,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 25.2 มีรายได้สุทธิจากการเกษตร ระหว่าง

15,001 - 20,000 บาท ร้อยละ 16.5 มีรายได้สุทธิภาคการเกษตร น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท และ ร้อยละ 11.3 มีรายได้สุทธิภาคการเกษตร มากกว่าหรือเท่ากับ 20,001 บาทขึ้นไป ตามลำดับ โดยมี รายได้สุทธิภาคการเกษตรสูงสุด 22,500 บาท ต่ำสุด 8,000 บาท มีรายได้สุทธิภาคการเกษตรเฉลี่ย 13,115.89 บาท

รายได้สุทธินอกภาคการเกษตร พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 57.4 มีรายได้สุทธินอกภาค การเกษตร ระหว่าง 3,001 - 4,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 29.6 มีรายได้สุทธินอกภาคการเกษตร น้อยกว่าหรือเท่ากับ 3,000 บาท และร้อยละ 13.0 มีรายได้สุทธินอกภาคการเกษตร มากกว่าหรือ เท่ากับ 5,001 บาทขึ้นไป ตามลำดับ โดยมีรายได้สุทธินอกภาคการเกษตรสูงสุด 6,000 บาท ต่ำสุด 2,500 บาท มีรายได้สุทธินอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 3,161.25 บาท

ตอนที่ 2 การดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนจังหวัดบึงกาฬ

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนจังหวัดบึงกาฬ ใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การจัดตั้งศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน 2) องค์ประกอบของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน 3) บทบาทและภารกิจของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน และ 4) การดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน ปรากฏผลดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.2 การดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนจังหวัดบึงกาฬ

ประเด็น	ระดับความต้องการ (จำนวน /ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
1. ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การจัดตั้งศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน						4.26	มาก	
						(0.695)	ที่สุด	
1.1 เพื่อเป็นเครือข่ายสนับสนุนการทำงานของกรมส่งเสริมการเกษตรด้านดินและปุ๋ยที่บริหารจัดการโดยเกษตรกร	54	44	17	0	0	4.32	มาก	2
	(47.0)	(38.3)	(148)	(0)	(0)	(0.719)	ที่สุด	
1.2 เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการจัดการดินและการใช้ปุ๋ย เพื่อเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนการผลิต	78	26	11	0	0	4.59	มาก	1
	(67.8)	(22.6)	(9.6)	(0)	(0)	(0.720)	ที่สุด	

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับความต้องการ (จำนวน /ร้อยละ)					\bar{X} (S.D)	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
1.3 เพื่อให้บริการตรวจวิเคราะห์ดิน ให้ คำแนะนำการจัดการดินและการใช้ปุ๋ย เบื้องต้น พร้อมทั้งจัดหาและบริการ จำหน่ายปัจจัยการผลิต เพื่อให้ เกษตรกรได้ใช้ปุ๋ยตามคำแนะนำ สามารถเพิ่มปริมาณและคุณภาพ ผลผลิต ลดต้นทุนการผลิต และเพิ่ม รายได้อย่างยั่งยืน	30 (26.1)	75 (65.2)	10 (8.7)	0 (0)	0 (0)	3.89 (0.720)	มาก	3
2. องค์ประกอบของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน						4.15 (0.698)	มาก	
2.1 สถานที่ตั้งศูนย์ มีป้ายชื่อศูนย์ วัสดุ อุปกรณ์ในการถ่ายทอดความรู้	50 (43.5)	55 (47.28)	10 (8.7)	0 (0)	0 (0)	4.34 (0.635)	มาก ที่สุด	3
2.2 มีแปลงเรียนรู้และจุดสาธิตด้านการ จัดการดินและการใช้ปุ๋ย	58 (50.4)	40 (34.8)	17 (14.8)	0 (0)	0 (0)	4.35 (0.728)	มาก ที่สุด	2
2.3 มีคณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการ ดินปุ๋ยชุมชน	69 (60.0)	36 (31.3)	10 (8.7)	09 (0)	0 (0)	4.51 (0.653)	มาก ที่สุด	1
2.4 มีทีมปฏิบัติการประจำศูนย์	42 (36.5)	56 (48.7)	17 (14.8)	0 (0)	0 (0)	4.21 (0.685)	มาก ที่สุด	4
2.5 มีเงินทุนหมุนเวียน	11 (9.6)	30 (26.1)	74 (64.3)	0 (0)	0 (0)	3.36 (0.840)	ปาน กลาง	5
3. บทบาทและภารกิจของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน						3.83 (0.693)	มาก	
3.1 มีการให้บริการตรวจวิเคราะห์ดิน ด้วยชุดตรวจสอบ N P K และ pH ใน ดิน	31 (27.0)	69 (60.0)	15 (13.0)	0 (0)	0 (0)	4.13 (0.617)	มาก	2
3.2 มีการให้บริการวิชาการด้านดินและ ปุ๋ย	34 (29.5)	64 (55.7)	17 (14.8)	0 (0)	0 (0)	4.14 (0.650)	มาก	1
3.3 บริการจัดหาและจำหน่ายปัจจัยการผลิต คุณภาพดีราคาถูก	25 (21.7)	24 (20.9)	66 (57.4)	0 (0)	0 (0)	3.23 (0.812)	ปาน กลาง	3

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับความต้องการ (จำนวน /ร้อยละ)					\bar{X} (S.D)	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
4. การดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน						4.09	มาก	
						(0.712)		
4.1 มีการเชื่อมโยงเครือข่ายกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	57 (49.5)	41 (35.7)	17 (14.8)	0 (0)	0 (0)	4.34 (0.726)	มาก ที่สุด	4
4.2 มีการจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรหลักสูตรและจัดทำแผนการเรียนรู้หลักสูตรต่าง ๆ ด้านดินและปุ๋ยอย่างต่อเนื่อง	43 (37.4)	55 (47.8)	17 (14.8)	0 (0)	0 (0)	4.21 (0.688)	มาก ที่สุด	5
4.3 มีการสร้างทีมปฏิบัติการประจำศูนย์	18 (15.6)	28 (24.4)	69 (60.0)	0 (0)	0 (0)	3.28 (0.867)	ปาน กลาง	8
4.4 มีการให้บริการตรวจวิเคราะห์ดินและคำแนะนำการใช้ปุ๋ยและการปรับปรุงบำรุงดินเบื้องต้น	36 (31.3)	65 (56.5)	14 (12.2)	0 (0)	0 (0)	4.18 (0.631)	มาก	6
4.5 จัดกระบวนการถ่ายทอดความรู้ด้านการจัดการดินและปุ๋ย	82 (71.3)	27 (23.5)	6 (5.2)	0 (0)	0 (0)	4.65 (0.577)	มาก ที่สุด	1
4.6 มีฐานข้อมูลสถานที่ตั้ง ศคปช. แปลงของสมาชิก ผลการวิเคราะห์ดินคำแนะนำการใช้ปุ๋ย ต้นทุน และผลผลิต	60 (52.2)	38 (33.0)	17 (14.8)	0 (0)	0 (0)	4.36 (0.731)	มาก ที่สุด	3
4.7 มีจัดทำแปลงเรียนรู้และจุดสาธิตการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน	32 (54.8)	35 (30.4)	17 (14.8)	0 (0)	0 (0)	4.39 (0.736)	มาก ที่สุด	2
4.8 ประชาสัมพันธ์ผลงานและความก้าวหน้าของ ศคปช. ผ่านสื่อในระดับต่างๆ	18 (15.6)	27 (23.5)	70 (60.9)	0 (0)	0 (0)	3.33 (0.742)	ปาน กลาง	7

จากตารางที่ 4.2 แสดงข้อมูลการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน จังหวัดบึงกาฬสรุปได้ดังนี้

ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การจัดตั้งศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน พบว่า เกษตรกรเห็นว่าการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การจัดตั้งศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.26) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า มีการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การจัดตั้งศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ประเด็น ได้แก่ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการจัดการดินและการใช้ปุ๋ย เพื่อเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนการผลิต (ค่าเฉลี่ย 4.59) และเพื่อเป็นเครือข่ายสนับสนุนการทำงานของกรมส่งเสริมการเกษตรด้านดินและปุ๋ยที่บริหารจัดการโดยเกษตรกร (ค่าเฉลี่ย 4.32) และมีการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การจัดตั้งศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน อยู่ในระดับมาก 1 ประเด็น คือ เพื่อให้บริการตรวจวิเคราะห์ดิน ให้คำแนะนำการจัดการดินและการใช้ปุ๋ยเบื้องต้น พร้อมทั้งจัดหาและบริการจำหน่ายปัจจัยการผลิต เพื่อให้เกษตรกรได้ใช้ปุ๋ยตามคำแนะนำ สามารถเพิ่มปริมาณและคุณภาพผลผลิต ลดต้นทุนการผลิต และเพิ่มรายได้อย่างยั่งยืน (ค่าเฉลี่ย 3.89) ตามลำดับ

องค์ประกอบของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน พบว่า เกษตรกรเห็นว่าศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน มีการดำเนินงานด้านองค์ประกอบของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.15) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า มีการดำเนินงานด้านองค์ประกอบของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนอยู่ในระดับมากที่สุด 4 ประเด็น ได้แก่ มีคณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.51) มีแปลงเรียนรู้และจุดสาธิตด้านการจัดการดินและการใช้ปุ๋ย (ค่าเฉลี่ย 4.35) สถานที่ตั้งศูนย์ มีป้ายชื่อศูนย์ วัสดุอุปกรณ์ในการถ่ายทอดความรู้ (ค่าเฉลี่ย 4.34) มีทีมปฏิบัติการประจำศูนย์ (ค่าเฉลี่ย 4.21) และมีการดำเนินงานด้านองค์ประกอบของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น คือ มีเงินทุนหมุนเวียน (ค่าเฉลี่ย 3.36) ตามลำดับ

บทบาทและภารกิจของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน พบว่า เกษตรกรเห็นว่าศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนมีการดำเนินงานด้านบทบาทและภารกิจของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.83) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า มีการดำเนินงานด้านบทบาทและภารกิจของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนอยู่ในระดับมาก 2 ประเด็น ได้แก่ มีการให้บริการวิชาการด้านดินและปุ๋ย (ค่าเฉลี่ย 4.14) และมีการให้บริการตรวจวิเคราะห์ดินด้วยชุดตรวจสอบ NPK และ pH ในดิน (ค่าเฉลี่ย 4.13) และมีการดำเนินงานด้านบทบาทและภารกิจของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนอยู่

ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น คือ บริการจัดหาและจำหน่ายปัจจัยการผลิต คุณภาพดีราคาถูก (ค่าเฉลี่ย 3.23) ตามลำดับ

การดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน พบว่า เกษตรกรเห็นว่าศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน มีการดำเนินงานด้านการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.09) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า มีการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนอยู่ในระดับมากที่สุด 5 ประเด็น ได้แก่ จัดกระบวนการถ่ายทอดความรู้ด้านการจัดการดินและปุ๋ย (ค่าเฉลี่ย 4.65) จัดทำแปลงเรียนรู้ และจุดสาธิต การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน (ค่าเฉลี่ย 4.39) มีฐานข้อมูลสถานที่ตั้ง ศตปช. แปลงของสมาชิก ผลการวิเคราะห์ดิน คำแนะนำการใช้ปุ๋ย ต้นทุน และผลผลิต (ค่าเฉลี่ย 4.36) มีการเชื่อมโยงเครือข่ายกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ค่าเฉลี่ย 4.34) มีการจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรหลักสูตรและจัดทำแผนการเรียนรู้หลักสูตรต่าง ๆ ด้านดินและปุ๋ยอย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 4.21) มีการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนอยู่ในระดับมาก 1 ประเด็น คือ มีการให้บริการตรวจวิเคราะห์ดิน และคำแนะนำการใช้ปุ๋ยและการปรับปรุงบำรุงดินเบื้องต้น (ค่าเฉลี่ย 4.18) มีการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง 2 ประเด็น ได้แก่ ประชาสัมพันธ์ผลงาน และความก้าวหน้าของ ศตปช. ผ่านสื่อในระดับต่าง ๆ (ค่าเฉลี่ย 3.33) และมีการสร้างทีมปฏิบัติการประจำศูนย์ (ค่าเฉลี่ย 3.28) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 สรุปการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน จังหวัดบึงกาฬ

n = 115			
ประเด็น	ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
1. ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การจัดตั้งศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน	4.26 (0.695)	มากที่สุด	1
2. องค์กรประกอบของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน	4.15 (0.698)	มาก	2
3. บทบาทและภารกิจของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน	3.83 (0.693)	มาก	4
4. การดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน	4.09 (0.712)	มาก	3
รวม	4.08 (0.699)	มาก	

จากตารางที่ 4.3 สรุปเกษตรกรรมเห็นว่าการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน จังหวัดบึงกาฬ มีการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.08) โดยมีการดำเนินงานในระดับมากที่สุด คือ มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การจัดตั้งศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนอยู่ (ค่าเฉลี่ย 4.26) รองลงมา คือ มีการดำเนินงานในระดับมาก ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านองค์ประกอบของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.15) ด้านการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.09) และด้านบทบาทและภารกิจของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.83) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงาน ของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ ปรากฏผลดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.4 ปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ

ประเด็น	มีความเกี่ยวข้องต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความ หมาย	อัน ดับ
	ของศูนย์ในระดับ (จำนวน / ร้อยละ)							
	5	4	3	2	1			
1. 1. การปรับตัวของกลุ่ม						3.63	มาก	
						(0.702)		
1.1 ศูนย์มีการวางแผนการดำเนินงานด้านต่างๆไว้ล่วงหน้า	16 (13.1)	22 (19.1)	77 (66.9)	0 (0)	0 (0)	3.22 (0.884)	ปาน กลาง	2
1.2 สมาชิกมีส่วนในการกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับของกลุ่ม	19 (16.5)	83 (72.2)	13 (11.3)	0 (0)	0 (0)	4.04 (0.521)	มาก	1
2. เป้าหมายของกลุ่ม						4.54	มาก	
						(0.688)	ที่สุด	
2.1 สมาชิกดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์	70 (60.9)	36 (31.3)	9 (7.8)	0 (0)	0 (0)	4.52 (0.640)	มาก	2
							ที่สุด	

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

n= 115

ประเด็น	มีความเกี่ยวข้องต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน ของศูนย์ในระดับ (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความ หมาย	อัน ดับ
	5	4	3	2	1			
2.2 สมาชิกปฏิบัติตามแนวทางการ ดำเนินงานของศูนย์	81 (70.4)	27 (23.5)	7 (6.1)	0 (0)	0 (0)	4.46 (0.706)	มาก ที่สุด	3
2.3 สมาชิกปฏิบัติงานเพื่อบรรลุ เป้าหมายของศูนย์	81 (70.4)	27 (23.5)	7 (6.1)	0 (0)	0 (0)	4.64 (0.720)	มาก ที่สุด	1
3. ความสัมพันธ์อันดีของทั้งกลุ่ม						4.59 (0.659)	มาก ที่สุด	
3.1 สมาชิกมีส่วนร่วมในการ วางแผนและตัดสินใจการ ดำเนินงาน	81 (70.4)	28 (24.3)	6 (5.2)	0 (0)	0 (0)	4.64 (0.596)	มาก ที่สุด	1
3.2 สมาชิกมีส่วนร่วมในการ ปฏิบัติงาน	68 (59.1)	33 (28.7)	14 (12.2)	0 (0)	0 (0)	4.58 (0.662)	มาก ที่สุด	3
3.3 สมาชิกมีส่วนร่วมในการร่วม รับผลประโยชน์	79 (68.7)	25 (21.7)	11 (9.6)	0 (0)	0 (0)	4.56 (0.720)	มาก ที่สุด	4
3.4 สมาชิกมีส่วนร่วมในการ ประเมินผล	81 (70.4)	23 (20.0)	11 (9.6)	0 (0)	0 (0)	4.60 (0.660)	มาก ที่สุด	2
4. การสร้างและรักษามาตรฐานของกลุ่ม						4.40 (0.663)	มาก ที่สุด	
4.1 สมาชิกเข้าร่วมการฝึกอบรม และฝึกปฏิบัติการตรวจวิเคราะห์ดิน การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การ ทำปุ๋ยหมัก	84 (73.0)	20 (17.4)	11 (9.6)	0 (0)	0 (0)	4.63 (0.660)	มาก ที่สุด	1
4.2 ศูนย์มีการพัฒนาด้านต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ เช่น พัฒนาบุคคล พัฒนาทักษะในการตรวจดิน	39 (33.9)	65 (56.5)	11 (9.6)	0 (0)	0 (0)	4.16 (0.667)	มาก	2

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ประเด็น	มีความเกี่ยวข้องต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน ของศูนย์ในระดับ (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความ หมาย	อัน คับ
	5	4	3	2	1			
5. บรรยากาศของกลุ่ม						(0.658)	ที่สุด	
5.1 ผู้นำศูนย์รับฟังและเคารพ ความคิดของสมาชิกในศูนย์	81 (70.4)	23 (20.0)	11 (9.6)	0 (0)	0 (0)	4.60 (0.660)	มาก ที่สุด	2
5.2 ผู้นำศูนย์สร้างความสามัคคีให้ เกิดขึ้นในศูนย์	83 (72.2)	21 (18.3)	11 (9.6)	0 (0)	0 (0)	4.62 (0.657)	มาก ที่สุด	1
6. ประสิทธิภาพของกลุ่ม						4.08	มาก	
						(0.637)		
6.1 สมาชิกมีส่วนในการตรวจสอบ การดำเนินงานของศูนย์	27 (23.5)	80 (69.5)	8 (7.0)	0 (0)	0 (0)	4.07 (0.623)	มาก	2
6.2 สมาชิกศูนย์มีความรู้ด้านการ วางแผนการดำเนินงาน	20 (17.4)	84 (73.0)	11 (9.6)	0 (0)	0 (0)	4.05 (0.621)	มาก	3
6.3 ศูนย์มีกระบวนการติดตาม ประเมินผลในด้านต่างๆ และชี้แจง ให้สมาชิกทราบอย่างสม่ำเสมอ	37 (32.2)	67 (58.3)	11 (9.6)	0 (0)	0 (0)	4.11 (0.668)	มาก	1
7. แรงผลักดันของกลุ่ม						4.34	มาก	
						(0.607)	ที่สุด	
7.1 ผู้นำศูนย์เป็นผู้นำที่แท้จริง เป็น ผู้ริเริ่มให้มีการรวมกลุ่ม	21 (18.3)	91 (79.1)	3 (2.6)	0 (0)	0 (0)	4.06 (0.485)	มาก	4
7.2 ผู้นำศูนย์สามารถเป็นตัวแทน ในการติดต่อประสานงานกับ หน่วยงานภายนอก	19 (16.5)	85 (73.9)	11 (9.6)	0 (0)	0 (0)	4.09 (0.653)	มาก	3
7.3 ผู้นำศูนย์มีความเสียสละเพื่อ ผลประโยชน์ของศูนย์	76 (66.1)	28 (24.3)	11 (9.6)	0 (0)	0 (0)	4.56 (0.665)	มาก ที่สุด	2
7.4 ผู้นำศูนย์มีความรู้ด้านดิน และ ปุ๋ย	82 (71.3)	24 (20.9)	9 (7.8)	0 (0)	0 (0)	4.63 (0.627)	มาก ที่สุด	1

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ประเด็น	มีความเกี่ยวข้องต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความ หมาย	อัน คับ
	ของศูนย์ในระดับ (จำนวน /ร้อยละ)							
	5	4	3	2	1			
8. กิจกรรมกลุ่ม						4.52	มาก	
						(0.628)	ที่สุด	
8.1 สมาชิกเข้าร่วมการจัดเวทีเรียนรู้ ด้านดิน และปุ๋ย	82 (71.3)	24 (20.9)	9 (7.8)	0 (0)	0 (0)	4.53 (0.667)	มาก ที่สุด	2
8.2 ศูนย์ให้บริการในการตรวจ วิเคราะห์ดินด้วยชุดตรวจ N P K	79 (68.7)	27 (23.5)	9 (7.8)	0 (0)	0 (0)	4.60 (0.632)	มาก ที่สุด	1
8.3 ศูนย์ให้บริการวิชาการด้านดิน และปุ๋ยให้คำแนะนำการจัดการดิน และการใช้ปุ๋ยที่ถูกต้องถ่ายทอด ความรู้ด้านดินและปุ๋ย, จัดทำแปลง เรียนรู้และจุดสาธิต เพื่อขยายผล การใช้ปุ๋ย	73 (63.5)	31 (27.0)	11 (9.5)	0 (0)	0 (0)	4.53 (0.667)	มาก ที่สุด	2
8.4 ศูนย์จัดหาและจำหน่ายปัจจัย การผลิต คุณภาพดีราคาถูก โดยเฉพาะแม่ปุ๋ยเพื่อให้สมาชิกและ ชุมชน	73 (63.5)	31 (27.0)	11 (9.5)	0 (0)	0 (0)	4.43 (0.549)	มาก ที่สุด	3

จากตารางที่ 4.4 แสดงปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ สรุปได้ดังนี้

การปรับตัวของกลุ่ม พบว่า เกษตรกรเห็นว่าการปรับตัวของกลุ่ม มีความเกี่ยวข้องต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.63) เมื่อพิจารณาเป็นประเด็นพบว่า เกษตรกรเห็นว่าการปรับตัวของกลุ่มมีความเกี่ยวข้องต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์อยู่ในระดับมาก 1 ประเด็น คือ สมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 4.04) และเกี่ยวข้องอยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น คือ ศูนย์มีการวางแผนการดำเนินงานด้านต่างๆ ไว้ล่วงหน้า (ค่าเฉลี่ย 3.22) ตามลำดับ

เป้าหมายของกลุ่ม พบว่า เกษตรกรเห็นว่าเป้าหมายของกลุ่ม มีความเกี่ยวข้องต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.54) เมื่อพิจารณาเป็นประเด็นพบว่า เกษตรกรเห็นว่าเป้าหมายของกลุ่ม มีความเกี่ยวข้องต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ประเด็น ได้แก่ สมาชิกปฏิบัติงานเพื่อบรรลุเป้าหมายของศูนย์ (ค่าเฉลี่ย 4.64) สมาชิกดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์ (ค่าเฉลี่ย 4.52) สมาชิกปฏิบัติตามแนวทางการดำเนินงานของศูนย์ (ค่าเฉลี่ย 4.46) ตามลำดับ

ความสัมพันธ์อันดีของทั้งกลุ่ม พบว่า เกษตรกรเห็นว่าความสัมพันธ์อันดีของทั้งกลุ่ม มีความเกี่ยวข้องต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.59) เมื่อพิจารณาเป็นประเด็นพบว่า เกษตรกรเห็นว่าความสัมพันธ์อันดีของทั้งกลุ่ม มีความเกี่ยวข้องต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ประเด็น ได้แก่ สมาชิกมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจการดำเนินงาน (ค่าเฉลี่ย 4.64) สมาชิกมีส่วนร่วมในการประเมินผล (ค่าเฉลี่ย 4.60) สมาชิกมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน (ค่าเฉลี่ย 4.58) สมาชิกมีส่วนร่วมในการร่วมรับผลประโยชน์ (ค่าเฉลี่ย 4.56) ตามลำดับ

การสร้างและรักษามาตรฐานของกลุ่ม พบว่า เกษตรกรเห็นว่าการสร้างและรักษามาตรฐานของกลุ่ม มีความเกี่ยวข้องต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.40) เมื่อพิจารณาเป็นประเด็นพบว่า เกษตรกรเห็นว่าการสร้างและรักษามาตรฐานของกลุ่มมีความเกี่ยวข้องต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ประเด็น คือ สมาชิกเข้าร่วมการฝึกอบรม และฝึกปฏิบัติการตรวจวิเคราะห์ดิน การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การทำปุ๋ยหมัก (ค่าเฉลี่ย 4.63) และเกี่ยวข้องอยู่ในระดับมาก 1 ประเด็น คือ ศูนย์มีการพัฒนาด้านต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ เช่น พัฒนาคูคลอง พัฒนาทักษะในการตรวจดิน (ค่าเฉลี่ย 4.16) ตามลำดับ

บรรยากาศของกลุ่ม พบว่า เกษตรกรเห็นว่าการสร้างบรรยากาศของกลุ่ม มีความเกี่ยวข้องต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.61) เมื่อพิจารณาเป็นประเด็นพบว่า เกษตรกรเห็นว่าการสร้างบรรยากาศของกลุ่มมีความเกี่ยวข้องต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 2 ประเด็น ได้แก่ ผู้นำศูนย์สร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในศูนย์ (ค่าเฉลี่ย 4.62) และผู้นำศูนย์รับฟังและเคารพความคิดของสมาชิกในศูนย์ (ค่าเฉลี่ย 4.60) ตามลำดับ

ประสิทธิผลของกลุ่ม พบว่า เกษตรกรเห็นว่าประสิทธิผลของกลุ่ม มีความเกี่ยวข้องต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.08) เมื่อพิจารณาเป็นประเด็นพบว่า เกษตรกรเห็นว่าประสิทธิผลของกลุ่ม มีความเกี่ยวข้องต่อความสำเร็จในการ

ดำเนินงานของศูนย์อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ประเด็น ได้แก่ ศูนย์มีกระบวนการติดตามประเมินผลในด้านต่างๆ และชี้แจงให้สมาชิกทราบอย่างสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย 4.11) สมาชิกมีส่วนในการตรวจสอบการดำเนินงานของศูนย์ (ค่าเฉลี่ย 4.07) สมาชิกมีส่วนในการตรวจสอบการดำเนินงานของศูนย์ (ค่าเฉลี่ย 4.05) ตามลำดับ

แรงผลักดันของกลุ่ม พบว่า เกษตรกรเห็นว่าแรงผลักดันของกลุ่ม มีความเกี่ยวข้องต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.34) เมื่อพิจารณาเป็นประเด็นพบว่า เกษตรกรเห็นว่าแรงผลักดันของกลุ่ม มีความเกี่ยวข้องต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ประเด็น ได้แก่ ผู้นำศูนย์มีความรู้ด้านดิน และปุ๋ย (ค่าเฉลี่ย 4.63) ผู้นำศูนย์มีความเสียสละเพื่อผลประโยชน์ของศูนย์ (ค่าเฉลี่ย 4.56) และเกี่ยวข้องอยู่ในระดับมาก 2 ประเด็น ได้แก่ ผู้นำศูนย์สามารถเป็นตัวแทนในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอก (ค่าเฉลี่ย 4.09) ผู้นำศูนย์เป็นผู้นำที่แท้จริง เป็นผู้ริเริ่มให้มีการรวมกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 4.06) ตามลำดับ

กิจกรรมกลุ่ม พบว่า เกษตรกรเห็นว่ากิจกรรมกลุ่ม มีความเกี่ยวข้องต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.52) เมื่อพิจารณาเป็นประเด็นพบว่า เกษตรกรเห็นว่ากิจกรรมกลุ่มอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ประเด็น ได้แก่ ศูนย์ให้บริการในการตรวจวิเคราะห์ดินด้วยชุดตรวจ NPK (ค่าเฉลี่ย 4.60) ศูนย์ให้บริการวิชาการด้านดินและปุ๋ยให้คำแนะนำการจัดการดินและการใช้ปุ๋ยที่ถูกต้องถ่ายทอดความรู้ด้านดินและปุ๋ย จัดทำแปลงเรียนรู้ และจุดสาธิตเพื่อขยายผลการใช้ปุ๋ย สมาชิกเข้าร่วมการจัดการเวทีเรียนรู้ด้านดิน และปุ๋ย (ค่าเฉลี่ย 4.53) ศูนย์จัดหาและจำหน่ายปัจจัยการผลิต คุณภาพดีราคาถูก โดยเฉพาะแม่ปุ๋ยเพื่อให้สมาชิกและชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.43) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 สรุปปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
1. การปรับตัวของกลุ่ม	3.63 (0.702)	มาก	8
2. เป้าหมายของกลุ่ม	4.54 (0.688)	มากที่สุด	3
3. ความสัมพันธ์อันดีของทั้งกลุ่ม	4.59 (0.659)	มากที่สุด	2

ตาราง 4.5 (ต่อ)

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
4. การสร้างและรักษามาตรฐานของกลุ่ม	4.40 (0.663)	มากที่สุด	5
5. บรรยากาศของกลุ่ม	4.61 (0.658)	มากที่สุด	1
6. ประสิทธิภาพของกลุ่ม	4.08 (0.637)	มาก	7
7. แรงผลักดันของกลุ่ม	4.34 (0.607)	มากที่สุด	6
8. กิจกรรมกลุ่ม	4.52 (0.628)	มากที่สุด	4
รวม	4.34 (0.655)	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.5 สรุปปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน สรุปได้ดังนี้ ปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.34) โดยเกษตรกรเห็นว่าปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์อยู่ในระดับมากที่สุด ใน 6 ด้าน ได้แก่ บรรยากาศของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 4.61) ความสัมพันธ์อันดีของทั้งกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 4.59) เป้าหมายของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 4.54) กิจกรรมกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 4.52) การสร้างและรักษามาตรฐานของ (ค่าเฉลี่ย 4.40) แรงผลักดันของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 4.34) รองลงมา คือ มีความเกี่ยวข้องอยู่ในระดับมาก ใน 2 ด้าน ได้แก่ ประสิทธิภาพของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 4.08) การปรับตัวของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.63) ตามลำดับ

ตอนที่ 4 ปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงาน ของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน ปรากฏผลดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.6 ปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน
ในจังหวัดบึงกาฬ

ประเด็น	ระดับความต้องการ (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
1. ด้านนโยบายภาครัฐ						4.42	มาก	
						(0.584)	ที่สุด	
1.1 นโยบายการบริหารประเทศให้ ความสำคัญโดยกำหนดให้เป็นปีแห่ง การลดต้นทุนการผลิตทางการเกษตร 4 หลักการลดต้นทุน คือ การลดปัจจัย การผลิต เพิ่มผลผลิตต่อไร่ เพิ่มการ บริหารจัดการ และการตลาด	73 (63.5)	31 (27.0)	11 (9.5)	0 (0)	0 (0)	4.53 (0.667)	มาก ที่สุด	3
1.2 แผนพัฒนาการเกษตรที่สอดคล้อง กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ยุทธศาสตร์การพัฒนาการเกษตรที่ 1 สร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรและ สถาบันเกษตรกรเสริมสร้างองค์ความรู้ เกี่ยวกับการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย โดยการปรับปรุงดินการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ และปุ๋ยเคมีอย่างถูกต้องตามค่า วิเคราะห์ดิน	82 (71.3)	22 (19.2)	11 (9.5)	0 (0)	0 (0)	4.61 (0.658)	มาก ที่สุด	2
1.3 ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) ในการ สร้างความเข้มแข็งของเกษตรกรและ องค์กรเกษตรกรมุ่งเน้นการพัฒนา ศักยภาพของเกษตรกร ศคปช. เพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพและขยายขอบเขตการ ให้บริการแก่เกษตรกร	91 (79.1)	18 (15.7)	6 (5.2)	0 (0)	0 (0)	4.73 (0.549)	มาก ที่สุด	1

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

n=115

ประเด็น	ระดับความต้องการ (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
1.4 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ยุทธศาสตร์ด้านความสามารถในการ แข่งขัน การพัฒนาศักยภาพการผลิต ทางการเกษตรการส่งเสริมการใช้ปุ๋ย เพื่อลดต้นทุนการผลิต	25 (21.7)	86 (74.8)	4 (3.5)	0 (0)	0 (0)	4.15 (0.507)	มาก	4
1.5 กรมส่งเสริมการเกษตรขับเคลื่อน องค์ความรู้การจัดการดินและการใช้ปุ๋ย ที่ถูกต้อง เพื่อยกระดับความรู้ด้านดิน และปุ๋ยให้แก่เกษตรกร และช่วยเหลือให้ เกษตรกรสามารถ จัดการดินและใช้ปุ๋ย อย่างถูกต้อง เพื่อเพิ่มผลผลิตและลด ต้นทุนการผลิตได้ด้วยตนเอง	32 (27.8)	70 (60.8)	13 (11.4)	0 (0)	0 (0)	4.10 (0.542)	มาก	5
2. นโยบายการดำเนินงานของจังหวัดบึงกาฬ						4.12 (0.551)	มาก	
2.1 จังหวัดบึงกาฬมีการกำหนด ยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริมและ พัฒนาการผลิตสินค้าการเกษตร ให้ได้มาตรฐานโดยการปรับปรุง โครงสร้างการผลิตโดยเพิ่มองค์ ความรู้และเทคโนโลยีและลดต้นทุน การผลิต	43 (37.4)	69 (60.0)	3 (2.6)	0 (0)	0 (0)	4.12 (0.551)	มาก	
3. การให้การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ						3.99 (0.731)	มาก	
3.1 หน่วยงานภาครัฐสนับสนุน บุคลากรเพื่อให้คำแนะนำและ คำปรึกษาแก่สมาชิกศูนย์ในด้านต่างๆ	77 (67.0)	27 (23.5)	11 (9.6)	0 (0)	0 (0)	4.57 (0.664)	มากที่สุด	1
3.2 หน่วยงานภาครัฐมีการ สนับสนุนด้านงบประมาณแก่ศูนย์	8 (7.0)	26 (22.6)	81 (70.4)	0 (0)	0 (0)	3.23 (0.613)	ปาน กลาง	3

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

n=115

ประเด็น	ระดับความต้องการ (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
3.3 หน่วยงานภาครัฐมีการ สนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ หรือ ปัจจัยการผลิตแก่ศูนย์	15 (13.1)	61 (53.0)	39 (33.9)	0 (0)	0 (0)	4.18 (0.917)	มาก	2

จากตารางที่ 4.6 แสดงปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ สรุปได้ดังนี้

นโยบายภาครัฐ พบว่า เกษตรกรเห็นว่านโยบายภาครัฐเกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.42) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นโยบายภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ประเด็น ได้แก่ ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) ในการสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกรและองค์กรเกษตรกรมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศคปช.) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและขยายขอบเขตการให้บริการแก่เกษตรกร (ค่าเฉลี่ย 4.73) แผนพัฒนาการเกษตร ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการเกษตรยุคศาสตร์ที่ 1 สร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรและสถาบันเกษตรกรเสริมสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย โดยการปรับปรุงดินการใช้ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยเคมีอย่างถูกต้องตามค่าวิเคราะห์ดิน (ค่าเฉลี่ย 4.61) นโยบายการบริหารประเทศให้ความสำคัญ โดยกำหนดให้เป็นปีแห่งการลดต้นทุนการผลิตทางการเกษตร 4 หลักการลดต้นทุน คือ การลดปัจจัยการผลิตเพิ่มผลผลิตต่อไร่ เพิ่มการบริหารจัดการและการตลาด (ค่าเฉลี่ย 4.53) นโยบายภาครัฐที่เกี่ยวข้องอยู่ในระดับมาก 2 ประเด็น ได้แก่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ยุทธศาสตร์การด้านความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาศักยภาพการผลิตทางการเกษตร ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยเพื่อลดต้นทุนการผลิต (ค่าเฉลี่ย 4.15) กรมส่งเสริมการเกษตรขับเคลื่อนองค์ความรู้การจัดการดินและการใช้ปุ๋ยที่ถูกต้อง เพื่อยกระดับความรู้ด้านดินและปุ๋ยให้แก่เกษตรกร และช่วยเหลือให้เกษตรกรสามารถจัดการดินและใช้ปุ๋ยอย่างถูกต้อง เพื่อเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนการผลิตได้ด้วยตนเอง (ค่าเฉลี่ย 4.10) ตามลำดับ

นโยบายการดำเนินงานของจังหวัดบึงกาฬ พบว่า เกษตรกรเห็นว่าจังหวัดบึงกาฬมีการกำหนดยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริมและพัฒนาการผลิตสินค้าการเกษตรให้ได้มาตรฐาน โดยการ

ปรับปรุงโครงสร้างการผลิตโดยเพิ่มองค์ความรู้และเทคโนโลยีและลดต้นทุนการผลิตเกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.12)

การให้การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ พบว่า เกษตรกรเห็นว่าการให้การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ในภาพรวมเกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.99) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การให้การสนับสนุนที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ประเด็น คือ หน่วยงานภาครัฐมีการสนับสนุนบุคลากร เพื่อให้คำแนะนำและคำปรึกษาแก่สมาชิกศูนย์ในด้านต่าง ๆ (ค่าเฉลี่ย 4.57) การให้การสนับสนุนที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์อยู่ในระดับมาก 1 ประเด็น คือ หน่วยงานภาครัฐมีการสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ หรือปัจจัยการผลิตแก่ศูนย์ และเกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์อยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น คือ หน่วยงานภาครัฐมีการสนับสนุนด้านงบประมาณแก่ศูนย์ (ค่าเฉลี่ย 3.23) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 สรุปปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการคินปุ๋ยชุมชน

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
1. ด้านนโยบายภาครัฐ	4.42 (0.584)	มากที่สุด	1
2. นโยบายการดำเนินงานของจังหวัดบึงกาฬ	4.12 (0.551)	มาก	2
3. การให้การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ	3.99 (0.731)	มาก	3
รวม	4.17 (0.622)	มาก	

จากตารางที่ 4.7 สรุปปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการคินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ พบว่า เกษตรกรเห็นว่าปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการคินปุ๋ยชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.17) โดยมีปัจจัยภายนอกเกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ในระดับมากที่สุด 1 ประเด็น คือ มินนโยบายภาครัฐที่อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.42) รองลงมา คือมีความเกี่ยวข้องกับ

อยู่ในระดับมาก ใน 2 ด้าน ได้แก่ นโยบายการดำเนินงานของจังหวัดบึงกาฬ (ค่าเฉลี่ย 4.12) และการให้การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.99) ตามลำดับ

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะของสมาชิกศูนย์ต่อการดำเนินงานของศูนย์จัดการดิน ปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ

5.1 ปัญหาของสมาชิกศูนย์ต่อการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนใน จังหวัดบึงกาฬ

ปัญหาของสมาชิกศูนย์ต่อการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ โดยใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ได้ผลดังนี้

ตารางที่ 4.8 ระดับของปัญหาของสมาชิกศูนย์ต่อการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนใน
จังหวัดบึงกาฬ

ปัญหา	ระดับของปัญหา (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
	n=115							
1. ความรู้ความเข้าใจของสมาชิก						1.59	น้อย	
						(0.483)	ที่สุด	
1.1 สมาชิกไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของ การจัดตั้งศูนย์	0 (0)	0 (0)	11 (9.6)	43 (37.4)	61 (53.0)	1.42 (0.464)	น้อย ที่สุด	3
1.2 สมาชิกไม่เข้าใจแนวทางการ ดำเนินงานของศูนย์	0 (0)	0 (0)	0 (0)	65 (56.5)	50 (43.5)	1.56 (0.498)	น้อย ที่สุด	2
1.3 สมาชิกไม่เข้าใจเป้าหมายการ ดำเนินงานของศูนย์	0 (0)	0 (0)	0 (0)	71 (61.7)	44 (38.3)	1.81 (0.488)	น้อย	1
2. ด้านการบริหารงานศูนย์						2.31	น้อย	
						(0.479)		
2.1 การมอบหมายงานไม่สอดคล้อง กับความรู้ความสามารถของ คณะกรรมการศูนย์	0 (0)	0 (0)	0 (0)	77 (67.0)	38 (33.0)	1.86 (0.473)	น้อย	2

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ปัญหา	ระดับของปัญหา (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
2.2 ศูนย์ไม่มีการวางแผนการดำเนินงานไว้ล่วงหน้า	0 (0)	0 (0)	0 (0)	46 (40.0)	69 (60.0)	1.66 (0.475)	น้อย ที่สุด	3
2.3 ไม่มีกระบวนการติดตามประเมินผลของศูนย์	25 (21.7)	65 (56.6)	25 (21.7)	0 (0)	0 (0)	3.41 (0.490)	มาก	1
3. ด้านลักษณะผู้นำศูนย์						1.57 (0.478)	น้อย ที่สุด	
3.1 ผู้นำศูนย์ไม่เป็นผู้หน้าที่แท้จริง	0 (0)	0 (0)	0 (0)	74 (64.3)	41 (35.7)	1.61 (0.665)	น้อย ที่สุด	3
3.2 ผู้นำศูนย์ไม่สามารถเป็นตัวแทนในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอกได้	0 (0)	0 (0)	0 (0)	83 (72.2)	32 (27.8)	1.64 (0.482)	น้อย ที่สุด	2
3.3 ผู้นำศูนย์ไม่สามารถสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในศูนย์	0 (0)	0 (0)	0 (0)	56 (48.7)	59 (51.3)	1.71 (0.451)	น้อย ที่สุด	1
4. ด้านความรู้ ความสามารถของสมาชิกศูนย์						1.62 (0.672)	น้อย ที่สุด	
4.1 สมาชิกศูนย์ไม่มีความรู้ ทักษะ และความสามารถด้านการตรวจวิเคราะห์ดิน	0 (0)	0 (0)	14 (12.2)	33 (28.7)	68 (59.1)	1.18 (0.501)	น้อย ที่สุด	2
4.2 สมาชิกศูนย์ไม่มีความรู้ ทักษะ และความสามารถด้านการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน	0 (0)	0 (0)	0 (0)	81 (70.4)	34 (29.6)	2.06 (0.844)	น้อย	1
5. การมีส่วนร่วม ของสมาชิก						2.08 (0.542)	น้อย	
5.1 สมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน	0 (0)	0 (0)	64 (55.6)	34 (29.6)	17 (14.8)	3.25 (0.459)	ปาน กลาง	1

n=115

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ปัญหา	ระดับของปัญหา (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
	n=115							
5.2 สมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบของกลุ่ม	0 (0)	0 (0)	0 (0)	75 (65.2)	40 (34.8)	1.93 (0.732)	น้อย	2
5.3 สมาชิกไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมของศูนย์	0 (0)	0 (0)	0 (0)	61 (53.0)	54 (47.0)	1.64 (0.479)	น้อย ที่สุด	3
5.4 สมาชิกไม่มีส่วนในการตรวจสอบการดำเนินงานของศูนย์	0 (0)	0 (0)	0 (0)	59 (51.3)	56 (48.7)	1.52 (0.501)	น้อย ที่สุด	4
6. ด้านการทำกิจกรรมของศูนย์						1.55 (0.495)	น้อย ที่สุด	
6.1 สมาชิกไม่เข้าร่วมการจัดเวทีเรียนรู้ด้านดินและปุ๋ย	0 (0)	0 (0)	0 (0)	71 (61.7)	44 (38.3)	1.61 (0.488)	น้อย ที่สุด	1
6.2 ศูนย์ไม่มีการให้บริการในการตรวจวิเคราะห์ดินด้วยชุดตรวจ N P K	0 (0)	0 (0)	0 (0)	59 (51.3)	56 (48.7)	1.50 (0.502)	น้อย ที่สุด	2

ตารางที่ 4.8 แสดงข้อมูลระดับของปัญหาของสมาชิกศูนย์ต่อการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ ผลปรากฏดังนี้

ด้านความรู้ความเข้าใจของสมาชิก พบว่า เกษตรกรมีปัญหามาในภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 1.53) เมื่อพิจารณาเป็นประเด็น พบว่า เกษตรกรมีปัญหามาอยู่ในระดับน้อย 1 ประเด็น คือ สมาชิกไม่เข้าใจเป้าหมายการดำเนินงานของศูนย์ (ค่าเฉลี่ย 1.81) เกษตรกรมีปัญหามาอยู่ในระดับน้อยที่สุด 2 ประเด็น ได้แก่ สมาชิกไม่เข้าใจแนวทางการดำเนินงานของศูนย์ (ค่าเฉลี่ย 1.56) สมาชิกไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์ (ค่าเฉลี่ย 1.42) ตามลำดับ

ด้านการบริหารงานศูนย์ พบว่า เกษตรกรมีปัญหามาในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.31) เมื่อพิจารณาเป็นประเด็น พบว่า เกษตรกรมีปัญหามาอยู่ในระดับมาก 1 ประเด็น คือ ไม่มีกระบวนการติดตามประเมินผลของศูนย์ (ค่าเฉลี่ย 3.41) เกษตรกรมีปัญหามาอยู่ในระดับน้อย

1 ประเด็น คือ การมอบหมายงานไม่สอดคล้องกับความรู้ ความสามารถของคณะกรรมการศูนย์ (ค่าเฉลี่ย 1.86) เกษตรกรมีปัญหายุ่งยากในระดับน้อยที่สุด 1 ประเด็น คือ ศูนย์ไม่มีการวางแผนการดำเนินงานไว้ล่วงหน้า (ค่าเฉลี่ย 1.66) ตามลำดับ

ด้านลักษณะผู้นำศูนย์ พบว่า เกษตรกรมีปัญหาในภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 1.57) เมื่อพิจารณาเป็นประเด็น พบว่า เกษตรกรมีปัญหายุ่งยากในระดับน้อยที่สุดทั้ง 3 ประเด็น ได้แก่ ผู้นำศูนย์ไม่สามารถสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในศูนย์ (ค่าเฉลี่ย 1.71) ผู้นำศูนย์ไม่สามารถเป็นตัวแทนในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอกได้ (ค่าเฉลี่ย 1.64) และผู้นำศูนย์ไม่เป็นที่น่าเชื่อถือ (ค่าเฉลี่ย 1.61) ตามลำดับ

ด้านความรู้ ความสามารถของสมาชิกศูนย์ พบว่า เกษตรกรมีปัญหาในภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 1.62) เมื่อพิจารณาเป็นประเด็น พบว่า เกษตรกรมีปัญหายุ่งยากในระดับน้อย 1 ประเด็น คือ สมาชิกศูนย์ไม่มีความรู้ ทักษะ และความสามารถด้านการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน (ค่าเฉลี่ย 2.06) เกษตรกรมีปัญหายุ่งยากในระดับน้อยที่สุด 1 ประเด็น คือ สมาชิกศูนย์ไม่มีความรู้ ทักษะ และความสามารถด้านการตรวจวิเคราะห์ดิน (ค่าเฉลี่ย 1.18) ตามลำดับ

การมีส่วนร่วม ของสมาชิก พบว่า เกษตรกรมีปัญหาในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.08) เมื่อพิจารณาเป็นประเด็น พบว่า เกษตรกรมีปัญหายุ่งยากในระดับปานกลาง 1 ประเด็น คือ สมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน (ค่าเฉลี่ย 3.25) เกษตรกรมีปัญหายุ่งยากในระดับน้อย 1 ประเด็น คือ สมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 1.93) เกษตรกรมีปัญหายุ่งยากในระดับน้อยที่สุด 2 ประเด็น ได้แก่ สมาชิกไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมของศูนย์ (ค่าเฉลี่ย 1.64) และสมาชิกไม่ส่วนในการตรวจสอบการดำเนินงานของศูนย์ (ค่าเฉลี่ย 1.52) ตามลำดับ

ด้านการทำกิจกรรมของศูนย์ พบว่า เกษตรกรมีปัญหาในภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 1.55) เมื่อพิจารณาเป็นประเด็น พบว่า เกษตรกรมีปัญหายุ่งยากในระดับน้อยที่สุดทั้ง 2 ประเด็น ได้แก่ สมาชิกไม่เข้าร่วมการจัดเวทีเรียนรู้ด้านดินและปุ๋ย (ค่าเฉลี่ย 1.61) และศูนย์ไม่มีการให้บริการในการตรวจวิเคราะห์ดินด้วยชุดตรวจ N P K (ค่าเฉลี่ย 1.50) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.9 สรุปปัญหาของสมาชิกศูนย์ต่อการดำเนินงานของศูนย์จัดการคืนปฎิชุมชน
ในจังหวัดบึงกาฬ

n=115

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
1. ด้านการบริหารงานศูนย์	2.31 (0.479)	น้อย	1
2. การมีส่วนร่วม ของสมาชิก	2.08 (0.542)	น้อย	2
3.ด้านความรู้ ความสามารถของสมาชิกศูนย์	1.62 (0.672)	น้อยที่สุด	3
4. ความรู้ความเข้าใจของสมาชิก	1.59 (0.483)	น้อยที่สุด	4
5. ด้านลักษณะผู้นำศูนย์	1.57 (0.478)	น้อยที่สุด	5
6. ด้านการทำกิจกรรมของศูนย์	1.55 (0.495)	น้อยที่สุด	6
รวม	1.79 (0.535)	น้อยที่สุด	

จากตารางที่ 4.9 สรุปปัญหาของสมาชิกศูนย์ต่อการดำเนินงานของศูนย์จัดการคืนปฎิชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 1.79) โดยมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงานศูนย์ (ค่าเฉลี่ย 2.31) และการมีส่วนร่วม ของสมาชิก (ค่าเฉลี่ย 2.08) รองลงมาเกษตรกรมีปัญหายุ่งอยู่ในระดับน้อยที่สุด 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ความสามารถของสมาชิกศูนย์ (ค่าเฉลี่ย 1.62) ความรู้ความเข้าใจของสมาชิก (ค่าเฉลี่ย 1.59) ด้านลักษณะผู้นำศูนย์ (ค่าเฉลี่ย 1.57) ด้านการทำกิจกรรมของศูนย์ (ค่าเฉลี่ย 1.55) ตามลำดับ

5.2 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะของสมาชิกศูนย์ต่อการดำเนินงานของศูนย์จัดการคืนปฎิชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ โดยใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ได้ผลดังนี้

ตารางที่ 4.10 ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของศูนย์จัดการคืนปืยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ

n=115

ข้อเสนอแนะ	ระดับความสำคัญของข้อเสนอแนะ					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความ หมาย	อันดับ
	(จำนวน / ร้อยละ)							
	5	4	3	2	1			
1. ความรู้ความเข้าใจของสมาชิก						2.64 (0.655)	ปาน กลาง	
1.1 ควรส่งเสริมให้สมาชิกมีความเข้าใจวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์	0 (0)	0 (0)	3 (2.6)	50 (43.5)	62 (53.9)	1.40 (0.543)	น้อย ที่สุด	3
1.2 ควรส่งเสริมให้สมาชิกเข้าใจแนวทางการดำเนินงานของศูนย์	0 (0)	0 (0)	38 (33.0)	50 (43.5)	27 (23.5)	2.09 (0.872)	น้อย	2
1.3 ควรส่งเสริมให้สมาชิกเข้าใจเป้าหมายการดำเนินงานของศูนย์	76 (66.1)	36 (31.3)	3 (2.6)	0 (0)	0 (0)	4.44 (0.550)	มาก ที่สุด	1
2. ด้านการบริหารงานศูนย์						4.40 (0.651)	มาก ที่สุด	
2.1 ควรมีสถานที่ตั้งของศูนย์ที่มั่นคงถาวรเพื่อดำเนินกิจกรรมของศูนย์	76 (66.1)	36 (31.3)	3 (2.6)	0 (0)	0 (0)	4.63 (0.536)	มาก ที่สุด	1
2.2 ศูนย์ควรมีการวางแผนการดำเนินงานด้านต่างๆไว้ล่วงหน้า เช่น ด้านการเงิน ด้านกิจกรรม เป็นต้น	50 (43.5)	28 (24.3)	37 (32.2)	0 (0)	0 (0)	4.10 (0.865)	มาก	3
2.3 ควรมีการแต่งตั้งให้บุคคลภายนอกเข้ามาติดตามประเมินผลในด้านต่างๆ	59 (51.3)	53 (46.1)	3 (2.6)	0 (0)	0 (0)	4.48 (0.552)	มาก ที่สุด	2

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

n=115

ข้อเสนอแนะ	ระดับความสำคัญของข้อเสนอแนะ					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความ หมาย	อันดับ
	(จำนวน / ร้อยละ)							
	5	4	3	2	1			
3. ด้านลักษณะผู้นำศูนย์						4.11	มาก	
						(0.565)		
3.1 ผู้นำศูนย์เป็นผู้นำที่แท้จริง	50 (43.5)	23 (20.0)	3 (2.6)	39 (33.9)	0 (0)	3.71 (0.321)	มาก	4
3.2 ผู้นำศูนย์ควรสามารถขอ งบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงาน ภาครัฐและเอกชนได้	54 (47.0)	58 (50.4)	3 (2.6)	0 (0)	0 (0)	4.43 (0.549)	มากที่สุด	1
3.3 ผู้นำศูนย์สามารถเป็น ตัวแทน ในการติดต่อ ประสานงานกับหน่วยงาน ภายนอก	49 (42.6)	63 (54.8)	3 (2.6)	0 (0)	0 (0)	4.39 (0.542)	มากที่สุด	2
3.4 ผู้นำศูนย์เป็นผู้บริหาร จัดการที่ดี เป็นที่ยอมรับของ สมาชิก	49 (42.6)	63 (54.8)	3 (2.6)	0 (0)	0 (0)	3.92 (0.848)	มากที่สุด	3
4. ด้านความรู้ ความสามารถ ของสมาชิกศูนย์						2.62	ปาน	
						(0.549)	กลาง	
4.1 ส่งเสริมให้สมาชิกศูนย์ทุก คนมีความรู้ ทักษะ และ ความสามารถด้านการตรวจ วิเคราะห์ดิน	0 (0)	0 (0)	0 (0)	68 (59.1)	47 (40.9)	1.92 (0.848)	น้อย	2
4.2 ส่งเสริมให้สมาชิกศูนย์ทุก คนมีความรู้ ทักษะ และ ความสามารถในการใช้ปุ๋ยตาม ค่าวิเคราะห์ดิน	30 (26.1)	23 (20.0)	62 (53.9)	0 (0)	0 (0)	3.31 (0.251)	ปาน กลาง	1

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

n=115

ข้อเสนอแนะ	ระดับความสำคัญของข้อเสนอแนะ (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
5. การมีส่วนร่วม ของสมาชิก						4.12	มาก	
						(0.692)		
5.1 ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม	32 (27.8)	31 (27.0)	52 (45.2)	0 (0)	0 (0)	3.81 (0.836)	มาก	2
5.2 สมาชิกควรมีส่วนร่วมในการวางแผน การดำเนินกิจกรรมและการตรวจสอบการดำเนินงานของศูนย์	53 (46.1)	59 (51.3)	3 (2.6)	0 (0)	0 (0)	4.42 (0.548)	มากที่สุด	1
6. ด้านการทำกิจกรรมของศูนย์						3.76	มาก	
						(0.707)		
6.1 สมาชิกศูนย์ควรเข้าร่วมการจัดเวทีเรียนรู้ด้านดินและปุ๋ยทุกครั้ง	54 (47.0)	33 (28.7)	28 (24.3)	0 (0)	0 (0)	4.21 (0.817)	มากที่สุด	1
6.2 ศูนย์ควรให้บริการด้านการตรวจวิเคราะห์ดินและวิชาการด้านดินและปุ๋ย	26 (22.6)	13 (11.3)	76 (66.1)	0 (0)	0 (0)	3.35 (0.831)	ปานกลาง	3
6.3 ศูนย์ควรให้บริการ ให้คำแนะนำการจัดการดินและการใช้ปุ๋ยที่ถูกต้อง	25 (21.7)	34 (29.6)	56 (48.7)	0 (0)	0 (0)	3.31 (0.792)	ปานกลาง	4
6.4 จัดกระบวนการถ่ายทอดความรู้ด้านดินและปุ๋ย, จัดทำแปลงเรียนรู้และจุดสาธิต เพื่อขยายผลการใช้ปุ๋ยเพื่อลดต้นทุนการผลิต	22 (19.1)	93 (80.9)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	4.18 (0.389)	มาก	2

จากตารางที่ 4.10 ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ ปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ด้านความรู้ความเข้าใจของสมาชิก พบว่า เกษตรกรเห็นว่าระดับความสำคัญของข้อเสนอแนะในการให้ความรู้ความเข้าใจของสมาชิก ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.64) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีข้อเสนอแนะที่มีระดับความสำคัญอยู่ในระดับมาก 1 ประเด็น คือ ควรส่งเสริมให้สมาชิกเข้าใจเป้าหมายการดำเนินงานของศูนย์ (ค่าเฉลี่ย 4.44) มีข้อเสนอแนะอยู่ในระดับน้อย 1 ประเด็น คือ ควรส่งเสริมให้สมาชิกเข้าใจแนวทางการดำเนินงานของศูนย์ (ค่าเฉลี่ย 2.09) และมีข้อเสนอแนะอยู่ในระดับน้อยที่สุด 1 ประเด็น คือ ควรส่งเสริมให้สมาชิกมีความเข้าใจวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์ (ค่าเฉลี่ย 1.40) ตามลำดับ

ด้านการบริหารงานศูนย์ พบว่า เกษตรกรเห็นว่าระดับความสำคัญของข้อเสนอแนะในด้านการบริหารงานศูนย์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.40) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีข้อเสนอแนะที่มีระดับความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ประเด็น ได้แก่ ควรมีสถานที่ตั้งของศูนย์ที่มั่นคงถาวรเพื่อดำเนินกิจกรรมของศูนย์ (ค่าเฉลี่ย 4.63) ควรมีการแต่งตั้งให้บุคคลภายนอกเข้ามาติดตามประเมินผลในด้านต่าง ๆ (ค่าเฉลี่ย 4.48) และมีข้อเสนอแนะที่มีระดับความสำคัญอยู่ในระดับมาก 1 ประเด็น คือ ศูนย์ควรมีการวางแผนการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ไว้ล่วงหน้า เช่น ด้านการเงิน ด้านกิจกรรม เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย 4.10) ตามลำดับ

ด้านลักษณะผู้นำศูนย์ พบว่า เกษตรกรเห็นว่าระดับความสำคัญของข้อเสนอแนะในด้านลักษณะผู้นำศูนย์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.11) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีข้อเสนอแนะที่มีระดับความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ประเด็น ได้แก่ ผู้นำศูนย์ควรสามารถของบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนได้ (ค่าเฉลี่ย 4.43) ผู้นำศูนย์สามารถเป็นตัวแทนในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอก (ค่าเฉลี่ย 4.39) และมีข้อเสนอแนะที่มีระดับความสำคัญอยู่ในระดับมาก 2 ประเด็น ได้แก่ ผู้นำศูนย์เป็นผู้บริหารจัดการที่ดี เป็นที่ยอมรับของสมาชิก (ค่าเฉลี่ย 3.92) ผู้นำศูนย์เป็นผู้นำที่แท้จริง (ค่าเฉลี่ย 3.71) ตามลำดับ

ด้านความรู้ ความสามารถของสมาชิกศูนย์ พบว่า เกษตรกรเห็นว่าระดับความสำคัญของข้อเสนอแนะในด้านความรู้ ความสามารถของสมาชิกศูนย์ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.62) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีข้อเสนอแนะที่มีระดับความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น คือ ส่งเสริมให้สมาชิกศูนย์ทุกคนมีความรู้ ทักษะ และความสามารถในการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน (ค่าเฉลี่ย 3.31) และมีข้อเสนอแนะที่มีระดับความสำคัญอยู่ในระดับน้อย 1 ประเด็น คือ ส่งเสริมให้สมาชิกศูนย์ทุกคนมีความรู้ ทักษะและความสามารถด้านการตรวจวิเคราะห์ดิน (ค่าเฉลี่ย 1.92) ตามลำดับ

การมีส่วนร่วมของสมาชิก พบว่า เกษตรกรเห็นว่าระดับความสำคัญของข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของสมาชิกศูนย์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.76) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีข้อเสนอแนะที่มีระดับความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ประเด็น คือ สมาชิกควรมีส่วนร่วมในการวางแผน การดำเนินกิจกรรมและการตรวจสอบการดำเนินงานของศูนย์ (ค่าเฉลี่ย 4.42) และมีข้อเสนอแนะมีระดับความสำคัญอยู่ในระดับมาก 1 ประเด็น คือ ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม (ค่าเฉลี่ย 3.81) ตามลำดับ

ด้านการทำกิจกรรมของศูนย์ พบว่า เกษตรกรเห็นว่าระดับความสำคัญของข้อเสนอแนะในด้านการทำกิจกรรมของศูนย์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.76) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีข้อเสนอแนะที่มีระดับความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ประเด็น คือ สมาชิกศูนย์ควรเข้าร่วมการจัดเวทีเรียนรู้ด้านดิน และปุ๋ยทุกครั้ง (ค่าเฉลี่ย 4.21) มีข้อเสนอแนะที่มีระดับความสำคัญอยู่ในระดับมาก 1 ประเด็น คือ จัดกระบวนการถ่ายทอดความรู้ด้านดินและปุ๋ย จัดทำแปลงเรียนรู้และจุดสาธิต เพื่อขยายผลการใช้ปุ๋ยเพื่อลดต้นทุนการผลิต (ค่าเฉลี่ย 4.18) และมีข้อเสนอแนะที่มีระดับความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง 2 ประเด็น ได้แก่ ศูนย์ควรให้บริการด้านการตรวจวิเคราะห์ดินและวิชาการด้านดินและปุ๋ย (ค่าเฉลี่ย 3.31) ศูนย์ควรให้บริการ ให้คำแนะนำการจัดการดินและการใช้ปุ๋ยที่ถูกต้อง (ค่าเฉลี่ย 3.31) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.11 สรุปข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ

n=115

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
1. ความรู้ความเข้าใจของสมาชิก	2.64 (0.655)	ปานกลาง	5
2. ด้านการบริหารงานศูนย์	4.40 (0.651)	มากที่สุด	1
3. ด้านลักษณะผู้นำศูนย์	4.11 (0.656)	มาก	3
4. ด้านความรู้ความสามารถของสมาชิก ศูนย์	2.62 (0.549)	ปานกลาง	6
5. ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก	4.12 (0.692)	มาก	2

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

n = 115

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
6. ด้านการทำกิจกรรมของศูนย์	3.76 (0.707)	มาก	4
รวม	3.60 (0.636)	มาก	

จากตารางที่ 4.11 สรุปเกษตรกรเห็นว่าระดับความสำคัญของข้อเสนอแนะของสมาชิกศูนย์ต่อการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.60) โดยมีข้อเสนอแนะที่มีระดับความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานศูนย์ (ค่าเฉลี่ย 4.40) รองลงมาคือข้อเสนอแนะที่มีระดับความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก (ค่าเฉลี่ย 4.12) ด้านลักษณะผู้นำศูนย์ (ค่าเฉลี่ย 4.11) ด้านการทำกิจกรรมของศูนย์ (ค่าเฉลี่ย 3.76) และมีข้อเสนอแนะที่มีระดับความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจของสมาชิก (ค่าเฉลี่ย 2.64) ด้านความรู้ความสามารถของสมาชิกศูนย์ (ค่าเฉลี่ย 2.62) ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษา เรื่อง “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ” สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์การศึกษา

การศึกษาเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ 2) การดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ 3) ปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ 4) ปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ 5) ปัญหาและข้อเสนอแนะของสมาชิกศูนย์ต่อการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ สมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ ที่มี 8 อำเภอ ๆ ละ 1 ศูนย์ และมีสมาชิกศูนย์ละ 20 คน รวมจำนวน 160 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาจากสูตรของ Taro Yamane โดยยอมให้มีความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 115 ราย โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ด้วยการจับสลากตามรายชื่อสมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬในแต่ละอำเภอตามสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การทดสอบความเชื่อมั่นจากกลุ่มตัวอย่าง 30 ราย การดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน จังหวัดบึงกาฬ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.902 ปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.911 ปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.952 ปัญหาของสมาชิกต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนของสมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.911 ข้อเสนอแนะของสมาชิกต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดิน

ปุ๋ยชุมชนของสมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.921 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.3 สรุปผลการศึกษา

1.3.1 สภาพสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ

เกษตรกรร้อยละ 55.7 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 47.02 ปี ร้อยละ 61.7 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา เกษตรกรมีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 11.44 ไร่ ร้อยละ 45.8 เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ตำแหน่งในศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน เกษตรกร ร้อยละ 60.0 มีตำแหน่งเป็นสมาชิกในศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน วัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน ร้อยละ 58.3 เพื่อลดต้นทุนการผลิต รายได้สุทธิภาคการเกษตรเฉลี่ยอยู่ที่ 13,115.89 บาทต่อปี รายได้สุทธินอกภาคการเกษตร เฉลี่ยอยู่ที่ 3,161.25 บาทต่อปี

1.3.2 การดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนจังหวัดบึงกาฬ

การดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน จังหวัดบึงกาฬ มีการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.09) โดยมีการดำเนินงานในระดับมากที่สุด คือ มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การจัดตั้งศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนอยู่ (ค่าเฉลี่ย 4.26) รองลงมา คือ มีการดำเนินงานในระดับมาก ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านองค์ประกอบของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.15) ด้านการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.09) และด้านบทบาทและภารกิจของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.83) ตามลำดับ

1.3.3 ปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงาน ของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ

ปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน สรุปได้ดังนี้ ปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.34) โดยปัจจัยภายในอยู่ในระดับมากที่สุด ใน 6 ด้าน ได้แก่ บรรยากาศของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 4.61) ความสัมพันธ์อันดีของทั้งกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 4.59) เป้าหมายของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 4.54) กิจกรรมกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 4.52) การสร้างและรักษามาตรฐานของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 4.40) แรงผลักดันของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 4.34) รองลงมา คือ มีปัจจัยภายในที่อยู่ในระดับมาก ใน 2 ด้าน ได้แก่ ประสิทธิภาพของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 4.08) การปรับตัวของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.63) ตามลำดับ

1.3.4 ปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงาน ของศูนย์จัดการ ดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ

ปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ พบว่า ปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.17) โดยมีปัจจัยภายนอกในระดับมากที่สุด คือ นโยบายภาครัฐ (ค่าเฉลี่ย 4.42) รองลงมา คือมีปัจจัยภายนอกอยู่ในระดับมากใน 2 ด้าน ได้แก่ นโยบายการดำเนินงานของจังหวัดบึงกาฬ (ค่าเฉลี่ย 4.12) และการให้การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.99) ตามลำดับ

1.3.5 ปัญหาและข้อเสนอแนะของสมาชิกศูนย์ต่อการดำเนินงานของศูนย์จัดการ ดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ

ปัญหาของสมาชิกศูนย์ต่อการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 1.79) โดยมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงานศูนย์ (ค่าเฉลี่ย 2.31) และการมีส่วนร่วมของสมาชิก (ค่าเฉลี่ย 2.08) รองลงมาเกษตรกรรมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ความสามารถของสมาชิกศูนย์ (ค่าเฉลี่ย 1.62) ความรู้ความเข้าใจของสมาชิก (ค่าเฉลี่ย 1.59) ด้านลักษณะผู้นำศูนย์ (ค่าเฉลี่ย 1.57) ด้านการทำกิจกรรมของศูนย์ (ค่าเฉลี่ย 1.55) ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะของสมาชิกศูนย์ต่อการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.60) โดยมีข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานศูนย์ (ค่าเฉลี่ย 4.40) รองลงมามีข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก (ค่าเฉลี่ย 4.12) ด้านลักษณะผู้นำศูนย์ (ค่าเฉลี่ย 4.11) ด้านการทำกิจกรรมของศูนย์ (ค่าเฉลี่ย 3.76) และมีข้อเสนอแนะอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจของสมาชิก (ค่าเฉลี่ย 2.64) ด้านความรู้ความสามารถของสมาชิกศูนย์ (ค่าเฉลี่ย 2.62) ตามลำดับ

ตารางที่ 5.1 สรุปผลการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดิน
ปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ

วัตถุประสงค์	ข้อค้นพบ	ประเด็นที่อภิปราย	ข้อเสนอแนะ
1.ศึกษาสภาพทาง สังคม และ เศรษฐกิจของ สมาชิกศูนย์ จัดการดินปุ๋ย ชุมชนในจังหวัด บึงกาฬ	1. ร้อยละ 55.7 เป็นเพศหญิง 2. ร้อยละ 53.0 มีอายุระหว่าง 46-50 ปี เฉลี่ย 47.02 ปี 3. ร้อยละ 61.7 มีการศึกษาระดับ ประถมศึกษา 4. มีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 11.44 ไร่ โดย ร้อยละ 47.0 มีพื้นที่ระหว่าง 11-12 ไร่ 5. ร้อยละ 45.8 เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ข. ก.ส. 6. ร้อยละ 60.0 มีตำแหน่งเป็นสมาชิกใน ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน 7. ร้อยละ 58.3 มีวัตถุประสงค์ในการเข้า ร่วมเพื่อลดต้นทุนการผลิต 8. ร้อยละ 47.0 มีรายได้ภาคการเกษตร ระหว่าง 10,001 - 15,000 บาท เฉลี่ย 13,115.89 บาท 9. ร้อยละ 57.4 มีรายได้นอกภาคการเกษตร ระหว่าง 3,001 - 4,000 บาท เฉลี่ย 3,161.25 บาท	- วัตถุประสงค์ในการ เข้าร่วมศูนย์เพื่อลด ต้นทุนการผลิต - รายได้ภาค การเกษตรและนอก ภาคการเกษตรน้อย	- เจ้าหน้าที่ควรถ่ายทอด ความรู้เรื่องการลด ต้นทุนการผลิตให้ เกษตรกรสามารถ นำไปใช้ได้จริง - เกษตรกรควรนำไป ปฏิบัติในพื้นที่ของ ตนเองเพื่อให้สามารถ ลดต้นทุนในการผลิตได้ จริง - สำนักงานเกษตร อำเภอควรส่งเสริมให้ เกษตรกรสามารถลด ต้นทุนการผลิต และ เพิ่มผลผลิตให้สูงขึ้น
2. ศึกษาการ ดำเนินงานของ ศูนย์จัดการดินปุ๋ย ชุมชนในจังหวัด บึงกาฬ	1. ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การ จัดตั้ง ศคปช.พบว่า เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ ด้านการจัดการดิน และการใช้ปุ๋ย เพิ่ม ผลผลิตและลดต้นทุนการผลิต อยู่ในระดับ มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.59) 2. องค์ประกอบของ ศคปช. พบว่า การมี คณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการดินปุ๋ย ชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.51) 3. บทบาทและภารกิจของ ศคปช. พบว่า มี การให้บริการวิชาการด้านดินและปุ๋ย อยู่ใน ระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.14)	- ความสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ - องค์ประกอบของ ศูนย์ - บทบาทภารกิจของ ศูนย์	

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

วัตถุประสงค์	ข้อค้นพบ	ประเด็นที่อภิปราย	ข้อเสนอแนะ
3. ศึกษาปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ	1. การปรับตัวของกลุ่ม พบว่า สมาชิกมีส่วนในการกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับของกลุ่ม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.04) 2. เป้าหมายของกลุ่ม พบว่า สมาชิกปฏิบัติงานเพื่อบรรลุเป้าหมายของศูนย์ อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.64) 3. ความสัมพันธ์อันดีของทั้งกลุ่มพบว่า สมาชิกมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจการดำเนินงาน อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.64) 4. การสร้างและรักษามาตรฐานของกลุ่ม พบว่า สมาชิกเข้าร่วมการฝึกอบรม และฝึกปฏิบัติการตรวจวิเคราะห์ดิน การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.63) 5. บรรยากาศของกลุ่ม พบว่า ผู้นำศูนย์สร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในศูนย์ อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.62) 6. ประสิทธิภาพของกลุ่ม พบว่า ศูนย์มีกระบวนการติดตามประเมินผลในด้านต่างๆ และชี้แจงให้สมาชิกทราบอย่างสม่ำเสมอ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.11) 7. แรงผลักดันของกลุ่ม พบว่า ผู้นำมีความรู้ด้านดิน และปุ๋ย อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.63) 8. กิจกรรมกลุ่ม พบว่า ศูนย์ให้บริการในการตรวจวิเคราะห์ดินด้วยชุดตรวจ NPK อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.60)	- การปรับตัวของกลุ่ม - เป้าหมายของกลุ่ม - ความสัมพันธ์อันดีของทั้งกลุ่ม - บรรยากาศของกลุ่ม - ประสิทธิภาพของกลุ่ม - แรงผลักดันของกลุ่ม - กิจกรรมของกลุ่ม	- ผู้นำศูนย์ควรสามารถของงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนได้ ดังนั้น นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ควรดำเนินการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการจัดทำโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภาคี

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

วัตถุประสงค์	ข้อค้นพบ	ประเด็นที่อภิปราย	ข้อเสนอแนะ
4. ศึกษาปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ	1. ด้านนโยบายภาครัฐ พบว่า ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ในการสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกรและองค์กรเกษตรกรมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกร ศคชช. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและขยายขอบเขตการให้บริการแก่เกษตรกร อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.73) 2. นโยบายการดำเนินงานของจังหวัดบึงกาฬ พบว่า ยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริมและพัฒนาการผลิตสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐานโดยการปรับปรุงโครงสร้างการผลิต เพิ่มองค์ความรู้และเทคโนโลยีและลดต้นทุนการผลิต อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.12) 3. การให้การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ พบว่า หน่วยงานภาครัฐมีการสนับสนุนบุคลากร เพื่อให้คำแนะนำและคำปรึกษาแก่สมาชิกศูนย์ในด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.57)	- นโยบายภาครัฐ - นโยบายของจังหวัด - การสนับสนุน	- หน่วยงานภาครัฐ ควรให้การสนับสนุนบุคลากร เพื่อให้คำแนะนำและคำปรึกษาแก่สมาชิก ศคชช.
5. ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของสมาชิกศูนย์ต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัด บึงกาฬ	ปัญหา 1. ด้านการบริหารงานศูนย์ พบว่า ไม่มีกระบวนการติดตามประเมินผลของศูนย์ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.41) 2. การมีส่วนร่วม ของสมาชิก พบว่า สมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.25) 3. ความรู้ ความสามารถของสมาชิกศูนย์ พบว่า สมาชิกศูนย์ไม่มีความรู้ ทักษะ และความสามารถด้านการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน อยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.06)	- ไม่มีกระบวนการติดตามประเมินผลของศูนย์	- สำนักงานเกษตรจังหวัดต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน โดยให้มีคณะกรรมการที่เป็นหน่วยงานภาคีเข้าร่วมติดตามประเมินผล

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

วัตถุประสงค์	ข้อค้นพบ	ประเด็นที่อภิปราย	ข้อเสนอแนะ
5. (ต่อ)	4. ความรู้ความเข้าใจของสมาชิก พบว่าสมาชิกศูนย์ไม่มีความรู้ ทักษะ และความสามารถด้านการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน อยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.06) 5. ด้านลักษณะผู้นำศูนย์ พบว่า ผู้นำศูนย์ไม่สามารถสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในศูนย์ อยู่ในระดับน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 1.71) 6. ด้านการทำกิจกรรมของศูนย์ พบว่าสมาชิกไม่เข้าร่วมการจัดเวทีเรียนรู้ด้านดินและปุ๋ย อยู่ในระดับน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 1.61) ข้อเสนอแนะ 1. ด้านการบริหารงานศูนย์ พบว่า ควรมีสถานที่ตั้งของศูนย์ที่มั่นคงถาวรเพื่อดำเนินกิจกรรมของศูนย์ อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.63) 2. การมีส่วนร่วม ของสมาชิก พบว่าสมาชิกควรมีส่วนร่วมในการวางแผน การดำเนินกิจกรรมและการตรวจสอบการดำเนินงานของศูนย์ อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.42) 3. ความรู้ ความสามารถของสมาชิกศูนย์ พบว่า ส่งเสริมให้สมาชิกศูนย์ทุกคนมีความรู้ ทักษะ และความสามารถในการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.31) 4. ความรู้ความเข้าใจของสมาชิก พบว่า ควรส่งเสริมให้สมาชิกเข้าใจเป้าหมายการดำเนินงานของศูนย์ อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.44)	- ต้องการให้สมาชิก - ควรมีส่วนร่วมในการ - ดำเนินงานของศูนย์	- เกษตรกรต้องมีความ - พร้อมในการรับการ - เปลี่ยนแปลงและพัฒนา - ตนเอง

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

วัตถุประสงค์	ข้อค้นพบ	ประเด็นที่อภิปราย	ข้อเสนอแนะ
5. (ต่อ)	5. ลักษณะผู้นำศูนย์ พบว่า ผู้นำศูนย์ควรสามารถของบสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนได้ อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.43) 6. ด้านการทำกิจกรรมของศูนย์ พบว่า สมาชิกศูนย์ควรเข้าร่วมการจัดเวทีเรียนรู้ด้านดิน และปุ๋ยทุกครั้ง อยู่ในระดับมากที่สุด(ค่าเฉลี่ย 4.21)		

2. อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ผลการศึกษา “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ” สามารถอภิปรายผลการศึกษา ได้ดังนี้

2.1 ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ

เกษตรกรร้อยละ 55.7 เป็นเพศหญิง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของรวิวรรณ ไชยเมืองแสน (2553, น. 28) ที่ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มส่งเสริมปลูกข้าวโพด หมู่ที่ 4 ตำบลหนองปลิง อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร พบว่าสมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของชาติรี บุญนาค (2544, น. 45) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรจังหวัดนนทบุรี พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย เช่นเดียวกับ นิชยาพาพันธุ์ พันธุ์พาณิชย์ (2553, น. 71) ที่ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรอำเภอโพธารองจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า สมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อาจเนื่องจากเพศหญิงมีความสนใจในการดำเนินงานของศูนย์ และมีเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมมากกว่าเพศชาย

เกษตรกรมีอายุระหว่าง 46-50 ปี ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของชาติรี บุญนาค (2544, น.45) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรจังหวัดนนทบุรี พบว่าสมาชิกกลุ่มเกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 58 ปี ที่มีอายุมากกว่า ส่วนผลการศึกษาของ นิชยาพาพันธุ์ พันธุ์พาณิชย์ (2553, น. 71) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรอำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าสมาชิกกลุ่มเกษตรกรมี

อายุระหว่าง 31-40 ปี ใกล้เคียงกับ รวีวรรณ ไชยเมืองแสน (2553, น. 28) ที่ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มส่งเสริมปลูกข้าวโพด หมู่ที่ 4 ตำบลหนองปลิง อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร พบว่าสมาชิกกลุ่มส่งเสริมอาชีพ อายุระหว่าง 35 – 45 ปี ซึ่งมีอายุน้อยกว่า กล่าวได้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่จะมีอายุมาก

เกษตรกรร้อยละ 61.7 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของชาติรี บุญนาค (2544, น.45) ศึกษาพบว่าสมาชิกกลุ่มเกษตรกรมีระดับการศึกษาประถมศึกษา สอดคล้องกับนิชยาพันธ์ุ พันธุ์พาณิชย์ (2553, น. 71) และรวีวรรณ ไชยเมืองแสน (2553, น. 28) ที่พบว่าสมาชิกกลุ่มมีระดับการศึกษาประถมศึกษา ดังนั้น แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ จะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของวิธีการส่งเสริม

เกษตรกรมีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 11.44 ไร่ ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของจุฬาลักษณ์ ทิวระโทก (2558, น. 770) ศึกษาปัญหาและความต้องการพัฒนาการประกอบอาชีพปลูกผักของเกษตรกร ตำบลบึงบอน อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเจ้าของที่ดินเองมีที่ดินเฉลี่ย 7.76 ไร่ต่อครัวเรือน และแตกต่างกับ กังสดาล กนกหงส์, นฤเบศร์ รัตนวัน และภพ จีรัตน์ (2561, น. 75-84) ศึกษาการยอมรับวิธีการปลูกพืชภายใต้มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสม (GAP) ของเกษตรกร ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงม่อนเงาะ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สภาพการถือครองที่ดินเฉลี่ย 7.70 ไร่ ซึ่งมีพื้นที่ทำการเกษตรน้อยกว่า

เกษตรกรร้อยละ 45.8 เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนิดา เกตุแก้วเกลี้ยง (2558, น. 4) ศึกษาความต้องการการส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกรในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เช่นเดียวกับบุญถนอม คำภาค (2558, น.4) ศึกษาการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกรในอำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรเกือบครึ่งหนึ่งเป็นสมาชิกของกลุ่มสมาชิกลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เนื่องจากการที่เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรจะทำให้สะดวกต่อการทำธุรกรรม

เกษตรกร ร้อยละ 60.0 มีตำแหน่งเป็นสมาชิกในศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิชยาพันธ์ุ พันธุ์พาณิชย์ (2553, น. 71) ศึกษาพบว่าสมาชิกกลุ่มเกษตรกรมีตำแหน่งในกลุ่มมากที่สุดคือ สมาชิกกลุ่ม อาจเนื่องมาจากสมาชิกเป็นตำแหน่งที่มีจำนวนมาก เกษตรกรส่วนใหญ่จึงเป็นสมาชิก

2.2 การดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ

เกษตรกรมีการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การจัดตั้งศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการจัดการดินและการใช้ปุ๋ย เพื่อเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนการผลิต และเพื่อเป็นเครือข่ายสนับสนุนการทำงานของกรมส่งเสริมการเกษตรด้านดินและปุ๋ยที่บริหารจัดการโดยเกษตรกร ซึ่งมีความสอดคล้องกับนโยบายของกรมส่งเสริมการเกษตรในการจัดตั้งศูนย์ฯ ซึ่งสมาชิกมีการดำเนินงานที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์

เกษตรกรมีการดำเนินงานด้านองค์ประกอบของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนพบว่า มีองค์ประกอบของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ มีคณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน มีแปลงเรียนรู้ และจุดสาธิตด้านการจัดการดินและการใช้ปุ๋ย สถานที่ตั้งศูนย์ มีป้ายชื่อศูนย์ วัสดุอุปกรณ์ในการถ่ายทอดความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัญญา กลั่นจ้อย (2557, น. 5) ศึกษาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนทุกศูนย์มีองค์ประกอบครบถ้วน ได้แก่ สมาชิก คณะกรรมการ สถานที่ทำกิจกรรม และแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช อาจเนื่องมาจากการจัดตั้งศูนย์ฯ จำเป็นต้องมีองค์ประกอบให้ครบถ้วน เพื่อให้มีความพร้อมในการดำเนินงานของศูนย์ฯ

เกษตรกรมีการดำเนินงานบทบาทและภารกิจของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนพบว่า เกษตรกรมีบทบาทและภารกิจของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนอยู่ในระดับมาก ได้แก่ มีการให้บริการวิชาการด้านดินและปุ๋ย และมีการให้บริการตรวจวิเคราะห์ดินด้วยชุดตรวจสอบ NPK และ pH ในดิน สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัญญา กลั่นจ้อย (2557, น. 5) ศึกษาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน คือเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรและผู้สนใจมาเรียนรู้ แต่ในด้านการบริหารจัดการและจำหน่ายปัจจัยการผลิตคุณภาพดีราคาถูกไม่สอดคล้องกัน เนื่องจากศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันโรคและแมลงศัตรูพืช ซึ่งเป็นการผลิตสารชีวภัณฑ์ ไม่ได้จัดจำหน่ายปุ๋ยเหมือนกับศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน

เกษตรกรมีการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ จัดกระบวนการถ่ายทอดความรู้ด้านการจัดการดินและปุ๋ย มีจัดทำแปลงเรียนรู้ และจุดสาธิต การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน มีฐานข้อมูลสถานที่ตั้ง ศดปช. แปลงของสมาชิก ผลการวิเคราะห์ดิน คำนแนะนำการใช้ปุ๋ย ดันทุน และผลผลิต มีการเชื่อมโยงเครือข่ายกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ประชาสัมพันธ์ผลงาน และความก้าวหน้าของ ศดปช. ผ่านสื่อในระดับต่าง ๆ มีการสร้างทีมปฏิบัติการประจำศูนย์ มีการจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรหลักสูตรและ

จัดทำแผนการเรียนรู้หลักสูตรต่าง ๆ ด้านดินและปุ๋ยอย่างต่อเนื่อง ใกล้เคียงกับงานวิจัยของ รจนา เดียวพานิชย์กิจ (2559, น. 598 - 599) ศึกษาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้า ทอ/เสื้อผ้าในจังหวัดยโสธร พบว่า ด้านการบริหารองค์กร มีการกำหนดเป้าหมายและทิศทางการ ดำเนินงานของกลุ่ม สมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางของกลุ่ม การกำหนด โครงสร้างการบริหารงานกลุ่ม การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบตามความเหมาะสม การกำหนด กฎระเบียบ ข้อบังคับของกลุ่มการทบทวนผลการดำเนินงานร่วมกันระหว่างคณะกรรมการกับ สมาชิก การนำปัญหาในการดำเนินการไปแก้ไขปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากการดำเนินงานของ ศูนย์ เพื่อให้ประสบผลสำเร็จมีความจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการให้ครบถ้วน

2.3 ปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ย ชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ

เกษตรกรเห็นว่าปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของ ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด 6 ปัจจัย ได้แก่ บรรยากาศของกลุ่ม ความสัมพันธ์ อันดีของทั้งกลุ่ม เป้าหมายของกลุ่ม กิจกรรมกลุ่ม การสร้างและรักษามาตรฐานของกลุ่ม แรงผลักดันของกลุ่ม สอดคล้องกับ รวีวรรณ ไชยเมืองเลน (2553, น. 41) ศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีผล ต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มคือการบริหารจัดการที่ดี มีการกระจายการทำงาน โดย มอบหมายและการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจน ด้านความเป็นผู้นำของ คณะกรรมการ ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่ม คือการเปิดโอกาสให้สมาชิก ทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่ม และชาติรี บุญนาค (2544, น.57) ได้วิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผล ต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรจังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็น ของสมาชิกต่อการทำงานของผู้นำกลุ่มมีระดับความคิดเห็นมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นุรนัจ มาลีแวโด (2557, น.105) ศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนราธิวาส พบว่า ปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงาน ได้แก่ ความสามารถในการบริหาร จัดการ ด้านภาวะผู้นำ และด้านทัศนคติของสมาชิก และวราภรณ์ ทิพย์สุวรรณ (2556, น. 60-62) ได้ วิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเมล็ดพันธุ์ข้าวบ้าน สันนา ตำบลแม่คำ อำเภอมะจัน จังหวัดเชียงราย พบว่า ปัจจัยด้านผู้นำมีผลต่อความสำเร็จในการ ดำเนินงานของกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 57.14 ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมมีผลต่อความสำเร็จในการ ดำเนินงานของกลุ่มคิดเป็นร้อยละ 14.29 เนื่องจากปัจจัยภายในกลุ่มเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่ การดำเนินงานให้สำเร็จ

2.4 ปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน

ปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ โดยมีนโยบายภาครัฐที่อยู่ในระดับมากที่สุด และนโยบายการดำเนินงานของจังหวัดบึงกาฬ และการให้การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของณิษยาพันธ์ พันธ์พาณิชย์ (2553, น. 85) ศึกษาพบว่า สมาชิกกลุ่มเกษตรกรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยทางการดำเนินงานของกลุ่มเรื่อง การได้รับสนับสนุนงบประมาณประจำปีจากหน่วยงานราชการอยู่ในระดับมาก และสุริย์พร เหลี่ยมวารงกูร (2551, น. 86) ศึกษาพบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนด้านเงินทุนและเครื่องมือเครื่องใช้ในกิจกรรมกลุ่มจากหน่วยงาน และเจ้าหน้าที่ของรัฐในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 53.8 และบุษราภรณ์ ต่างใจ (2003) ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มอาชีพชาวเขา ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์พัฒนาและส่งเสริมชาวเขา จังหวัดน่าน พบว่า ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อความสำเร็จ ได้แก่ 1) ด้านการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ 2) ด้านการได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ภาคเอกชน 3) ด้านการได้รับการสนับสนุนจากผู้นำชุมชน ส่วนรองพล พรหมสาขา ณ สกลนครและอุทิศ สังขรัตน์ (2556, น.52) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตกลุ่มทะเลสาบสงขลา พบว่า ปัจจัยด้านการเมือง ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยทางด้านสังคม เอื้ออำนวยต่อผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ส่วนปัจจัยทางด้านเทคโนโลยี และปัจจัยทางนิเวศวิทยา เป็นปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงาน เนื่องจากปัจจัยภายนอกเป็นปัจจัยสนับสนุนให้ศูนย์ประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน โดยเฉพาะนโยบายที่สอดคล้อง และเงินสนับสนุนในการดำเนินงาน จะทำให้ศูนย์จัดซื้อปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ย และอุปกรณ์ เช่น ชุดตรวจวิเคราะห์ดิน ได้เพิ่มขึ้น และทำให้ศูนย์ดำเนินการได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.5 ปัญหาและข้อเสนอแนะ

ปัญหาของสมาชิกศูนย์ต่อการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ พบว่า เกษตรกรมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารงานศูนย์ และการมีส่วนร่วมของสมาชิก ซึ่งดำเนินงานส่วนใหญ่ยังไม่พบปัญหาในการดำเนินงานมากนัก ทำให้ความคิดเห็นของสมาชิกส่วนใหญ่มองว่าเป็นปัญหาเพียงเล็กน้อย ส่วนใหญ่จะเสนอแนะในความเป็นผู้นำจำเป็นต้องขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ จะเป็นการช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้การดำเนินงานขับเคลื่อนไปได้อย่างต่อเนื่อง

3. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ” ผู้วิจัยขอเสนอแนะ ดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

3.1.1 หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง

1) สำนักงานเกษตรจังหวัด

(1) จากการศึกษาพบว่า ปัญหาที่พบจากการดำเนินการของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ คือ ไม่มีกระบวนการติดตามประเมินผลของศูนย์ อาจส่งผลกระทบต่อรายงานความก้าวหน้าในการดำเนินงาน การรับทราบปัญหาที่เกิดขึ้นและไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างทันที่ ดังนั้น สำนักงานเกษตรจังหวัดซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน จำเป็นต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน โดยให้มีคณะกรรมการที่เป็นหน่วยงานภาคีเข้าร่วมติดตามประเมินผล ให้คำแนะนำต่าง ๆ หลังจากติดตามประเมินผลแล้ว รายงานผลให้สมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนทราบเพื่อนำข้อเสนอแนะไปปรับใช้ในการบริหารจัดการศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนต่อไป

2) สำนักงานเกษตรอำเภอ

(1) จากการศึกษาพบว่า สมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน ดังนั้น สำนักงานเกษตรอำเภอเป็นหน่วยงานที่กำกับดูแลการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน ต้องมีการกระตุ้นสมาชิกให้มีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานร่วมกับคณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนเพื่อร่วมกันขับเคลื่อนการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ ได้รับความร่วมมือจากสมาชิกทุกคน นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรดำเนินการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนการดำเนินงาน และฝึกปฏิบัติการจัดทำแผนเพื่อให้สมาชิกได้ลงมือปฏิบัติจะเกิดความเข้าใจและเรียนรู้ได้เร็วขึ้น

(2) จากการศึกษาพบว่า รายได้เฉลี่ยภาคการเกษตร คือ 13,115.89 บาท และนอกภาคการเกษตร คือ 3,161.25 บาท อาจเนื่องมาจากต้นทุนการผลิตสูง หรือผลผลิตต่ำ หรืออาจเป็นได้ทั้งสองสาเหตุ ดังนั้นสำนักงานเกษตรอำเภอควรจัดหลักสูตรการอบรมส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิต และเพิ่มผลผลิตให้สูงขึ้น

3) ภาคเอกชน

(1) จากการศึกษาพบว่า บทบาทหน้าที่ของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนมีการให้บริการกับเกษตรกรในพื้นที่ในการตรวจวิเคราะห์ดินด้วยชุดตรวจ N P K ซึ่งได้รับการ

สนับสนุนจากกรมส่งเสริมการเกษตรในแต่ละปีมีปริมาณไม่เพียงพอสำหรับการให้บริการแก่เกษตรกร ดังนั้น ควรมีการส่งเสริมหาความร่วมมือกับหน่วยงานภาคเอกชนในการสนับสนุนชุดตรวจวิเคราะห์ดิน อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการให้บริการให้กับเกษตรกรในพื้นที่ได้อย่างเต็มศักยภาพ

3.1.2 เกษตรกร

1) จากการศึกษาพบว่า ข้อเสนอแนะต้องการให้สมาชิกควรมีส่วนร่วมในการวางแผน การดำเนินกิจกรรมและการตรวจสอบการดำเนินงานของศูนย์ เข้าร่วมการจัดเวทีเรียนรู้ด้านดิน และปุ๋ยทุกครั้ง และจัดกระบวนการถ่ายทอดความรู้ด้านดินและปุ๋ย, จัดทำแปลงเรียนรู้และจุดสาธิต เพื่อขยายผลการใช้ปุ๋ยเพื่อลดต้นทุนการผลิต การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากสมาชิกเพื่อเป็นตัวหลักในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน เกษตรกรต้องมีความพร้อมในการรับการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตนเองสำหรับการเป็นแปลงสาธิต แหล่งเรียนรู้ให้กับเกษตรกรในชุมชน

2) จากการศึกษาพบว่า วัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมศูนย์ เพื่อลดต้นทุนการผลิต ดังนั้น เมื่อได้แนวทางในการลดต้นทุนในการผลิตแล้วเกษตรกรควรนำไปปฏิบัติในพื้นที่การเกษตรของตนเองเพื่อให้สามารถลดต้นทุนในการผลิตได้จริง

3.1.3 นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร

1) จากการศึกษาพบว่า ผู้นำศูนย์ควรสามารถของงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนได้ ซึ่งเป็นปัญหาที่พบในการดำเนินงานของทุกศูนย์ ที่ไม่สามารถขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภาคีได้ ดังนั้น นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ควรดำเนินการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการจัดทำโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภาคี อีกทั้งการบรรจุลงในแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล ระดับอำเภอ และส่งแผนงาน โครงการในระดับจังหวัด พร้อมทั้งชี้แนะทางการเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่หลากหลายทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการเงิน สถาบันการศึกษา เป็นการสนับสนุนทั้งงบประมาณและความรู้เทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อให้เป็นแนวทางให้กับคณะกรรมการศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน ไว้พิจารณาต่อไปได้

2) จากการศึกษาพบว่า วัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมศูนย์ของเกษตรกร เพื่อลดต้นทุนการผลิต ดังนั้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรถ่ายทอดความรู้เรื่องการลดต้นทุนการผลิตให้เกษตรกรสามารถนำไปใช้ได้จริง

ภาพที่ 5.1 ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ

3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับความรู้และบทบาทของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในดำเนินการพัฒนาศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาพัฒนาศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนแก่สมาชิกและคณะกรรมการต่อไป

3.2.2 เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้ ดำเนินการเก็บข้อมูลของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนทุกระดับ ในการวิจัยครั้งต่อไปควรดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพในศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนที่มีการดำเนินงานอยู่ในระดับ A เพื่อพัฒนาเป็นต้นแบบศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬต่อไป

3.2.3 ควรศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในการทำกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์

3.2.4 ควรศึกษาเกี่ยวกับการติดตามและประเมินผลของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนจากหน่วยงานเอกชน หรือส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อจะได้ทราบถึงประสิทธิภาพของศูนย์

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการเกษตร (2561). ทิศทางการดำเนินงานของกรมส่งเสริมการเกษตร ประจำปีงบประมาณ 2562. กรุงเทพมหานคร : นิวธรรมดาการพิมพ์ (ประเทศไทย) จำกัด. _____ . (2558). เทคโนโลยีปุ๋ยสั่งตัด และปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน. กรุงเทพมหานคร : กองแผนงาน.
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2560). *ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี* (พ.ศ. 2560 – 2579). กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.
- กังสดาล กนกหงส์, นฤเบศร์ รัตนวัน และปภพ จีรัตน์. (2561) การยอมรับวิธีการปลูกพืชภายใต้มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสม (GAP) ของเกษตรกร ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงม่อนเงาะ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตร* 36 (1): 75-84.
- จิรพร มหาอินทร์และคณะ. (2554) *การดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าและเครื่องแต่งกาย จังหวัดปทุมธานี*. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- จุฬาลักษณ์ ทิวกระโทก . (2558) *ปัญหาและความต้องการพัฒนาการประกอบอาชีพปลูกผักของเกษตรกร ตำบลบึงบอน อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี*.มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชาติรี บุญนา. (2544). *ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรจังหวัดนนทบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ชนิดา เกตุแก้วเกลี้ยง. (2558). *ความต้องการการส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกรในอำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ณัฐพันธ์ เจริญนนท์. (2551). *พฤติกรรมองค์การ*.กรุงเทพมหานคร: บริษัท วี.พี.รินทร์.
- ณิชยาพานธุ์ พันธุ์พานิชย์. (2553) *ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรอำเภอโพธารองจังหวัดร้อยเอ็ด*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ทองคำ พิลากรณ์. (2555). *ความต้องการการพัฒนาการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนาของเกษตรกรในอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

- ชงพล พรหมสาขา ณ สกลนครและอุทิศ สังขรัตน์. (2556) “แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของ
วิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลา”. *วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*. 8(1) : 81-122 .
- นิตย์ สัมมาพันธ์. (2548). *ภาวะผู้นำ : พลังขับเคลื่อนองค์กรสู่ความเป็นเลิศ*. (พิมพ์ครั้งที่ 3)
กรุงเทพมหานคร : อินโนกราฟฟิกส์.
- นุรนาจ มาลีแหวโด. (2557) *ปัจจัยแห่งความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนราธิวาส*. (วิทยานิพนธ์
ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, สงขลา.
- บุญถม คำภาค. (2558). *การผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกรในอำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว*.
(วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- บุษราภรณ์ ต่างใจ. (2558). *ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มอาชีพชาวเขา ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์
พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา จังหวัดน่าน*. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พวงรัตน์ เกสรแพทย์ และคุณฤ โยเหลา. (2546). “การศึกษาเขavnอารมณ์ในฐานะตัวกำหนด
ความสำเร็จของผู้บริหาร” *วารสารพฤติกรรมศาสตร์*, 9(1) : 21.
- ภาณุภาคย์ พงศ์อดิชาติ. (2550). *สมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน : เรื่องจริงหรือแค่อิงนิยาย. การ
เสริมสร้างคุณภาพชีวิตและการทำงาน กระแสใหม่ของการบริหารทรัพยากรบุคคล*.
กรุงเทพมหานคร : บริษัท แอร์บอร์น พรินต์จำกัด.
- รจนา เตียวพานิชย์กิจ. (2559) *การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าทอ/เสื้อผ้าในจังหวัด
ยโสธร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- รวีวรรณ ไชยเมืองแสน. (2553) *ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มส่งเสริมปลูก
ข้าวโพด หมู่ที่ 4 ตำบลหนองปลิง อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร*.
(วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยขอนแก่น,
ขอนแก่น.
- รัฐยา กลั่นชัย. (2557) *การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในจังหวัดสุพรรณบุรี*.
(วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- ศิริพงศ์ พฤทธิพันธ์. (2553). *ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับธุรกิจ*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : อาชนัน พรินต์ติ้ง,

- ศิริพร นาคแก้ว (2549) *ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว โครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน จังหวัดเชียงใหม่*. (บัณฑิตวิทยาลัย ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- สุรีย์พร เหลี่ยมวรางกูร. (2551) *ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดลำปาง. พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์*.
- สุรพันธ์ ฉันทแดนสุวรรณ. (2550). *องค์การและการจัดการ*. กรุงเทพมหานคร : จุดทอง.
- สุพิชญา โมระโส. (2557) *ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตอำเภอกำแพง จังหวัดกาฬสินธุ์*. (รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต "ไม่ได้ตีพิมพ์").มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- สำนักงานเกษตรจังหวัดบึงกาฬ. (2562). *รายงานประจำปี 2561*. (อัดสำเนา)
- สำนักงานจังหวัดบึงกาฬ. (2561). *แผนพัฒนาจังหวัดบึงกาฬ 2560 - 2565*. (อัดสำเนา)
- สำนักเศรษฐกิจการเกษตร. (2560). *สรุปภาวะการผลิต การตลาด และราคาภายในประเทศ*. สำนักเศรษฐกิจการเกษตร.
- อานันท์ ชินบุตร. (2554). *ปลูกพลังชีวิตสู่ความมั่นคงรุ่งเรืองตลอดกาล*. กรุงเทพมหานคร : ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- McClelland, D. C. (1961). *The Achieving Society*. New York: D. Van Nostrand.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์โครงการวิจัย
เรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของ
ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดบึงกาฬ

คำชี้แจง

ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ตอบฟังแล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หน้าข้อความที่ต้องการ และเติมข้อความลงในช่องว่างที่กำหนดแบบสัมภาษณ์นี้แบ่งออกเป็น 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน

1. เพศ

(1) ชาย (2) หญิง

2. ปัจจุบันท่านมีอายุ.....ปี (มากกว่า 6 เดือน นับเป็น 1 ปี)

3. ระดับการศึกษา

(1) ประถมศึกษา (2) มัธยมศึกษา
 (3) ปวส./อนุปริญญา (5) ปริญญาตรี
 (6) สูงกว่าปริญญาตรี (7) อื่นๆ (ระบุ).....

4. ท่านมีพื้นที่ทำการเกษตรไร่

5. การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร

(1) ไม่เป็น
 (2) เป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) ได้แก่
 (2.1) กลุ่มเกษตรกร (2.2) กลุ่มสหกรณ์การเกษตร
 (2.3) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (2.4) สมาชิก ธกส.
 (2.5) กลุ่มวิสาหกิจชุมชน (2.6) อื่นๆ (ระบุ).....

6. ตำแหน่งในศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน

(1) ประธาน (2) คณะกรรมการ
 (3) สมาชิก

7. วัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน

- (1) เพื่อถ่ายทอดความรู้และการบริการด้านดินปุ๋ย
- (2) เพื่อลดต้นทุนการผลิต
- (3) เพื่อให้สามารถใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ หรือปุ๋ยชีวภาพ หรือการใช้ปุ๋ยแบบผสมผสานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- (4) เพื่อเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายกับสมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนอื่น

8. รายได้สุทธิของท่าน

10.1 รายได้สุทธิภาคการเกษตร.....บาทต่อปี

10.2 รายได้สุทธินอกภาคการเกษตร.....บาทต่อปี

ตอนที่ 2 การดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน จังหวัดบึงกาฬ

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็น โดยเลือกเพียงช่องเดียว

การดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน จังหวัดบึงกาฬ	ระดับการดำเนินงาน				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การจัดตั้งศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน					
1.1 เพื่อเป็นเครือข่ายสนับสนุนการทำงานของกรมส่งเสริมการเกษตรด้านดินและปุ๋ยที่บริหารจัดการโดยเกษตรกร					
1.2 เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการจัดการดินและการใช้ปุ๋ย เพื่อเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนการผลิต					
1.3 เพื่อให้บริการตรวจวิเคราะห์ดิน ให้คำแนะนำการจัดการดินและการใช้ปุ๋ยเบื้องต้น พร้อมทั้งจัดหาและบริการจำหน่ายปัจจัยการผลิต เพื่อให้เกษตรกรได้ใช้ปุ๋ยตามคำแนะนำ สามารถเพิ่มปริมาณและคุณภาพผลผลิต ลดต้นทุนการผลิต และเพิ่มรายได้ อย่างยั่งยืน					

ตอนที่ 2 (ต่อ)

การดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน จังหวัดบึงกาฬ	ระดับการดำเนินงาน				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
2. องค์ประกอบของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน					
2.1 สถานที่ตั้งศูนย์ มีป้ายชื่อศูนย์ วัสดุอุปกรณ์ในการถ่ายทอดความรู้					
2.2 มีแปลงเรียนรู้และจุดสาธิตด้านการจัดการดินและการใช้ปุ๋ย					
2.3 มีคณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน					
2.4 มีทีมปฏิบัติการประจำศูนย์					
2.5 มีเงินทุนหมุนเวียน					
3. บทบาทและภารกิจของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน					
3.1 มีการให้บริการตรวจวิเคราะห์ดินด้วยชุดตรวจสอบ N P K และ pH ในดิน					
3.2 มีการให้บริการวิชาการด้านดินและปุ๋ย					
3.3 บริการจัดหาและจำหน่ายปัจจัยการผลิต คุณภาพดีราคาถูก					
4. การดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน					
4.1 มีการเชื่อมโยงเครือข่ายกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร					
4.2 มีการจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรหลักสูตรและจัดทำแผนการเรียนรู้หลักสูตรต่าง ๆ ด้านดินและปุ๋ยอย่างต่อเนื่อง					
4.3 มีการสร้างทีมปฏิบัติการประจำศูนย์					
4.4 มีการให้บริการตรวจวิเคราะห์ดิน และคำแนะนำการใช้ปุ๋ยและการปรับปรุงบำรุงดินเบื้องต้น					
4.5 จัดกระบวนการถ่ายทอดความรู้ด้านการจัดการดินและปุ๋ย					
4.6 มีฐานข้อมูลสถานที่ตั้ง ศดปช. แปลงของสมาชิก ผลการวิเคราะห์ดิน คำแนะนำการใช้ปุ๋ย ต้นทุน และผลผลิต					
4.7 มีจัดทำแปลงเรียนรู้ และจุดสาธิต การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน					
4.8 ประชาสัมพันธ์ผลงาน และความก้าวหน้าของ ศดปช. ผ่านสื่อในระดับต่างๆ					

ตอนที่ 3 ปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงาน ของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็น โดยเลือกเพียงช่องเดียว

ประเด็น	มีความเกี่ยวข้องต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของ ศูนย์ในระดับ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. การปรับตัวของกลุ่ม (Group adaptive)					
1.1 ศูนย์มีการวางแผนการดำเนินงานด้านต่างๆไว้ล่วงหน้า					
1.2 สมาชิกมีส่วนในการกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับของกลุ่ม					
2. เป้าหมายของกลุ่ม (Group goals)					
2.1 สมาชิกดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์					
2.2 สมาชิกปฏิบัติตามแนวทางการดำเนินงานของศูนย์					
2.3 สมาชิกปฏิบัติงานเพื่อบรรลุเป้าหมายของศูนย์					
3. ความสัมพันธ์อันดีของทั้งกลุ่ม (Group cohesiveness)					
3.1 สมาชิกมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจการดำเนินงาน					
3.2 สมาชิกมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน					
3.3 สมาชิกมีส่วนร่วมในการร่วมรับผลประโยชน์					
3.4 สมาชิกมีส่วนร่วมในการประเมินผล					
4. การสร้างและรักษามาตรฐานของกลุ่ม (Group building and maintenance)					
4.1 สมาชิกเข้าร่วมการฝึกอบรม และฝึกปฏิบัติการตรวจวิเคราะห์ดิน การ ใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การทำปุ๋ยหมัก					
4.2 ศูนย์มีการพัฒนาด้านต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ เช่น พัฒนาบุคคล พัฒนา ทักษะในการตรวจดิน					

ตอนที่ 3 (ต่อ)

ประเด็น	มีความเกี่ยวข้องต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ ในระดับ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
5. บรรยากาศของกลุ่ม (Group climate)					
5.1 ผู้นำศูนย์รับฟังและเคารพความคิดของสมาชิกในศูนย์					
5.2 ผู้นำศูนย์สร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในศูนย์					
6. ประสิทธิภาพของกลุ่ม (Group effectiveness)					
6.1 สมาชิกมีส่วนในการตรวจสอบการดำเนินงานของศูนย์					
6.2 สมาชิกศูนย์มีความรู้ด้านการวางแผนการดำเนินงาน					
6.3 ศูนย์มีกระบวนการติดตามประเมินผลในด้านต่างๆ และชี้แจงให้สมาชิกทราบอย่างสม่ำเสมอ					
7. แรงผลักดันของกลุ่ม (Group pressure)					
7.1 ผู้นำศูนย์เป็นผู้นำที่แท้จริง เป็นผู้ริเริ่มให้มีการรวมกลุ่ม					
7.2 ผู้นำศูนย์สามารถเป็นตัวแทน ในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอก					
7.3 ผู้นำศูนย์มีความเสียสละเพื่อผลประโยชน์ของศูนย์					
7.4 ผู้นำศูนย์มีความรู้ด้านดิน และปุ๋ย					
8. กิจกรรมกลุ่ม (Group task function)					
8.1 สมาชิกเข้าร่วมการจัดเวทีเรียนรู้ด้านดิน และปุ๋ย					
8.2 ศูนย์ให้บริการในการตรวจวิเคราะห์ดินด้วยชุดตรวจ NPK					
8.3 ศูนย์ให้บริการวิชาการด้านดินและปุ๋ยให้คำแนะนำการจัดการดินและการใช้ปุ๋ยที่ถูกต้องถ่ายทอดความรู้ด้านดินและปุ๋ย, จัดทำแปลงเรียนรู้และจุดสาธิต เพื่อขยายผลการใช้ปุ๋ย					
8.4 ศูนย์จัดหาและจำหน่ายปัจจัยการผลิต คุณภาพดีราคาถูก โดยเฉพาะแม่ปุ๋ยเพื่อให้สมาชิกและชุมชน					

**ตอนที่ 4 ปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงาน
ของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน**

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็น โดยเลือกเพียงช่องเดียว

ประเด็น	มีความคิดเห็นต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ ในระดับ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. ด้านนโยบายภาครัฐ					
1.1 นโยบายการบริหารประเทศให้ความสำคัญโดยกำหนดให้เป็นปีแห่งการลดต้นทุนการผลิตทางการเกษตร 4 หลักการลดต้นทุน คือ การลดปัจจัยการผลิต เพิ่มผลผลิตต่อไร่ เพิ่มการบริหารจัดการ และการตลาด					
1.2 แผนพัฒนาการเกษตร ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการเกษตร ยุทธศาสตร์ที่ 1 สร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร เสริมสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย โดยการปรับปรุงดินการใช้ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยเคมีอย่างถูกต้องตามค่าวิเคราะห์ดิน					
1.3 ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) ในการสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกรและองค์กรเกษตรกรมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและขยายขอบเขตการให้บริการแก่เกษตรกร					
1.4 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ยุทธศาสตร์การด้านความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาศักยภาพการผลิตทางการเกษตร ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยเพื่อลดต้นทุนการผลิต					
1.5 กรมส่งเสริมการเกษตรขับเคลื่อนองค์ความรู้การจัดการดินและการใช้ปุ๋ยที่ถูกต้อง เพื่อยกระดับความรู้ด้านดินและปุ๋ยให้แก่เกษตรกร และช่วยเหลือให้เกษตรกรสามารถ จัดการดินและใช้ปุ๋ยอย่างถูกต้อง เพื่อเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนการผลิตได้ด้วยตนเอง					

ตอนที่ 4 (ต่อ)

ประเด็น	มีความคิดเห็นต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของ ศูนย์ในระดับ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
2. นโยบายการดำเนินงานของจังหวัดบึงกาฬ					
2.1 จังหวัดบึงกาฬมีการกำหนดยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริมและพัฒนาการผลิตสินค้าการเกษตรให้ได้มาตรฐาน โดยการปรับปรุงโครงสร้างการผลิต โดยเพิ่มองค์ความรู้และเทคโนโลยีและลดต้นทุนการผลิต					
3. การให้การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ					
3.1 หน่วยงานภาครัฐมีการสนับสนุนบุคลากร เพื่อให้คำแนะนำและคำปรึกษาแก่สมาชิกศูนย์ในด้านต่างๆ					
3.2 หน่วยงานภาครัฐมีการสนับสนุนด้านงบประมาณแก่ศูนย์					
3.3 หน่วยงานภาครัฐมีการสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ หรือปัจจัยการผลิตแก่ศูนย์					

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะของสมาชิกศูนย์ต่อการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน ในจังหวัดบึงกาฬ

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับปัญหาและข้อเสนอแนะตามที่กำหนดให้ โดยเลือกเพียงช่องเดียว

5.1 ปัญหาต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน

ปัญหา	ระดับปัญหา				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1. ความรู้ความเข้าใจของสมาชิก					
1.1 สมาชิกไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์					
1.2 สมาชิกไม่เข้าใจแนวทางการดำเนินงานของศูนย์					
1.3 สมาชิกไม่เข้าใจเป้าหมายการดำเนินงานของศูนย์					
2. ด้านการบริหารงานศูนย์					
2.1 การมอบหมายงานไม่สอดคล้องกับความรู้ ความสามารถของคณะกรรมการศูนย์					
2.2 ศูนย์ไม่มีการวางแผนการดำเนินงานไว้ล่วงหน้า					
2.3 ไม่มีกระบวนการติดตามประเมินผลของศูนย์					

5.1 ปัญหาต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ต่อ)

ปัญหา	ระดับปัญหา				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
3. ด้านลักษณะผู้นำศูนย์					
3.1 ผู้นำศูนย์ไม่เป็นที่น่าเชื่อถือ					
3.2 ผู้นำศูนย์ไม่สามารถเป็นตัวแทนในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอกได้					
3.3 ผู้นำศูนย์ไม่สามารถสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในศูนย์					
4. ด้านความรู้ความสามารถของสมาชิกศูนย์					
4.1 สมาชิกศูนย์ไม่มีความรู้ ทักษะ และความสามารถด้านการตรวจ วิเคราะห์ดิน					
4.2 สมาชิกศูนย์ไม่มีความรู้ ทักษะ และความสามารถด้านการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน					
5. ด้านการมีส่วนร่วม ของสมาชิก					
5.1 สมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน					
5.2 สมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบของกลุ่ม					
5.3 สมาชิกไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมของศูนย์					
5.4 สมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานของศูนย์					
6. ด้านการทำกิจกรรมของศูนย์					
6.1 สมาชิกไม่เข้าร่วมการจัดเวทีเรียนรู้ด้านดินและปุ๋ย					
6.2 ศูนย์ไม่มีการให้บริการในการตรวจวิเคราะห์ดินด้วยชุดตรวจ N P K					

5.2 ข้อเสนอแนะต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน

ข้อเสนอแนะ	ระดับความสำคัญของข้อเสนอแนะ				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1. ความรู้ความเข้าใจของสมาชิก					
1.1 ควรส่งเสริมให้สมาชิกมีความเข้าใจวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์					
1.2 ควรส่งเสริมให้สมาชิกเข้าใจแนวทางการดำเนินงานของศูนย์					
1.3 ควรส่งเสริมให้สมาชิกเข้าใจเป้าหมายการดำเนินงานของศูนย์					
2. ด้านการบริหารงานศูนย์					
2.1 ควรมีสถานที่ตั้งของศูนย์ที่มั่นคงถาวรเพื่อกำหนดกิจกรรมของศูนย์					
2.2 ศูนย์ควรมีการวางแผนการดำเนินงานด้านต่างๆ ไว้ล่วงหน้า เช่น ด้านการเงิน ด้านกิจกรรม เป็นต้น					
2.3 ควรมีการแต่งตั้งให้บุคคลภายนอกเข้ามาติดตามประเมินผลในด้านต่างๆ					
3. ด้านลักษณะผู้นำศูนย์					
3.1 ผู้นำศูนย์เป็นผู้นำที่แท้จริง					
3.2 ผู้นำศูนย์ควรสามารถของบสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนได้					
3.3 ผู้นำศูนย์สามารถเป็นตัวแทน ในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอก					
3.4 ผู้นำศูนย์เป็นผู้บริหารจัดการที่ดี เป็นที่ยอมรับของสมาชิก					
4. ด้านความรู้ ความสามารถของสมาชิกศูนย์					
4.1 ส่งเสริมให้สมาชิกศูนย์ทุกคนมีความรู้ ทักษะ และความสามารถด้านการตรวจ วิเคราะห์ดิน					
4.2 ส่งเสริมให้สมาชิกศูนย์ทุกคนมีความรู้ ทักษะ และความสามารถในการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน					

5.2 ข้อเสนอแนะ (ต่อ)

ข้อเสนอแนะ	ระดับความสำคัญของข้อเสนอแนะ				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
5. การมีส่วนร่วม ของสมาชิก					
5.1 ควรมีการประชุมสัมพันธให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม					
5.2 สมาชิกควรมีส่วนร่วมในการวางแผน การดำเนินกิจกรรมและการตรวจสอบการดำเนินงานของศูนย์					
6. ด้านการทำกิจกรรมของศูนย์					
6.1 สมาชิกศูนย์ควรเข้าร่วมการจัดเวทีเรียนรู้ด้านดินและปุ๋ยทุกครั้ง					
6.2 ศูนย์ควรให้บริการด้านการตรวจวิเคราะห์ดินและวิชาการด้านดินและปุ๋ย					
6.3 ศูนย์ควรให้บริการ ให้คำแนะนำการจัดการดินและการใช้ปุ๋ยที่ถูกต้อง					
6.4 จัดกระบวนการถ่ายทอดความรู้ด้านดินและปุ๋ย, จัดทำแปลงเรียนรู้และจุดสาธิต เพื่อขยายผลการใช้ปุ๋ยเพื่อลดต้นทุนการผลิต					

ภาคผนวก ข

คำสัมภาษณ์เพื่อความเชื่อมั่นแบบสอบถาม

ตารางภาคผนวก ที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของ ตอนที่ 2 การดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ย
ชุมชนจังหวัดบึงกาฬ

หัวข้อ	Alpha if item deleted
1. ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การจัดตั้งศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน	
1.1 เพื่อเป็นเครือข่ายสนับสนุนการทำงานของกรมส่งเสริมการเกษตรด้านดินและปุ๋ย ที่บริหารจัดการโดยเกษตรกร	0.819
1.2 เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการจัดการดินและการใช้ปุ๋ย เพื่อเพิ่มผลผลิตและลด ต้นทุนการผลิต	0.789
1.3 เพื่อให้บริการตรวจวิเคราะห์ดิน ให้คำแนะนำการจัดการดินและการใช้ปุ๋ยเบื้องต้น พร้อมทั้งจัดหาและบริการจำหน่ายปัจจัยการผลิต เพื่อให้เกษตรกรได้ใช้ปุ๋ยตาม คำแนะนำ สามารถเพิ่มปริมาณและคุณภาพผลผลิต ลดต้นทุนการผลิต และเพิ่มรายได้ อย่างยั่งยืน	0.987
2. องค์ประกอบของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน	
2.1 สถานที่ตั้งศูนย์ มีป้ายชื่อศูนย์ วัสดุอุปกรณ์ในการถ่ายทอดความรู้	0.911
2.2 มีแปลงเรียนรู้และจุดสาธิตด้านการจัดการดินและการใช้ปุ๋ย	0.892
2.3 มีคณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน	0.983
2.4 มีทีมปฏิบัติการประจำศูนย์	0.913
2.5 มีเงินทุนหมุนเวียน	0.921
3. บทบาทและภารกิจของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน	
3.1 มีการให้บริการตรวจวิเคราะห์ดินด้วยชุดตรวจสอบ N P K และ pH ในดิน	0.932
3.2 มีการให้บริการวิชาการด้านดินและปุ๋ย	0.943
3.3 บริการจัดหาและจำหน่ายปัจจัยการผลิต คุณภาพดีราคาถูก	0.895
4. การดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน	
4.1 มีการเชื่อมโยงเครือข่ายกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	0.854
4.2 มีการจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรหลักสูตรและจัดทำแผนการเรียนรู้หลักสูตรต่าง ๆ ด้านดินและปุ๋ยอย่างต่อเนื่อง	0.954
4.3 มีการสร้างทีมปฏิบัติการประจำศูนย์	0.915
4.4 มีการให้บริการตรวจวิเคราะห์ดิน และคำแนะนำการใช้ปุ๋ยและการปรับปรุงบำรุง ดินเบื้องต้น	0.882
4.5 จัดกระบวนการถ่ายทอดความรู้ด้านการจัดการดินและปุ๋ย	0.873

ตารางภาคผนวก ที่ 1 (ต่อ)

หัวข้อ	Alpha if item deleted
4.6 มีฐานข้อมูลสถานที่ตั้ง ศคปช. แปลงของสมาชิก ผลการวิเคราะห์ดิน คำแนะนำการใช้ปุ๋ย ต้นทุน และผลผลิต	0.863
4.7 มีจัดทำแปลงเรียนรู้ และจุดสาธิต การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน	0.872
4.8 ประชาสัมพันธ์ผลงาน และความก้าวหน้าของ ศคปช. ผ่านสื่อในระดับต่างๆ	0.932

ตารางภาคผนวก ที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของ ตอนที่ 3 ปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน

หัวข้อ	Alpha if item deleted
1. การปรับตัวของกลุ่ม (Group adaptive)	
1.1 ศูนย์มีการวางแผนการดำเนินงานด้านต่างๆไว้ล่วงหน้า	0.976
1.2 สมาชิกมีส่วนในการกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับของกลุ่ม	0.911
2. เป้าหมายของกลุ่ม (Group goals)	
2.1 สมาชิกดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์	0.921
2.2 สมาชิกปฏิบัติตามแนวทางการดำเนินงานของศูนย์	0.901
2.3 สมาชิกปฏิบัติงานเพื่อบรรลุเป้าหมายของศูนย์	0.866
3. ความสัมพันธ์อันดีของทั้งกลุ่ม (Group cohesiveness)	
3.1 สมาชิกมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจการดำเนินงาน	0.932
3.2 สมาชิกมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน	0.965
3.3 สมาชิกมีส่วนร่วมในการร่วมรับผลประโยชน์	0.986
3.4 สมาชิกมีส่วนร่วมในการประเมินผล	0.943

ตารางภาคผนวก ที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของ ตอนที่ 3 ปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จ
ในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน

หัวข้อ	Alpha if item deleted
4. การสร้างและรักษามาตรฐานของกลุ่ม (Group building and maintenance)	
4.1 สมาชิกเข้าร่วมการฝึกอบรม และฝึกปฏิบัติการตรวจวิเคราะห์ดิน การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การทำปุ๋ยหมัก	0.895
4.2 ศูนย์มีการพัฒนาด้านต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ เช่นพัฒนาบุคคล พัฒนาทักษะในการตรวจดิน	0.854
5. บรรยากาศของกลุ่ม (Group climate)	
5.1 ผู้นำศูนย์รับฟังและเคารพความคิดของสมาชิกในศูนย์	0.954
5.2 ผู้นำศูนย์สร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในศูนย์	0.915
6. ประสิทธิภาพของกลุ่ม (Group effectiveness)	
6.1 สมาชิกมีส่วนในการตรวจสอบการดำเนินงานของศูนย์	0.882
6.2 สมาชิกศูนย์มีความรู้ด้านการวางแผนการดำเนินงาน	0.873
6.3 ศูนย์มีกระบวนการติดตามประเมินผลในด้านต่างๆ และชี้แจงให้สมาชิกทราบอย่างสม่ำเสมอ	0.863
7. แรงผลักดันของกลุ่ม (Group pressure)	
7.1 ผู้นำศูนย์เป็นผู้นำที่แท้จริง เป็นผู้ริเริ่มให้มีการรวมกลุ่ม	0.872
7.2 ผู้นำศูนย์สามารถเป็นตัวแทน ในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอก	0.932
7.3 ผู้นำศูนย์มีความเสียสละเพื่อผลประโยชน์ของศูนย์	0.986
7.4 ผู้นำศูนย์มีความรู้ด้านดิน และปุ๋ย	0.932
8. กิจกรรมกลุ่ม (Group task function)	
8.1 สมาชิกเข้าร่วมการจัดเวทีเรียนรู้ด้านดิน และปุ๋ย	0.911
8.2 ศูนย์ให้บริการในการตรวจวิเคราะห์ดินด้วยชุดตรวจ N P K	0.986
8.3 ศูนย์ให้บริการวิชาการด้านดินและปุ๋ยให้คำแนะนำการจัดการดินและการใช้ปุ๋ยที่ถูกต้องถ่ายทอดความรู้ด้านดินและปุ๋ย, จัดทำแปลงเรียนรู้และจุดสาธิต เพื่อขยายผลการใช้ปุ๋ย	0.732
8.4 ศูนย์จัดหาและจำหน่ายปัจจัยการผลิต คุณภาพดีราคาถูก โดยเฉพาะแม่ปุ๋ยเพื่อให้สมาชิกและชุมชน	0.911

ตารางภาคผนวก ที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของ ตอนที่ 4 ปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับ
ความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน

หัวข้อ	Alpha if item deleted
1. ด้านนโยบายภาครัฐ	
1.1 นโยบายการบริหารประเทศให้ความสำคัญ โดยกำหนดให้เป็นปีแห่งการลดต้นทุนการผลิตทางการเกษตร 4 หลักการลดต้นทุน คือ การลดปัจจัยการผลิต เพิ่มผลผลิตต่อไร่ เพิ่มการบริหารจัดการ และการตลาด	0.986
1.2 แผนพัฒนาการเกษตรที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ยุทธศาสตร์การพัฒนาการเกษตรยุทธศาสตร์ที่ 1 สร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรและสถาบันเกษตรกรเสริมสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยโดยการปรับปรุงดินการใช้ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยเคมีอย่างถูกต้องตามค่าวิเคราะห์ดิน	0.957
1.3 ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) ในการสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกรและองค์กรเกษตรกรมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและขยายขอบเขตการให้บริการแก่เกษตรกร	0.954
1.4 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ยุทธศาสตร์การด้านความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาศักยภาพการผลิตทางการเกษตร ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยเพื่อลดต้นทุนการผลิต	0.954
1.5 กรมส่งเสริมการเกษตรขับเคลื่อนองค์ความรู้การจัดการดินและการใช้ปุ๋ยที่ถูกต้อง เพื่อยกระดับความรู้ด้านดินและปุ๋ยให้แก่เกษตรกร และช่วยเหลือให้เกษตรกรสามารถ จัดการดินและใช้ปุ๋ยอย่างถูกต้อง เพื่อเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนการผลิตได้ด้วยตนเอง	0.943
2. นโยบายการดำเนินงานของจังหวัดบึงกาฬ	
2.1 จังหวัดบึงกาฬมีการกำหนดยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริมและพัฒนาการผลิตสินค้าการเกษตรให้ได้มาตรฐานโดยการปรับปรุงโครงสร้างการผลิตโดยเพิ่มองค์ความรู้และเทคโนโลยีและลดต้นทุนการผลิต	0.941
3. การให้การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ	
3.1 หน่วยงานภาครัฐมีการสนับสนุนบุคลากร เพื่อให้คำแนะนำและคำปรึกษาแก่สมาชิกศูนย์ในด้านต่างๆ	0.932
3.2 หน่วยงานภาครัฐมีการสนับสนุนด้านงบประมาณแก่ศูนย์	0.982
3.3 หน่วยงานภาครัฐมีการสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ หรือปัจจัยการผลิตแก่ศูนย์	0.922

ตารางภาคผนวก ที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของ ตอนที่ 5.1 ปัญหาต่อความสำเร็จในการ
ดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน

หัวข้อ	Alpha if item deleted
1. ความรู้ความเข้าใจของสมาชิก	
1.1 สมาชิกไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์	0.911
1.2 สมาชิกไม่เข้าใจแนวทางการดำเนินงานของศูนย์	0.832
1.3 สมาชิกไม่เข้าใจเป้าหมายการดำเนินงานของศูนย์	0.965
2. ด้านการบริหารงานศูนย์	
2.1 การมอบหมายงานไม่สอดคล้องกับความรู้ ความสามารถของคณะกรรมการศูนย์	0.986
2.2 ศูนย์ไม่มีการวางแผนการดำเนินงานไว้ล่วงหน้า	0.922
2.3 ไม่มีกระบวนการติดตามประเมินผลของศูนย์	0.943
3. ด้านลักษณะผู้นำศูนย์	
3.1 ผู้นำศูนย์ไม่เป็นที่น่าเชื่อถือ	0.911
3.2 ผู้นำศูนย์ไม่สามารถเป็นตัวแทนในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอกได้	0.921
3.3 ผู้นำศูนย์ไม่สามารถสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในศูนย์	0.894
4. ด้านความรู้ ความสามารถของสมาชิกศูนย์	
4.1 สมาชิกศูนย์ไม่มีความรู้ ทักษะ และความสามารถด้านการตรวจ วิเคราะห์ดิน	0.911
4.2 สมาชิกศูนย์ไม่มีความรู้ ทักษะ และความสามารถด้านการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน	0.912
5. การมีส่วนร่วม ของสมาชิก	
5.1 สมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน	0.832
5.2 สมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบของกลุ่ม	0.922
5.3 สมาชิกไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมของศูนย์	0.913
5.4 สมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานของศูนย์	0.898
6. ด้านการทำกิจกรรมของศูนย์	
6.1 สมาชิกไม่เข้าร่วมการจัดเวทีเรียนรู้ด้านดินและปุ๋ย	0.899
6.2 ศูนย์ไม่มีการให้บริการในการตรวจวิเคราะห์ดินด้วยชุดตรวจ N P K	0.911

ตารางภาคผนวก ที่ 5 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของ ตอนที่ 5.2 ข้อเสนอแนะต่อความสำเร็จในการ
ดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน

หัวข้อ	Alpha if item deleted
1. ความรู้ความเข้าใจของสมาชิก	
1.1 ควรส่งเสริมให้สมาชิกมีความเข้าใจวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์	0.821
1.2 ควรส่งเสริมให้สมาชิกเข้าใจแนวทางการดำเนินงานของศูนย์	0.843
1.3 ควรส่งเสริมให้สมาชิกเข้าใจเป้าหมายการดำเนินงานของศูนย์	0.954
2. ด้านการบริหารงานศูนย์	
2.1 ควรมียุทธศาสตร์ที่มั่นคงถาวรเพื่อดำเนินกิจกรรมของศูนย์	0.954
2.2 ศูนย์ควรมีการวางแผนการดำเนินงานด้านต่างๆ ไว้ล่วงหน้า เช่น ด้านการเงิน ด้านกิจกรรม เป็นต้น	0.943
2.3 ควรมีการแต่งตั้งให้บุคคลภายนอกเข้ามาติดตามประเมินผลในด้านต่างๆ	0.941
3. ด้านลักษณะผู้นำศูนย์	
3.1 ผู้นำศูนย์เป็นผู้นำที่แท้จริง	0.932
3.2 ผู้นำศูนย์ควรสามารถของบสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนได้	0.982
3.3 ผู้นำศูนย์สามารถเป็นตัวแทน ในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอก	0.922
3.4 ผู้นำศูนย์เป็นผู้บริหารจัดการที่ดี เป็นที่ยอมรับของสมาชิก	0.911
4. ด้านความรู้ ความสามารถของสมาชิกศูนย์	
4.1 ส่งเสริมให้สมาชิกศูนย์ทุกคนมีความรู้ ทักษะ และความสามารถด้านการตรวจวิเคราะห์ดิน	0.921
4.2 ส่งเสริมให้สมาชิกศูนย์ทุกคนมีความรู้ ทักษะ และความสามารถในการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน	0.915
5. การมีส่วนร่วม ของสมาชิก	
5.1 ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม	0.922
5.2 สมาชิกควรมีส่วนร่วมในการวางแผน การดำเนินกิจกรรมและการตรวจสอบการดำเนินงานของศูนย์	0.934
6. ด้านการทำกิจกรรมของศูนย์	
6.1 สมาชิกศูนย์ควรเข้าร่วมการจัดเวทีเรียนรู้ด้านดิน และปุ๋ยทุกครั้ง	0.932

ตารางภาคผนวก ที่ 5

หัวข้อ	Alpha if item deleted
6.2 ศูนย์ควรวินิจฉัยบริการด้านการตรวจวิเคราะห์ดินและวิชาการด้านดินและปุ๋ย	0.911
6.3 ศูนย์ควรวินิจฉัยบริการ ให้คำแนะนำการจัดการดินและการใช้ปุ๋ยที่ถูกต้อง	0.922
6.4 จัดกระบวนการถ่ายทอดความรู้ด้านดินและปุ๋ย, จัดทำแปลงเรียนรู้และจุดสาธิต เพื่อขยายผลการใช้ปุ๋ยเพื่อลดต้นทุนการผลิต	0.901

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางภัทรานิชฐ์ พันธุ์พรม
วัน เดือน ปีเกิด	1 ตุลาคม 2523
สถานที่เกิด	จังหวัดอุดรธานี
ประวัติการศึกษา	ปริญญาตรี วิทยาศาสตร์บัณฑิต (วิทยาศาสตร์สุขภาพสัตว์) สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตปทุมธานี พ.ศ. 2546
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเกษตรอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ

